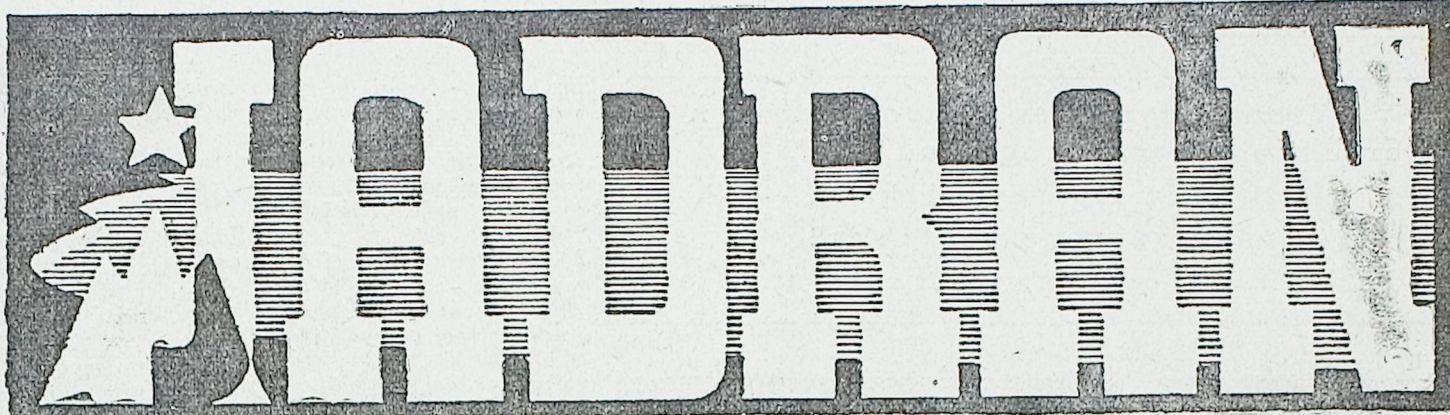

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Ivan Renko — Tiska tiskarna »Jadrana« — Vsi v Kopru — Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, poštni predal 2 — Celoletna naročnina 500 dinarjev, polletna din 250, četrtletna na din 130 — Tekoči račun pri Istrski K. B. št. 65-KB1-Z-181
Rokopisov ne vračamo

LETO IV. ŠTEV. 48

Koper, petek 25. novembra 1955.

POSAMEZNA ŠTEVILKA DIN 10

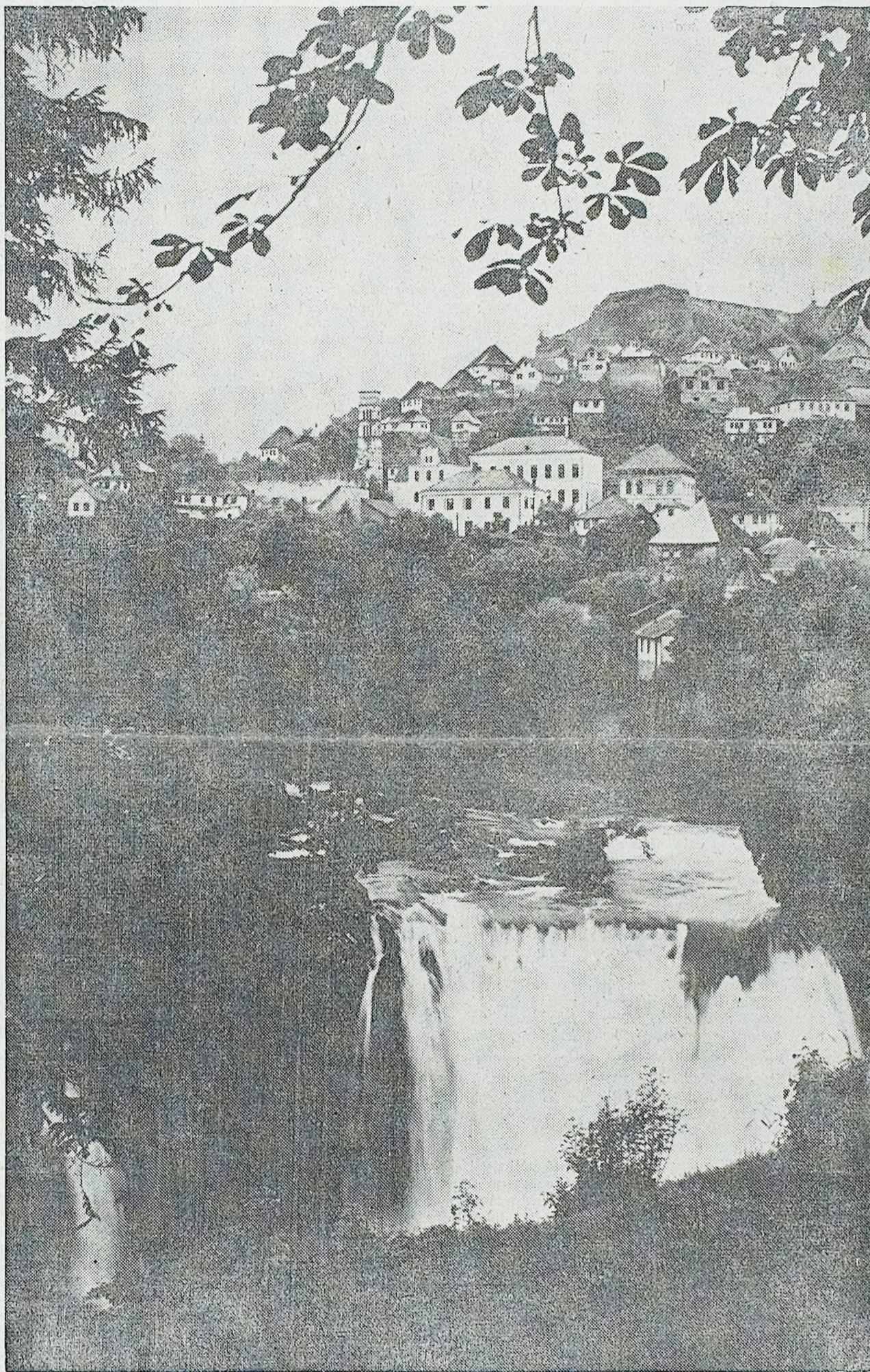
Deset let socialistične graditve

Desetletnica osvoboditve, ki jo praznujemo letos, ni samo zgodovinski praznik veličastne in zmagovite narodnoosvobodilne borbe, ampak hkrati tudi zaključek desetletnega povojnega obdobja politično-gospodarske graditve naše socialistične družbe. To desetletje je neposredno nadaljevanje revolucionarne borbe in dejavnosti tistih naprednih družbenih sil, katerih stremeljenja, zahteve in pričakovanja je pomenila že narodnoosvobodilna borba. Zato vsega družbenega, političnega in gospodarskega dogajanja zadnjega desetletja, kakor tudi pomembnosti in značaja posameznih dogodkov, dni in problemov, rezultatov in uspehov ni mogoče popolnoma, v vsej njihovi družbeni pomembnosti oceniti že danes, ampak je to naloga bodočnosti in zgodovine. Afirmacija našega socialističnega koncepta, njegove razvojne poti in uspehov, ki je zlasti v zadnjih letih začela dobivati v najširšem mednarodnem obsegu vse priznanje, veljavo in ugled, samo podčrtuje prej navedeno trditev.

Znano je, da je naš družbeni razvoj v zadnjih desetih letih prešel razne razvojne faze. Prehodili smo pot od centraliziranega in administrativnega sistema, ki je bil prav tako neizbežen, kakor so bile neizbežne tudi nekatere njegove negativne posledice in pojavi, preko delavskih svetov do komun, ki s pestrimi oblikami družbenega upravljanja pomenijo uvod v drugo desetletje naše socialistične graditve. Bilo bi neresnično trditi in nerealno pričakovati, da je na tej prehojeni poti bil vsak korak popolnoma pravilen in nujno potreben. To niso bili koraki v kasarnah izvežbane vojaka, ker ni bilo kasarn, kjer bi učili to hojo in predpisovali pravilnike; vse zadevne šablone in recepte, ki so nam jih ponujali in vsiljevali, smo morali odkloniti in poiskati samostojno pot. Tako, kot smo hodili mi, hodi v svet vsak mlad človek; poln je zaupanja v sebe in prepričan, da bo našel svoj cilj in svoje mesto. Za nami je novih deset let borbe in dela. V vsaki borbi se manevrira sem in tja, strelja v prazno, mimo cilja, po nepotrebem in brez koristi. Vendar so vse to samo trenutki, prehodni dogodki in drugorazredna dejanja, vžeten in odločilen je končni izhod, končni rezultat in splošna smer družbenega razvoja. Ta pa je v našem primeru, zlasti glede na razvoj naših družbenih odnosov in družbenopolitičnega življenja taka, da smo kljub silno neugodnim mednarodnopolitičnim pogojem in neugodnim notranje-ekonomskim razmeram našli pravilno in našim pogojem ustrezajočo socialistično pot. Teoretično in praktično je zmagala socialistična ideja nad vsemi sovražniki prehodnega obdobja, od direktivnih kapitalističnih restavracijev do lastnih birokratov. Kot taka je danes ta socialistična ideja, tako v teoriji kakor tudi v praksi,

pozitiven primer za druge in hkrati konstruktivna kritika za vse napačne in zablode. To desetletje končujemo in praznujemo glede na družbene odnose in družbeni razvoj s popolno zmagao našega socialističnega koncepta. Seveda še nismo dosegli take stopnje razvoja, na kateri bi izginile vse druge družbene tendence in ideje. Za tako družbeno preobrazbo je potrebna doba ene, dveh ali tudi več generacij. Naš socialistični koncept pa je v teh desetih letih postal tako jasev in ogromnemu številu državljanov tako nujen, da postajajo ob njem kakršnekoli druge družbene in politične zasnove in ideje le žalostno smešen poizkus nekaterih elementov, ki žele obrniti nazaj kolo zgodovine in družbenega razvoja. Res je, da se včasih v novih oblikah družbenega življenja, tako v gospodarstvu kakor tudi na državno-upravnem področju, v kulturi in umetnosti skrivajo, točneje rečeno, poizkušajo skrivati stari odnosi in tendence. Toda to je nujen pojav; v nove oblike ni možno čez noč presaditi tudi kristalno čistih novih družbenih odnosov. Le-ti nastajajo postopoma, z delom in borbo; rastejo iz konfliktov med starim in novim in se krepe s premagovanji objektivnih nasprotij in materialnih težav ter z likvidacijo splošne zastalosti in z vzgojo človeka. To pa se vsak dan vrši pri nas na vseh področjih in v najrazličnejših oblikah in zunanjih manifestacijah. Katera družbena ideja v tem zmaguje in se krepi, v materialnem in duhovnem pogledu, in katera izgublja in slabi, je jasno vsakemu, ki ima sposobnost razlikovati stvarna dejstva od pobožnih želja. Predvsem pa doseženi rezultati v tem desetletju, ki je za tak družbeno-revolucionarni preobrat, kot se dogaja pri nas, pravzaprav kratka doba, zagotavljajo nove zmage socializmu in nove poraze ostankom starega sveta in preteklosti.

Ko ocenjujemo neposredne in konkretne rezultate, dosežene v preteklem obdobju v gospodarstvu in na drugih družbenih področjih v naši republiki, ne smemo pozabiti, v kakšnih pogojih smo gradili. Prva povojna leta so imela izrazit značaj obnavljanja porušenih in poškodovanih objektov. V naslednjih letih pa so prevladovale zahteve, ki jih je vsiljevala mednarodna politična situacija in predvsem grozeča nevarnost Informbiroja. Spričo tega je splošna gospodarska politika petletnega plana in industrializacije, ki je edina lahko omogočala nadaljnji razvoj revolucije, morala premagovati razne nepravilne težave in skrajnosti, ki so povzročale razne motnje v našem gospodarstvu in določena nesorazmerja v razvoju posameznih družbenih področij, predvsem med razvojem industrije, kmetijstva in družbenega standarda. Temu dejstvu oziroma nasorazmernemu razvoju, ki je povzročal velike težave in nalagal težka bremena,

JAJCE - rojstni kraj nove Jugoslavije

predvsem obstoječim industrijskim centrom in mestom, je pripisati znaten del zmotnega in napačnega mišljenja nekaterih ljudi, ki z delnim nerazpoloženjem in zaskrbljenostjo gledajo na razvoj naše republike. Drugi del domov in ugovorov pa nastaja bodisi zaradi nezadostne ali enostranske informiranosti, bodisi zaradi lastnih neupravičenih apetitov, načrtov in miselnosti, ki komaj še skrivajo svoje očerajšnje kapitalistično poreklo. Tudi oblike ekonomskega sistema in gospodarskega mehanizma, pa tudi politika cen, imajo pri tem svo-

je zasluge, zlasti še, če so take, da nominalni pokazatelji materialnih in zlasti denarnih sredstev ne odsevajo stvarne ekonomske moči in sposobnosti posameznih teritorijev. Če hočemo dobiti objektivno sliko doseženega razvoja, tedaj je treba videti celotne rezultate, ker opazovanje posameznih detajlov nujno privede do napačnih zaključkov.

Pravo tako, kot je bila v preteklih desetih letih usmerjenost k ožjemu gospodarskemu razvoju pravilna in druge poti ni bilo, bo v naslednjem desetletju nujno, da hitreje razvijamo materialne osnove tudi na dru-

gih družbenih področjih življenja naših delovnih ljudi, zlasti še, ker za to obstoje objektivni pogoji in tudi objektivne ekonomske zahteve, ki jih predstavlja doseženi razvoj gospodarstva. V tem smislu bodo lahko zlasti komune skladno z razvojem in potrebami celotne socialistične skupnosti opravile ogromno delo za izboljšanje splošnih življenjskih pogojev delovnega človeka.

(Iz uvodne besede Staneta Kavčiča v knjigi »Deset let socialistične graditve«, ki jo je te dni izdalo Predsedstvo glavnega odbora SZDL Slovenije.)

Vsem sodelavcem, naročnikom in
bralcem „Slovenskega Jadrana“
k Dnevu republike
naše iskrene čestitke!
Uredništvo in uprava

Sprehod PO SVETU

Bližnji obisk predsednika Tita Kaira je pomemben dogodek ne samo za našo državo, temveč tudi v mednarodnem merilu. Predsednik jugoslovanske republike bo prispel v Egipt konec decembra na uradni obisk po povabilu, ki mu ga je poslal predsednik Naser, ko je predsednik Tito potoval skozi Suez ob cimitu iz Indije in Burme. Egipčanski časniki so te dni na prvih straneh poudarili veliko zadovoljstvo, s katerim egiptovska javnost pričakuje ta visoki obisk. Nedvomno je, da bodo razgovori Tito-Naser prispeli k poglobitvi prijateljstva in sodelovanja med obema državama, hkrati pa bodo tudi pomemben prispevek k utrjevanju miru v svetu.

Po petdnevem obisku v Veliki Britaniji se je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj vrnil v domovino. Ob prihodu je izjavil novinarjem, da so se razgovori med njim in britanskimi Jazavnik razvijali v prijateljskem in pristranskem vzdušju. Prišlo je do odkrite prijateljske izmenjave misli o raznih vprašanih mednarodnega položaja in o medsebojnih odnosih. Tudi skupno uradno poročilo govori o uspehih razgovorov med britanskimi in jugoslovanskimi državniki. Jugoslavija in Velika Britanija sta še enkrat potrdili, da večje oboje državi prijateljski stiki in visoka stopnja soglasja in razumevanja. V poročilu je tudi rečeno, da privlačijo obe deželi velik pomen ohraniti neodvisnosti suverenih držav, zmanjšujejo mednarodne napetosti ter vzpostaviti trajnega miru in resničnega sodelovanja med narodi. Posebno pozornost pa zasluži v skupnem poročilu odstavek, ki govori, da je treba nadaljevati neposredne stike med najvišjimi predstavniki in da so potrebna pogostejša posvetovanja o perečih mednarodnih vprašanih in o vprašanih obojestranske koristi.

Rezultati ženevske konference so še vedno predmet številnih izjav vodilnih državnikov in političnih opazovalcev ter komentarjev svetovnega tiska. Večina misli, da so vrata za nadaljnje razgovore še vedno odprta. To je potrdil tudi državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović v razgovoru z novinarji, ko

je dejal, da Jugoslavija ne gleda negativno na sadove ženevske konference, čeprav štirje zunanji ministri niso dosegli vidnih praktičnih uspehov. Konferenca je namreč potrdila — je dejal Popović — da je treba nadaljevati pogajanja in napore za zblizanje gledišč, da bi utrdili mir.

Na zasedanju Glavne skupščine OZN v New Yorku je politični odbor zaključil proučevanje korejskega vprašanja. Izglasovali so ameriško resolucijo, v kateri so formulirali načela OZN, da je treba vzpostaviti z miroljubnimi sredstvi združeno, neodvisno in demokratično Korejo. Resolucija seveda ugotavlja, da bodo potrebni za doseg tega cilja še precejšnji napori.

Do konca tega zasedanja Glavne skupščine pa sta na dnevnem redu še dve važni vprašanji — Severna Afrika in sprejem novih članic v OZN. Pri razpravi o francoski Severni Afriki bodo verjetno vprašanja Maroka hitro rešili z resolucijo, ki bo upoštevala sedanja pogajanja med Francijo in Marokom. Bolj komplicirana je zadeva glede Alžirije, čeprav so tudi arabske države izjavile, da zdaj ni najbolj primeren trenutek za razpravo o tem vprašanju. Kar pa zadeva sprejem novih članic, je položaj zelo napreden in se večina delegacij strinja s kanadskim predlogom o sprejemu vseh 18 kandidatur hkrati. Težave bodo le glede Mongolije, ker se ZDA krčevito upirajo sprejemu.

Zadnji dogodki v Maroku kažejo, da sultanova emitev ni rešila položaja. Po vsej deželi so namreč izbruhnili nemiri, ki so jih Francozi vprejeli s precejšnjo zaskrbljenostjo. Vzrok nemirov je nedvomno in tem, da so posamezne politične skupine v negotovosti, kakšni bodo prihodnji francosko maroški odnosi. Nacionalistične stranke čedalje bolj nasprotujejo sultanovi m poskusom, da bi se »sprevil s Francijo«. Nedavni sultanov govor ob vrnitvi na prestol so namreč ocenili kot Sultanovo željo, da bi pozabil preteklost in se zadovoljil s francoskim popuščanjem glede dinastijskega vprašanja. Nasprotja so precej velika in stranke očitajo druga drugi izdajo maroških interesov. Upajmo,

da bodo prihodnji dnevi, ko bodo sestavili prvo reprezentativno vlado, razčistili položaj, saj bo morala nova vlada jasno precizirati svoja stališča v razgovorih s Francijo glede »pravne položaja dežele.

V južnoameriških deželah Braziliji in Argentini je položaj še vedno napet. Zlasti selja to za Brazilijo, kjer je predsednik Ramos predlagal, naj po vsej državi razglase 30-dnevno izredno stanje. Stear se je namreč zaostrija v trenutku, ko je oboleli predsednik Cafe Filho izjavil, da bo zahteval od parlamenta konec bolniškega dopusta in ponovno prevzel položaj predsednika republike, vojna pa je obkolila predsednikovo rezidenco. Vse kaže, da so brazilski parlamentarci trdno odločeni »vzeti vse poskuse, ki bi omajali položaj novoizvoljenega predsednika socialdemokrata Kubička. Do njegove uradne zasedbe položaja je še mesec dni in treba bo premagati še vrsto težav, zlasti zato, ker Kubičku zelo nasprotuje jo nekateri vojaški krogi.

V Argentini pa se se naprej nadaljuje spori med generali, ki so pred meseci izvedli protiperonistični državni udar. Aretirali so več generalov in višjih častnikov ter jih postavili pred vojaško sodišče. Kakor v Braziliji tako gre tudi v Argentini za novo vrenje, ki naj odloči o zmagi naprednih ali reakcionarnih sil, o politični in gospodarski odvisnosti ali neodvisnosti dežele. Vsekakor je pri tem vrenju najbolj pozitivno to, da zdaj ne gre več za »romantične akcije karieristov in za spremembe epolet, temveč za odkrit boj med starim in novim.

RAZPIS

ZA TECAJ POLITICNE SOLE
PRI CK ZKJ
od 1. februarja do 30. junija 1956

Tečaj je namenjen predvsem delavcem in delavkam v industriji in kmetijstvu, ki že delajo v organih delavskega in družbenega upravljanja, v organih oblasti, v sindikatih, društvih itd. in si žele razširiti in poglobiti politično znanje.

Prijave za sprejem v šolo pošljite na upravo politične šole pri CK ZKJ, Ljubljana, Parmova 37 II. trakt, do 31. dec. 1955, hkrati pa tudi na svoj občinski komitej.

V prijavi navedite osebne podatke o dokončanih šolah in tečajih, o stažu in funkcijah v političnih organizacijah, o osnovnem poklicu in o višini mesečnih prejemkov.

Sola ima internat, ki je namenjen predvsem tovarišem in tovarišicam izven Ljubljane. Podrobnejše informacije dobite na upravi šole oziroma na občinskem ali okrajnem komiteju ZKS svojega področja.

Zveza komunistov in izgradnja naše družbe

Tovariš Edvard Kardelj je imel na nedavnem plenumu CK Zveze komunistov Hrvatske v Zagrebu in na nedavni konferenci aktivna komunistov CK ZK Slovenije v Ljubljani govor »O vlogi Zveze komunistov v izgradnji našega državnega in družbenega sistema. Govor je v celoti objavilo glasilo CK ZKJ »Komunist«.

Tovariš Kardelj je uvodoma največ govoril o perspektivah nadaljnega razvoja našega gospodarstva. Povedal je, da so naše dosedanje težave nastale iz čisto objektivnih razlogov, so logična posledica vse naše dosedanje gospodarske politike, posledica naše zavestne akcije za pospešeno industrializacijo in elektrifikacijo zaostale dežele, ki jo je bilo nujno najprej dvigniti iz te zaostalosti, da smo lahko začeli graditi naprej. Zato naše sedanje težave niso posledica neke napačne politike, niti posledica sprememb v sistemu, marveč so zrcalo naše gospodarske stvarnosti in naših možnosti v tem obdobju naše graditve.

Tovariš Kardelj je dejal, da »če bi nadaljevali sedanjo gospodarsko, zlasti pa sedanjo investicijsko politiko, bi neskladnosti iz leta v leto naraščale, in če bi hoteli kolikor toliko stabilizirati trg in blagovne denarne odnose, bi morali uvažati čedalje večje količine živil in potrošnega blaga.«

Tega si pa seveda ne moremo privoščiti, oziroma nam ne dovolijo naš stalni plačni deficit. Pri tem seveda ne pomeni rešitve niti zvišanje plač, če se pri tem ne bi spremenilo tudi vse drugo. Položaj bi se celo poslabšal, ker bi vse zvišanje plač šlo na vas ter bi se zvišal samo življenjski standard določenega sloja kmetov, kmetijska proizvodnja ne bi bistveno napredovala, ker je s tako politiko ne bi vzpodbujali, nastala bi le draginja.

Potrebne so torej bistvene spremembe v naši gospodarski politiki, s katerimi bomo lahko odpravili vse neskladnosti v našem gospodarstvu. Prvi ukrepi so že bili storjeni. Nekoliko je že povečana proizvodnja predmetov za široko potrošnjo, povečal smo obseg investicij v kmetijstvu in za stanovanjsko izgradnjo in podobno. Bistveno pa se naša gospodarska politika v zadnjih letih ni mogla spremeniti, ker je bila vezana na nedokončane ključne objekte našega gospodarstva. Morali smo najprej te dograditi do konca in šele nato misliti na spremembo gospodarske politike, ker bi sicer imeli lahko še večjo škodo.

Tovariš Kardelj je v svojem govoru ugotovil, da smo v glavnem izpolnili prav do zdaj gospodarski

plan, ki smo si ga postavili leta 1947 in je bil pozneje dopolnjen. S tem smo v glavnem zaključili eno etapo našega gospodarskega razvoja in preidemo na novo gospodarsko politiko. Načela te nove politike bodo že izražena v gospodarskem načrtu naše države za prihodnje leto, ki bo vseboval vse te predvidene bistvene spremembe v našem gospodarskem planiranju.

Jasno pa je in ne moremo pričakovati, da se bodo vse te spremembe tudi takoj in v najkrajšem času poznale. Ne moremo pričakovati nekkih naglih uspehov v naših naporih za stabilizacijo trga in družbenega ali individualnega standarda, kajti pravi izhod je le v povečanju proizvodnje in v spremembi sestava investicij, ki jih vlagamo v gospodarstvo.

V nadaljevanju svojih izjav je tovariš Kardelj obravnaval posamezne družbene in gospodarske probleme. Dejaj, da se moramo predvsem usmeriti na zmanjšanje, oziroma na prekinitev nadaljnega naraščanja denarnega sklada, ki pritiska na sklad potrošnih dobrin in sicer ne z zmanjšanjem individualnega dohodka delavcev, uslužbencev itd., marveč predvsem z omejitvijo dotoka nove delovne sile v industrijo oziroma gospodarske panoge zunaj kmetijstva, kakor tudi s pravilnejšo in boljšo uporabo razpoložljive delovne sile. Zmanjšanje tega dotoka, morda pa tudi delno zmanjšanje v nekmetijskih panogah tiste delovne sile, ki še zmeraj stoji eno nogo na kmetijski posesti, ne daje pa potrebnega minimuma delovne storilnosti, bo najhujše in najhitrejšo zdravilo proti sedanjemu pretiranemu pritisku denarnih sredstev na naš trg, pa tudi proti hitremu naraščanju življenjskega standarda delavcev in mestnega prebivalstva na splošno.

Drugič, treba je spremeniti sestavo investicij tako, da bomo vskladili izgradnjo težke industrije z lahko, oziroma da bodo industrijo široke potrošnje razširili toliko, da bo naraščanje njene proizvodnje in uvoza potrošnega blaga v skladu z dotokom nove delovne sile z vasi.

Tovariš Kardelj je končno obravnaval in nakazal tudi naloge Zveze komunistov v izgradnji našega gospodarskega in družbenega sistema. Zlasti je navajal naloge v zvezi s krepitvijo socialističnih odnosov na vasi, kjer se morajo komunisti odločno boriti zanje in se odločno postavljati po robu raznim kapitalističnim tendencam, kjerkoli se pojavljajo.

V Italiji že precej dolgo uprizarjajo procese zoper protifašiste — partizanske borce, ki so se med drugo svetovno vojno borili skupaj z združenimi zavezniškimi silami proti naci fašizmu. Med njimi je bilo tudi več takšnih procesov, na katerih so sodili pripadnike jugoslovanske narodne manjšine v krajih blizu naše meje. Proces v Vidmu, ki naj bi začel te dni proti velikemu številu bivših borcev Briškobeneškega partizanskega odreda, je vsekakor eden najznačilnejših.

V tej zvezi je dal predsednik Zveze borcev NOB Aleksander Rankovič na prošnjo urednika Tanjuga naslednjo izjavo:

»Ti procesi v celoti, videmski pa še posebej, dokazujejo, da imajo v Italiji nekateri elementi še zmeraj možnost, da delujejo in se maščujejo borcem proti fašizmu. Ni dvoma, da skušajo tako preprečiti splošni proces normalizacije stikov med Italijo in deželami, ki so bile žrtve fašistične agresije. V vsem tem predvsem ni težko videti njihove želje, da bi preprečili nadaljnji razvoj prijateljskega in tvornega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo. Čeprav se konstruktivni krogi v Italiji bore proti takšnim težnjam in poskusom, ker vedo, da je vse to naperjeno predvsem proti koristim italijanskega naroda, ne moremo zamolčati dejstva, da ta boj doslej ni bil uspešen. Protidemokratski elementi so izkoriščali

svoj vpliv v italijanski javnosti, da so s takšnimi procesi razvneli protijugoslovansko gonjo.

Težko je z besedami izraziti ogorčenje, s katerim so bivši borci narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije sprejeli vest o pripravljani sodne obravnave v Vidmu. Sistematične in vztrajne priprave organizatorjev tega procesa so samo povečale to ogorčenje in njihova posledica je bila, da je pozornost našega javnega mnenja, zlasti udeležencev vojne, nenehoma budna. Zato so se naše osnovne organizacije in mnogi borci obračali na krajevna vodstva organizacij ZB in Zveze vojaških in vojni invalidov, zlasti pa na Centralni odbor, v vprašanji glede priprav na ta proces in z zahtevo, naj Centralni odbor javno povzdigne svoj glas proti dogodkom v Vidmu. Moram tudi reči, da so mnoge organizacije zahtevale, naj pride to vprašanje pred Svetovno federacijo bivših borcev in naj bi zaprosili za njeno moralno zaščito obtoženih borcev.

To je povsem razumljivo, saj se pripravila v Vidmu protidemokratski proces, ki naj v nasprotju z izrecnimi določbami mirovne pogodbe z Italijo, posadi na zatožno klop kakih 50 bivših partizanov, pripadnikov protifašističnega gibanja, ki so se z orožjem v roki bo-

riili skupaj z zavezniškimi vojaškimi formacijami, v tem primeru v okviru narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije.

Zdaj po vsem svetu izginja maščevalnost celo nad vojnimi zločinci, ki so sejali smrt in opustošenje po okupiranih deželah Evrope — pri čemer je bila Jugoslavija, ki je v vojni največ pretrpela, med prvimi, ki so pokrile s plaštem pozabe njihove zločine in že zdavnaj izpustile iz zaporov mnoge italijanske vojne zločince. Vzlic temu pa se po desetih letih pojavi ta proces, katerega cilj je maščevanje nad protifašističnimi borci. Najbolj žalostno pa je, da pripravljajo ta proces na podlagi skonstruirane obrazložitve, da se ti borci niso borili za stvar zaveznikov, marveč za stvar Jugoslavije, kakor da je bilo moč stvar Jugoslavije v tem boju ločiti od zavezniške stvari.

Vse, kar so storili doslej v več let trajajočih pripravah, zlasti pa sama obtožnica, nedvomno kaže, da gre za politični proces, ki naj bi z obsodbo skupine beneških partizanov pritisnil peča moralne obsodbe vsemu boju pripadnikov jugoslovanske narodne manjšine v Italiji. To bi rad dosegli predvsem tako, da kvalificirajo vojne akcije, kakor da likvidacija vojnih zločincev in fašističnih vohunov ter rekvizicija

za potrebe vojske in podobno, kot običajen kriminal.

Priznati moramo, da smo do zadnjega trenutka upali, da bo procesa ne bo prišlo in da bodo vodilni italijanski činitelji našli način in sredstva, da bodo preprečili, zlasti v sedanjem položaju nespametno gonjo ter zaustavili ta skrajno nepriljubljeni in škodljivi proces. To naše pričakovanje je slonelo na dejstvu, da smo na splošni poti popuščanja mednarodne napetosti in razvijanja mednarodnega sodelovanja, zlasti po odstranitvi tržaške krize, dosegli ugodne uspehe tudi v jugoslovansko-italijanskem sodelovanju s perspektivo njegove nenehne krepitve in poglobljanja. Zato smo bili trdno prepričani, da bodo videmski in njemu podobni procesi, ki so jih pripravili v docela drugačnem vzdušju, v sedanjem položaju izgubili sleherni smisel tembolj, ker so pripravili te procese umetno v obliki svetu znanih skonstruiranih in insceniranih sodnih procesov.

Nam je nerazumljivo, da je zdaj v Italiji možna takšna protijugoslovanska demonstracija, naperjena neposredno proti jugoslovansko-italijanskemu sodelovanju. Mi obžalujemo, da so se te stvari razvile tako, in zato lahko ob sodni obravnavi proti videmskim borcem, parti-

zanom in protifašistom v Vidmu samo še enkrat izjavimo, da videmski proces kaže, da lahko v italijanskem javnem življenju še zmeraj pridejo do besede tisti činitelji, ki neradi vidijo sedanji ugodni razvoj stikov med obema deželama. Tem ljudem je menda bolj pri srcu nedavna minulost in politika nasproti Jugoslaviji, ki je prišla zlasti do izraza v drugi svetovni vojni, kakor sedanost in perspektiva prijateljskih stikov v prihodnosti, za katero se zavzemajo zdaj v Italiji vsi, ki žele dobro svoji domovini in ki resnično žele prijateljstvo z narodi Jugoslavije.

V odgovoru na mnoge naše ukrepe in prijateljska opozorila argumenti z italijanske strani o neodvisnosti italijanskih sodišč in nemogućnosti, da bi vplivali na njihovo delo, niti najmanj ne bodo mogli zmanjšati mučnega vtisa, ki ga bo napravil ta proces na naše borce in naše narode.

Prepričani smo, da je v korist uspešnega razvoja stikov med Italijo in Jugoslavijo, hkrati pa tudi v korist samega italijanskega naroda in boja za zmago načel medsebojnega razumevanja in sodelovanja, da se vodilni činitelji in vse demokratske sile v Italiji zavzamejo za to, da do tega in podobnih procesov ne bo prišlo, in da oprostite takšnih obtožb borce, ki so s svojim sodelovanjem v protifašističnem boju v minuli vojni storili svojo dolžnost do domovine in do skupne zavezniške stvari.«

To ni pot do sožitja!

PLODOVI TRDEGA DELA SO OBILNI

Deset let graditve v Sloveniji - Iz zaostale v napredno socialistično deželo

Teško si je predstaviti, pa čeprav samo približno, kaj vse bi moral obsegati sestavek, v katerem bi hoteli zajeti deset let socialistične graditve v Sloveniji. Če bi našli samo nove tovare in izdelke, bi nastala precej debela knjiga. Kako debela bi šele bila, če bi hoteli dodati delo, ki smo ga opravili na področju šolstva, zdravstva, posameznih gospodarskih panog itd. Zato tudi ta sestavek še zdaleč ne bo popolna podoba trdega dela v preteklem obdobju in tudi ne številnih uspehov. Omejiti se moramo samo na nekatere grobe obrise naše ustvarjalnosti v preteklih desetih letih, osvežiti spomin na tiste številne praznike, ki smo jih slavili ob vsaki novi delovni zmagi.

Nad dvakrat večja industrijska proizvodnja

Slovenija je bila že pred vojno znana kot eden izmed industrijsko najbolj razvitih predelov Jugoslavije. Tak značaj Slovenije je bil prav gotovo posledica številnih dejstev, od zemljepisnih, političnih pa tja do zgodovinskih. Prav zaradi tega se je industrijska proizvodnja v Sloveniji po zmagoviti oboroženi borbi tudi dokaj hitro razvijala in pri-

stili v pogon 17 agregatov in tako povečali proizvodnjo električne energije od 350 milijonov kwh leta 1939 na 1.465 milijonov kwh letos. Prav sedaj gradimo še dve novi elektrarni, to sta HE Vuhred, v kateri bo stekel prvi agregat konec decembra in TE Šoštanj, ki bo začela obratovati s prvim agregatom ob novem letu. Toda če bi hoteli priti do prave predstave o tem, koliko smo v desetih letih vložili v proizvodnjo električne energije, potem bi morali dodati še bilzu 500 km novih daljnovodov, številne transformatorske postaje in silen razmah elektrifikacije našega podeželja. Marsikje, kjer pred vojno niso poznali drugega kot smrdeče petrolejke, danes sveti elektrika in poganja stroje. Vse to pa se nam danes zdi nekako samo po sebi umevno, čeprav bi za vsako tako stvar lahko s ponosom rekli: tole smo zgradili po osvoboditvi.

51-krat večja proizvodnja elektroindustrije

Skoraj lahko rečemo, da v Sloveniji pred vojno elektroindustrije ni bilo. Imeli smo samo tovarno baterij Zmaj. Po osvoboditvi pa je prav ta panoga dosegla zelo velik raz-

no koles, znatno pa smo razširili tovarno metalnih konstrukcij, ki je znana po svojih žerjavih za hidrocentrale, tovarno kovanega orodja v Žrečah, tovarno verig v Lescah, Titan v Kamniku itd. Predolga bi bila vrsta, če bi hoteli naštetiti vse. Naj zadostuje samo podatek, da imamo danes v Sloveniji 83 kovinskih podjetij, ki proizvajajo nad 20.000 različnih izdelkov in med temi velikimi takimi, ki smo jih pred vojno uvažali. V vsakdanjem delu skoraj pozabljamo, da se v teh tisočih proizvodih kažejo sadovi desetletnega dela, da pred vojno nismo izdelovali kamionov in avtomobsov, turbin, dvigal, žerjavov, žičnic, pisalnih strojev, raznega orodja, stenskih ur in niti ne igel in drugih podobnih stvari.

Dva in polkrat večja proizvodnja v črni metalurgiji

V naši republici imamo že od pred vojne tri železarnice: Jesenice, Store in Ravne. Nad dva in polkrat večjo proizvodnjo v teh železarnah smo po osvoboditvi dosegli v glavnem z boljšim izkoriščanjem starih naprav. Zgradili pa smo na novo elektroplavž v Štoreh, martinski peči na Jesenicah in v Ravnah, pet elektropeči v vseh treh železarnah itd. Izpolnili pa smo tudi druge naprave. Tako smo na primer na Jesenicah zgradili novo valjarno, ki ima petkrat večjo zmogljivost od sare. K navedenemu pa bi morali dodati še nove livarne, predelovalne in vzdrževalne obrate itd. In še ena stvar je značilna za povojni razvoj naše železarske industrije. Vse tri železarnice so dosegle velik napredek v izbiri svojih izdelkov in vse tri se nadalje odločneje usmerjajo na proizvodnjo kakovostnih izdelkov.

Pomembni rezultati tudi v drugih panogah

Tako bi lahko naštevali po vrsti vse panoge. V industriji celuloze in papirja se je proizvodnja skoraj podvojila. Prav letos smo končali gradnjo nove tovarne rotopapirja v Vidnu. V kemični industriji novi objekti sicer še niso dograjeni, toda kljub temu smo potrojili proizvodnjo žveplene kisline in začeli izdelovati številna zdravila, ki smo jih pred vojno uvažali za drag denar. V barvasti metalurgiji e v preteklih letih zrastle velikar naše graditve — tovarna glinice in aluminija v Kidričevem. Povečali smo tudi proizvodnjo svinčene in cinkove rude ter živega srebra. Premoga nakopljemo ena in pol krat več kot pred vojno itd. itd.

Sedemkrat okrog zemlje

Kadar govorimo o preteklih letih, pa tudi o sedanjosti, vedno znova ponavljamo besede: zgradili smo, ali: gradimo. To je pri nas postal poseben pojem, ki označuje hiter napredek in velike napore v našem gospodarskem napredku. O tem pričajo trudi številna dejstva. Po nekaterih računih smo v razdobju od 1947. do 1954. leta investirali za vzdrževanje, obnovo in nove investicije v Sloveniji okrog 295 milijard dinarjev. Le težko si predstavljamo kako ogromna vsota je to. Naj navedemo samo eno ilustracijo. Če bi mogli za to vsoto zbrati kovanih dinarjev in bi jih postavili enega ob drugega, bi lahko z njimi sedemkrat opasali zemeljsko kroglo.

4-krat več telefonskih aparatov

Seveda ta ogromna vsota ni bila porabljena samo za industrijo. Približno petino vseh investicij smo porabili za promet. Še vedno nimamo ravno najboljših cest, čeprav smo v desetih letih modernizirali in deloma na novo zgradili ceste Ljub-

ljana—Planina, precejšen del ceste Ljubljana—Maribor, sedaj pa gradimo še avtocesto Ljubljana—Zagreb in moderno cesto Rižana—Senožec. Danes imamo v naši republici štirikrat toliko telefonskih aparatov kot pred vojno. Dejstvo, da smo kljub temu še vedno na enem zadnjih mest med evropskimi državami, nam kaže, koliko naporov bo še potrebno, da bomo premagali podedovano zaostalost.

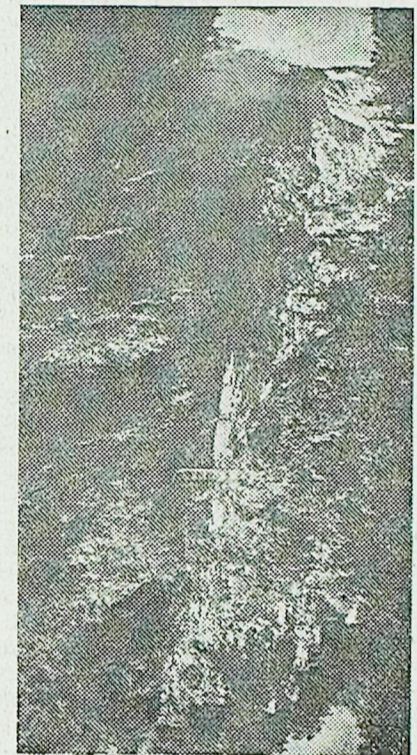
Pred vojno 28 danes 207 ambulant

Niče ne more zanikati dejstva, da smo na področju zdravstva in socialnega skrbstva dosegli po osvoboditvi izredno lepe uspehe. Tako smo na primer v desetih letih številno postelj v bolnišnicah skoraj podvojili. Pred vojno jih je bilo okoli 4900, danes pa jih imamo nad 9300. Še lepši je napredek glede ambulant. Pred vojno so bile ambulante le v nekaterih večjih središčih in pri nekaterih ustanovah. Takih ambulant je bilo skupno 28, danes pa jih imamo enaštirikrat več. K temu pa je treba prišteti še nad 520 raznih dispanzerjev, posvetovalnic in rešilnih postaj ter 118 zobnih ambulant. Ustanovili smo tudi več medicinskih šol in smo v desetih letih več kot podvojili število zdravnikov. Ob koncu vojne smo jih imeli okoli 500, danes pa jih imamo nad 1100. S tem smo se že močno približali evropski ravni, saj pride v Sloveniji na 1300 prebivalcev en zdravnik. Ogromen napredek je tudi v socialnem skrbstvu. Naj navedemo samo nekatere podatke. Leta 1939 je bilo v Sloveniji nekaj nad 140.000 zavarovancev, letos pa jih je že nad 340.000. Če pa seštejemo vse zavarovance z upokojenci, invalidi in družinski člani, naraste to število na okoli 900.000, kar nam pokaže, da uživa dobrine socialnega zavarovanja že velik del našega prebivalstva. Ze v nekaj letih bo zdravstveno zavarovano vse prebivalstvo. Če bi hoteli dobiti popolno sliko, potem bi morali navesti tudi podatke o skrbi za otroke, noseče žene, večje število šolskih kuhinj, domov za onemogle in raznih drugih ustanov. Danes se upravičeno lahko ponašamo s tem, da je naše socialno skrbstvo med najnaprednejšimi v svetu.

Ustvarili smo trdne osnove za dvig življenjske ravni

Prav zadnje čase precej govorimo o tem, da življenjska raven pri nas zaostaja, da je še vedno precej nizka itd. To so vse točne stvari in prav zaradi tega so predvidene za prihodnja leta večje spremembe v proizvodnji potrošnih dobrin. Toda ali nam ne kažejo zgornji podatki o rasti naše industrije, da v preteklih letih drugače skoraj ni moglo biti, če smo si hoteli postaviti osnove za nadaljnji napredek. Po-

temtakem pomeni hitrejša rast življenjske ravni v prihodnjih letih normalen razvoj, najprej temelj, potem stavba, najprej bazična industrija, potem predelovalna in industrija potrošnih dobrin. To je pot, ki jo mora hoditi država s tako dediščino kot je bila naša. Marsikaj pa je bilo narejenega tudi doslej. Vzemimo samo nekaj primerov. Pred vojno je bilo v vsej Sloveniji le okoli 25.000 radijskih aparatov. Danes jih imamo že nad 120.000. To pomeni, da si je v zadnjih desetih letih vsak 16. Slovenec kupil radijski aparat. Pred vojno smo imeli v

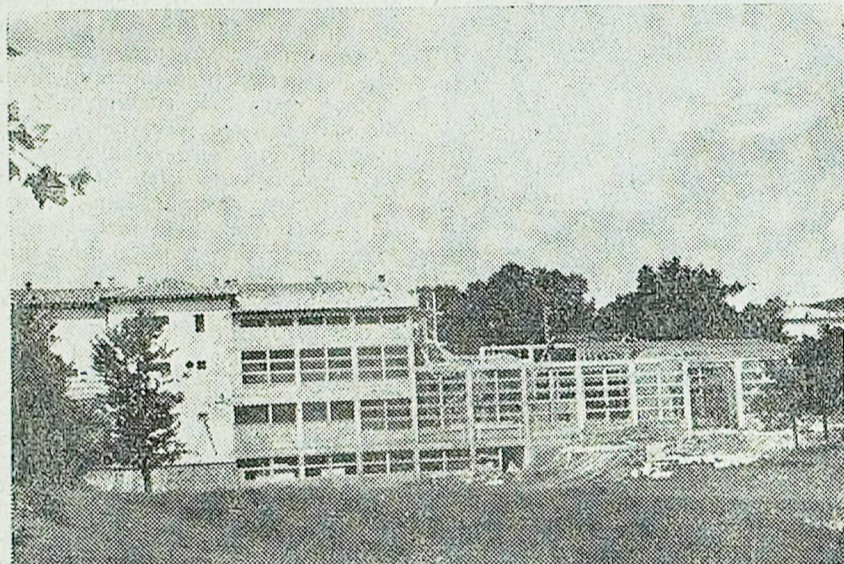

Skocjanska jama je pomemben objekt našega turizma

Sloveniji le 63 kinematografov, danes pa jih imamo že 207. Koliko je bilo zgrajenih zadržnih domov, kulturnih in prosvetnih ustanov, kako pomembno delo smo opravili pri napredku šolstva! Lahko rečemo, da smo naredili precej, toda to je še vedno premalo, kajti socializem pomeni boljše življenje vsakega delovnega človeka, delavca, kmeta in uslužbenca. Prav zaradi tega bomo morali v prihodnjih letih hitreje razvijati vse tiste panoge, ki so doslej zaostajale. To pa so predvsem proizvodnja potrošnih dobrin, naše kmetijstvo, promet, trgovina itd.

Deset let graditve v svobodni demovini je za nami. Lahko smo ponosni na prehojeno pot in dosežene uspehe. Pred nami pa je boj za nadaljnji gospodarski napredek in za veliko hitrejšo zboljšanje življenjske ravni.

— n

Tovarna steklene galanterije v Hrpeljah

spevala nemajhen delež v naših skupnih jugoslovanskih naporih. Nedvomno pa je imela naša republika prav zaradi take dediščine tudi nekatere prednosti pred drugimi republikami.

Kakšno mesto zavzema industrijska proizvodnja Slovenije v naši državi, lahko najlepše vidimo iz sledečih podatkov: v Sloveniji je skoraj 46% celotne jugoslovanske papirne industrije, 36% industrije usnja in obutve, nad 32% tekstilne industrije, skoraj četrtina kemične industrije, prav toliko barvaste metalurgije in le malo manj lesne industrije. Oglejmo si še, kako je v desetih letih po osvoboditvi porasla naša industrijska proizvodnja. Če vzamemo za osnovo leto 1939 in industrijsko proizvodnjo v tem letu označimo s 100, je lani le-ta narasla v Sloveniji na 217, v vsej Jugoslaviji pa na 208. Tako kot za vsa država velja tudi za Slovenijo, da se je proizvodnja potrošnega blaga razvijala dokaj počasneje kot proizvodnja sredstev za delo in reprodukcijskega materiala. Vzrok za to je deloma v potrebah, ki nam jih je narekovala naša graditev, deloma pa tudi v pomanjkanju surovin.

Zgradili smo 6 velikih hidrocentral

Elektrika je v gospodarstvu to, kar je v človeku kri. Brez elektrike ni gospodarskega napredka, niti sodobne industrijske proizvodnje. V desetih letih smo v naši republici zgradili 6 velikih hidrocentral in sicer: HE Dravograd, Mariborski otok, Savico, Moste, Medvode in Vuzenico, in termoelektrarno v Kidričevem ter v Vidnu. V vseh navedenih elektramah smo doslej spu-

mah. Predvojne obrtniške delavnice so prerasle v tovarne, nekaj tovarn pa smo zgradili na novo. Naj jih naštejemo: Iskra v Kranju, Telekomunikacije v Pržanju in St. Vidu, Elma v Črnučah, Elektrokovina v Mariboru, Jamber v Črnučah itd. Danes se že lahko uspešno kosamo v proizvodnji marsikaterega izdelka s tujino. V domačih tovarnah izdelujemo električne vrtalne stroje, števce, kinoprojektorje za normalen in ozki trak, telefone, telefonske centrale, dele radijskih aparatov, transformatorje, likalnice, elektromotorje, varovalke, štedilnike itd. Prav letos smo začeli tudi s pripravami za proizvodnjo novih predmetov široke potrošnje kot so: pralni stroji, sesalci za prah, hladilniki itd. V vsej državi se je proizvodnja v elektroindustriji povečala v primerjavi z letom 1939 za nad 12-krat, v Sloveniji za nad 51-krat. Kar pa je za to industrijsko panogo zelo zanimivo, je to, da vanjo nismo vložili posebno velikih investicij in da lahko tak porast proizvodnje pripišemo v veliki meri uspešnim organizacijskim posegom in strokovno usposobljenim kadrom.

83 kovinskih podjetij - nad 20.000 različnih izdelkov

Če lahko rečemo, za katero panogo, da je v Sloveniji doma, potem je to gotovo kovinska. Toda kljub temu pred vojno ni bilo v Sloveniji take kovinske industrije, ki bi izdelovala stroje. Imeli smo le nekaj kovinsko-predelovalnih obratov. V desetih letih naše graditve pa se je stanje bistveno spremenilo. Zgradili smo Litostroj, tovarno avtomobilov, tovarno rudarskih strojev, tovar-

Delo v obratu za finalne izdelke v tovarni »Javor« na Pivki

Z razširjene seje Okrajnega odbora SZDL

Povečana kmetijska proizvodnja zavisi od razvijanja socialističnih odnosov na vasi

V torek 22. t. m. je imel OO SZDL Koper razširjeni plenum, na katerega so povabili tudi predstavnike Kmetijske zbornice in Trgovinske zbornice v Kopru ter predsednike oz. tajnike vseh občin okraja. Na dnevnem redu so bili problemi, ki so v zvezi z nalogami kmetijske politike in zadrugištvu ter vprašanja trgovine s kmetijskimi pridelki, vse v okviru sklepov gospodarskega posvetovanja, ki je nedavno pod predsedstvom t. v. Tita začrtalo smer naši gospodarski politiki v prihodnje.

Predsednik Sveta za kmetijstvo OLO Koper, tov. Franc Kralj — Petek, je v svojem uvodnem referatu izčrpano obdelal problematiko stanja na naši vasi, s posebnim oziranjem na kmetijsko zadrugištvo v našem okraju. Govoreč o osnovni črti nove gospodarske politike, o razvijanju socialističnih odnosov na naši vasi, je razpravljal tudi o mehanizaciji, o večji produktivnosti, o politiki kreditiranja, regresiranja in o investicijah, o družbenem upravljanju v zadrugah, o investicijskih skladih, o potrebi pravočasnega kontrahiranja med zadrugami in proizvajalci, o problemih državnih posestev in njihovih nalogah itd. S statističnimi podatki je razčlenil zasidranost kmetijskega zadrugištva v okraju, prikazal stanje v posameznih občinah ter nakazal, v katerih krajih je zadrugištvo boljše in v katerih manj razširjeno. Splošni podatki govore o tem, da je naš okraj glede števila včlanjenih kmetov v zadrugah pod splošnim slovenskim povprečjem. Končno je podal tov. Petek tudi svojo oceno za takšno stanje, pri čemer je nakazal tudi predloge za hitrejši razvoj kmetijstva in zadrugištva na osnovi pravilne socialistične orientacije. Posebej je tov. obdelal vprašanje potrebnega kadra in politične pomoči naši vasi, da bi kar najbolj angažirali vse naše ljudi in organizacije v smislu kolektivne, socialistične zavesti naših kmetov, kar naj bi koristilo vsej naši družbi, posredno pa tudi njim samim.

Na ozko odmerjenem prostoru ne moremo obsejše navajati vseh izjav referenta, bomo pa se v naših naslednjih številkah še povrnili na nekatera teh vprašanj.

KREPITEV SPLOŠNIH KMETIJSKIH ZADRUG

V razpravi so priporočali, da je treba nekaterim zadrugam vrniti zaupanje s tem, da jih pomagamo predvsem ekonomsko krepiti (znižanje primanjkljajev, sposobni in pošteno uslužbenci itd.), v splošnem planu pa da je treba v nekem smislu spremeniti odnos do kmetijskega zadrugištva ter do kmetijstva vobče, saj je treba v sedanjih situaciji kmetijstvo vsaj enako vrednotiti z industrijo. V razpravi so bili nadalje nakazani še mnogi tehnični problemi naše vasi in zadrugištva, predvsem glede potrebnih mer za odstranitev negativnih pojavov, ki zavirajo večjo kmetijsko proizvodnjo (vprašanja investicijskih kreditov, delo zadrugiških upravnih odborov, odkup pridelkov, razpon med odkupnimi in prodajnimi cenami, boljše sortiranje in pakiranje sadježev, povečanje izvoza, intenzivnejše delo pospeševalnih odborov ter njihovih kompetenc in sredstev, združevanje parcel, pravočasno sklepanje pogodb, kontrahiranje itd.).

Predsednik OLO tov. Albin Dujca je v svojem govoru zajel dokaj ključnih vprašanj glede povečanja kmetijske proizvodnje in krepitve zadrugiškega sektorja, za kar so tu na Primorskem zelo ugodni pogoji. — O nepravilni orientaciji nekaterih naših predelov je dejal:

»Ko smo se v jugoslovanskem merilu orientirali na kapitalno izgradnjo, kar je bilo nujno za naš razvoj, če smo se hoteli otresti zunanjega ekonomskega in političnega vpliva, smo morali povsod prevzeti takšno orientacijo. Zdi se mi pa, da smo na vasi preveč zastavljali razvoj kmetijstva na korist in-

dustriji. Vse je namreč razpravljalo o tem, kako bi gradili objekte, industrija je bila osnovni predmet obravnavanja. Večsah je bilo to upravičeno, vendar bi, po mojem, morala na vasi ostati osnovna orientacija, ki bi bila usmerjena na napredek kmetijstva. Tudi poslednje čase imamo še vedno v nekaterih naših občinskih vodstvih orientacijo na industrijo. Ne mislim, da je to napačno v predelih, ki imajo pogoje za to, premalo pa je usmerjevanja za povečanje kmetijske proizvodnje, več bi se morali posvetiti zadrugištvu vsaj v občinah, ki so izrazitega kmetijskega značaja. To je osnovno vprašanje našega političnega in oblastvenega vodstva.

Naslednja vprašanja tovariša Dujca so bila posvečena vodstvu naših kmetijskih zadrug, dviganju kulturne ravni kmečkega prebivalstva, umestnosti ustvarjanja velikih ali manjših zadrug itd. Zaradi dosedanjih izkušenj bi bolj priporočal manjše zadruge, ki so uspeli povezati večje število kmečkih proizvajalcev v zadruge, dočim so se večje na škodo tega vprašanja bolj posvečale podjetniški dejavnosti, trgovini, prekupčevanju, mešetarnju itd. Pri velikih zadrugah je bilo manj stikov z zadrugišniki in manj vplivanja nanje glede tega, kako naj svojo proizvodnjo povečajo in kako bi jim zadruga pri tem pomagala. Manjša zadruga pa bolje ve, kakšna krmila, stroje itd. kmet potrebuje, kako veliki morajo biti hlevi, kakšen naj bo silos, kakšna je krajevna specifičnost proizvodnje in morda bo takšna zadruga tudi boljše in vestneje vodila rodovniško evidenco.

CLANI ZADRUG MORAJO IMETI PREDNOST PRED NECLANI!

»Med hude napake v našem kmetijskem zadrugištvu je šteti to, da zadruge ponekod poslujejo z vsemi kmeti enako, t. j. enako z zadrugišniki kot z nezadrugišniki, pri čemer so seveda tisti kmetje, ki nimajo interesa za vstop v zadrugo, razumljivo še bolj upravičeni, da ne postanejo zadrugišniki! Mi vemo, da so še ljudje, ki ne bi šli v zadrugo, če tega ne bodo njemu narekovali njegovi račun. Zadruge se morajo tedaj odločiti, kako bodo poslovale z zadrugišniki in kako z nezadrugišniki. Jasno je, da je treba preskrbeti n. pr. umetna gnojila tudi nezadrugišnikom, vendar bi morali imeti zadrugišniki prvenstveno pravico nanje, razen tega pa tudi po ugodnejši ceni. Enako velja za odkupe. Mi vemo, da bo v bodoče vse poslovanje v kmetijstvu šlo skozi zadruge in prav je, če bodo zadruge vodile nasproti zadrugišnikom eno politiko, do nezadrugišnikom pa drugo. To je tudi docela razumljivo.

(Eden izmed prejšnjih diskutantov je nujnost razlikovanja zadrugišnikov od nezadrugišnikov tako označil: »Zadrugišnik nosi soodgovornost pri upravljanju in sploh za stanje zadruge; zadrugišnik sodeluje pri upravljanju zadruge — nezadrugišnik pa marsikje uživa vse iste pravice, kakor zadrugišnik, uživa vse

enake praktične koristi, korišča se pod enakimi pogoji celo z zadrugišnim proizvajalnim sredstvom itd., pa ne sodeluje pri upravljanju zadruge in kar je še važneje, ne nosi nikakršne soodgovornosti za upravljanje in stanje zadruge, hkrati pa v mnogih primerih celo zavestno vleče voz napredka nazaj).

H koncu je zavzel tov. Dujca tudi svoje stališče glede postavljene vprašanja o perspektivah olantaznega sistema, kjer so pač poglji za to. Ta sistem bo lahko uspešen bodisi v okviru zadrugiškega bodisi v okviru individualnega sistema, v vsakem primeru pa se bo povečala proizvodnja le, če se bo zadruga pobrigala za moderna proizvajalna sredstva, ki jih bo dajala v uporabo svojim članom.

OSNOVNI ZAKLJUČKI PLENUMA SZDL

Ob koncu plodne razprave o mehanizaciji, dv. g. zadrugištvu in krepitvi

Takole gospodarji burja v snežniških gozdovih

teve socialističnih elementov na vasi je predsednik OO SZDL, tov. Albert Jakopič — Kajtimir strnil vse koristne misli, ki so bile iznešene v razpravi, pri čemer je dodal še vrsto svojih priporočil, nakar je predlagal plenumu, da sprejme na osnovi vsega povedanega nekaj važnih okvirnih sklepov, ki so jih navzoči soglasno odobrili.

V svojem izjavljanju je tov. Jakopič med drugim pokazal na pomembne uspehe dosedanje zadrugiške politike na vasi, ki so bili s podporo družbe (politika regresov, kreditiranja itd.) doseženi, dočim je bila po drugi strani vseeno orientacija za razvijanje kmečke proizvodnje, posebno v okviru zadrug, dokaj pomanjkljiva, ker so tudi politične organizacije na terenu premalo osveščevale pot razvijanja socialističnih odnosov preko zadrugištva. Vasi je treba temeljito prikazati celotno perspektivo razvoja našega gospodarstva nasploh ter samo v tem okviru v bodoče prikazovati naloge našega kmetijstva in pa naše splošne gospodarske cilje, katerih dosega bo koristna tudi za kmete same. Kmetu je treba raz-

ložiti, kje so slabosti in kje so vzroki, da si še ne more nabaviti vsega, kar bi potreval. S tem v zvezi je treba kmetom jasno povedati, da bo imela nova preorientacija našega gospodarstva tudi določen odraz v strukturi njegove potrošnje. Kmetom danes še ne moremo nuditi dovolj cementa, opeke itd., ne more graditi vodnjakov, greznic, hlevov itd. Preorientacija v gospodarstvu pomeni za kmečke proizvajalce možnost nakupa vseh tistih sredstev, ki jih danes ne more dobiti. Na vasi je treba razložiti tudi pomen odločb, po katerih bo kmetijska zadruga opravljala celotne odkupe.

KMETU JE TREBA ODKRITO PRIKAZATI PERSPEKTIVO V OKVIRU CELOTNEGA NASEGA GOSPODARSTVA

Če bodo kmetu odkrito prikazane perspektive, se bo tudi s svojimi rezervnimi sredstvi raje vključeval v skupne nabave in gradnje

TRGOVSKA MREŽA IN KMETIJSTVO — NA ENO PRODAJALNO SADIJA IN ZELENJAVE — 3.500 POTROŠNIKOV!

Predsednik Trgovinske zbornice okraja Koper tov. Marcel Rožanc je v drugem delu razprave govoril v okrajnem merilu o trgovski mreži za promet s kmetijskimi pridelki, o kadrovske politiki in o družbeni kontroli v zvezi z živili.

Karakteristično za trgovsko mrežo v našem okraju je to, da je stanje trgovske mreže na splošno nezadovoljivo, kar vzbuja pri potrošnikih upravičene kritike. Na preskrbljenost tržišča nima namreč nobenega posebnega vpliva nekaj odkupnih grosističnih podjetij, ki jim je glavna naloga izvoz. Med značilnimi statističnimi podatki, ki jih je navajal tov. Rožanc, je prav gotovo zelo izrazit podatek, po katerem je konec letošnjega avgusta prišlo na področju nove občine Koper na eno prodajalno sadija in zelenjave kar 7000 prebivalcev! Pri bližnjem podatku v okrajnem merilu kaže, da pride na eno prodajalno (prodajno mesto) sadija in zelenjave povprečno po 3500 potrošnikov. Jasno je, da ob takšnem stanju preskrbe prebivalstva s sadjem in zelenjavo postaja to skrajno pereče vprašanje. O tem je Trgovinska zbornica mnogo razpravljala, vendar bo treba pred ozdravljenjem razmer rešiti mnoge osnovne probleme, kakor so: otvarjanje novih prodajalnih, graditev skladišč, nabava prevoznih sredstev itd., kajti opremljenost naših trgovin je tako slaba, kakor trgovska mreža sama. Premalo je tudi kvalificiranih kadrov, kar prihaja močno do izraza posebno pri otvarjanju novih trgovin, ki bi bile nujno potrebne.

GROSISTI NAJ OSKRBUJEJO TUDI DOMACI TRG!

Vsekakor bo treba realizirati sklep konference predstavnikov občine koprškega okraja, ki jo je sklical naša Trgovinska zbornica dne 30. IX. t. l. v sporazumu z okrajno Inšpekcijo tržišča. Med drugim je bilo takrat sklenjeno:

a) obstoječi grosisti naj se zadolžijo, da preskrbujejo prodajalne na drobno s artikli, ki jih ni na področju njihove dejavnosti (ozimnica),

b) večje grosistično podjetje v okraju, ki sodeluje v preskrbovanju ljubljane s sadjem in zelenjavo, naj bi po določenem dogovoru spetoma oskrbovalo tudi večja središča našega okraja ob tej poti (Sežana, Postojna),

c) grosisti naj preskrbujejo vse kraje v našem okraju enakomerno z določenimi sadeži (limonami, pomarančami in podobno).

Obstoječim grosistom v okraju je treba znova predočiti te dolžnosti. V ta namen naj bi že sedaj (za prihodnjo sezono) sklenili okvirne pogodbe za dobavo blaga z zastopniki neposrednih kmetijskih proizvajalcev, t. j. s kmetijskimi zadrugami.

Tov. Rožanc je nakazal koristno možnost za ustanovitev še enega grosističnega podjetja, ki naj bi prevzelo skrb za plasiranje tukajšnjih pridelkov na tržišča v notranjosti države. S posredniškimi dohodki naj bi to podjetje krilo izgube, ki bi jih imejo s prodajo na drobno v domačem okraju.

Poleg potrebnih planiranih prevoznih sredstev in graditve skladišč bi si morali zagotoviti tudi dober in strokovno neoporočen kader v vrtnarskih gospodarstvih. Drugi predlog tov. Rožanca gre za tem, da naj bi občinski ljudski odbori ustanovili primerno število prodajalnih sadija in zelenjave na pavšal. Pavšalistom je treba omogočiti neposredno nakupovanje pridelkov od proizvajalcev.

Glede kadrovske politike je v našem okraju stanje sledeče:

Splošno družbeni sektor ima 61% kvalificiranega, 35% polkvalificiranega in 4% nekvalificiranega kadra; (Nadaljevanje na 10. strani)

Živinoreja ima vse pogoje za razvoj.

Univ. prof. dr. SRECKO BRODAR:

Ledenodobni človek v Slovenskem Primorju

ODKRITJE NOVE PALEOLITSKE POSTAJE V KAMNOLOMU PRI CRNEM KALU

V kamnologu podjetja Slovenija ceste nad Crnim kalom je na spomlad letošnjega leta miniranje toliko napredovalo, da se je pri vrhu visoke kamnologove stene nenadoma pojavil globok ilovnat žep, iz katerega so izpadle z drugim materialom vred tudi kosti raznih živalskih vrst. V sporazumu z ravnateljem Okrajnega muzeja v Kopru tov. Smoletom E. izvršena strokovna ogleda najdišča in kosti dne 13. junija in 14. oktobra t. l. sta dognala, da gre za kosti živali, ki so živele v ledeni dobi in so nekatere od njih, kot n. pr. jamski medved, že tedaj izumrle. Glede na važnost, da gre za lovski plen ledenodobnega človeka, je dozorel sklep, da se najdišče sistematično preišče. Okrajni muzej je že takoj po prvih najdbah ukrenil vse potrebno, da se je najdišče zaščitilo in miniranje v tem delu kamnologa ustavilo.

Raziskavo najdišča je prevzel Institut za prazgodovino človeka na Univerzi v Ljubljani (predstojnik akademik univ. prof. dr. Srecko Brodar, asistent Instituta tovaris Osole in asistent arheološke sekcije SAZU v Ljubljani tovaris ing. Mitja Brodar). Sredstva za izkopavanje pa sta prispevala Okrajni muzej v Kopru, ki je v ta namen prejel od ljudske oblasti poseben kredit in Prazgodovinska sekcija geološkega Instituta SAZU v Ljubljani. Zahvalno je treba omeniti tudi podjetje Slovenija ceste — Gradilišče Crni kal (šef gradilišča tov. ing. Fatur), ki je raziskovalni ekipi omogočilo bivanje in prehrano v Crnem kalu in tudi sicer v vseh pogledih pomagalo. Kolektivnemu sodelovanju vseh omenjenih se je posrečilo odkritje za prazgodovino slovenske zemlje in zlasti Slovenskega Primorja izredno važnih novih najdb.

Raziskovanje, ki se je pričelo dne 24. oktobra t. l., je moralo predvsem rešiti težavni problem načina izkopavanja. Do 15 m široki vložek z ilovnatimi in gruščastimi plastmi se je pričel 2—3 m pod zgornjim robom nad 20 m visoke kamnologove sene in je segal do 10 m globoko. Sele v njegovem spodnjem delu je bilo opaziti plast s številnimi kostnimi ostanki. Neizvesno je bilo, koliko daleč v apnenčevo steno segajo sedimenti. Ako bi bili preozki, bi bilo vsako izkopavanje v tako izpostavljeni višini nemogoče. K sreči se je po odstranitvi zgornjih skalnih skladov, ki je bila zelo težavna, pokazalo, da gre za razmeroma tenek strop s sedimenti popolnoma zapolnjene jame, ki je bila vsaj do 3 m široka in se je rasprostirala od severozahoda proti jugovzhodu, v nadmorski višini okrog 300 m. Z napornim delom se je posrečilo ustvariti dva do tri metre široko polico v dolžini ca. 15 m, ki se je z izkopavanjem postopoma poglobljala. Pri hudi burji je bilo delo seveda zelo oteženo in je bila potrebna skrajna previdnost.

Takoj pod skalnim stropom je plast odlomljenih skorij sige in staklitičev, pomešana z rdečkasto ilovico in ostrorobnih gruščem dokazala, da gre dejansko za jamo. Sledove njenega nadaljevanja je opaziti tudi še v desnem delu kamnologa, brez dvoma pa se nadaljuje vzporedno tik pod pobočjem hriba tudi še proti levi strani in je verjetno v zvezi z robom, ki ga opazimo spodaj ob cesti nekaj više od kamnologa.

Za sledečo plastjo drobnega gruščca, le malo pomešanega z rdečkastorjavno ilovico, je v globini 3—4 m pod površjem presenetila plast temnorjave ilovice, vsebujoča kostne ostanke raznih vrst jelenov, srne in lisice. Najdba le dotičnih kostnih delov, posebna raztresenost in razbitost kosti je vzbujala sicer sum, da gre za nekdanjo navzočnost človeka, vendar kulturnih sledov v obliki kamenega orodja ali ognjišč v razmeroma kratkem jamskem odseku ni bilo mogoče zaslediti.

Tudi v naslednji drobnogruščasti plasti, pomešani z rdečkastorjavno ilovico, je bilo ugotovljenih mnogo

kosti in zob raznih jelenov. Le zelo redki pa so bili živalski ostanke v sledeči zamolko rjavkastordeči čisti ilovici, v katere so bili vloženi v spodnjem delu številni kosi debelega ostrorobnega gruščca.

Ze v globini 5—6 m pod površino se je pojavila plast rumenkasto-zelenkaste čiste ilovice, ki je zopet vsebovala mnogoštevilne kosine odlomke raznih ledenodobnih živali. Razen ostankov raznih jelenov, neke vrste konja pragoveda in jamske hijene naletimo tu prvič na jamskega medveda. Posebno važna pa je bila najdba koščka lesnega oglja, ki odločno opozarja na posej ledenodobnega človeka v jamo, čeprav kulturnih najdb tudi tu ni bilo mogoče ugotoviti. V glavnem brez živalskih ostankov je bila navzdol sledeča svetlordeča ilovica, ki postaja proti dnu temnejša in se zaključuje s progo sivkaste-zelenkaste čiste ilovice.

Kulturno nadvse pomembna pa je bila v globini 6—7 m pod površino ležeča debelogruščasta, s sivkasto-zelenkasto ilovico mešana, s sivo v izredno trd sprimek zlepljena plast. V njej je bilo raztresenih zelo mnogo kostnih odlomkov jamskega medveda, mnogo zob, več spodnjih čeljusti, posamezne cevaste kosti, toda prav radka vretenca, rebra in kosti tac. Odkritih je bilo v zgornjem delu tudi nekaj zob jelenov. Drobce lesnega oglja, ki govore za nekdanjo navzočnost človeka, bo treba še mikroskopsko preiskati. Popolen dokaz, da so živalski ostanke resnično le preostanek lovškega plena pa je vsekakor v globini 7 m pod površjem odkrita, iz temnosivega kremenca izdelana, ročna konica trikotne oblike dolga 5,6 cm, široka 3,8 cm in 1 cm debela. Siroki odbitek je po obeh stranskih robovih dobro retuširan, na

zgornji hrbtini strani pri dnu umetno z odbitki stanjevan, in na spodnji strani, kjer je bil odbit od kremenčevega jedra, z nabreklo večjo izbuhlino (čebulico) in izrazito, toda manjšo, ki pričata o jakem udarcu ob odbitju. Površina artefakta (umetnega izdelka) je palinirana, to je zaradi dolgotrajnega ležanja na nekdanji površini in kasneje v plasti nekoliko preperela in zato drugačne barve kot v notranjosti. Ročna konica je eden najznačilnejših tipov takoimenovane moustérienske kulturne stopnje, t. j. srednjega oddelka stare kamene dobe ali paleolitika. Te vrste kamene orodja se je posluževal pračlovek neandertalec. Plast, v kateri je bila ročna konica odkrita, pripada tedaj nekasneje prvemu sunku zadnje t. j. würmske poleđnitve in ji smemo prisoditi starost okrog 100.000 let. Z najdbo ročne konice je torej brezdvomno dokazano, da je v tej dobi živel in lovil (Nanaljevanje na 11. strani)

Galerija značajev, ki nam ostanejo neizbrisno v spominu

Charles Dickens: David Copperfield

Po pustolovskih in potopisnih romanih ter povestih pride pri mladem človeku na vrsto Dickens in ga zelo prevzame s svojim širokim pripovedovanjem, ki vzbuja nekako sladko grozo. Mogoče so ta občutek še povečali ekranizirani Dickensovi romani, ki so jih posneli Angieži po enem in istem kopitu in so podarjali skrivnostnost, romantiko in grozo doživetij Dickensovih junakov. Naj jim očitamo kakršnokoli pomanjkljivost, ne moremo zanikati, da so znali vzbuditi pri gledalcih

zavzetost, ki jo seveda še v veliko večji meri vzbujajo pisateljevi romani.

Poleg Williama Thackeraya štejejo Charlesa Dickensa za utemeljitelja angleškega romana. Dickens je živel v devetnajstem stoletju (1812—1870) in je bil glasnik tiste dobe, ko je sitemu angleškemu meščanstvu kraljevala dobra, skrbna mati — kraljica Viktorija. Charles je bil uradniški sin in si je moral zgodaj sam služiti svoj kruh. Toda, ko je zaslovel s pisanjem, si je pridobil s honorarji veliko premoženje. Bil je kot pisatelj zelo priljubljen. Poetiziral je življenje velike angleške družine, se s čudovitim žarom ogreval za malomeščansko filistrstvo ter s toplo ljubeznijo objemal siromake in jih zagovarjal, ne da bi pri tem obtoževal vladajoči družabni red. Usmiljenje in ljubezen mu je pomenila več kot socialna pravičnost. Bil je pravi ljudski pisatelj in je imel na družbo velik etični vpliv.

Vedrina in prostodušni humor odlikujeta njegove »Pickwickovce«, »Ura mojstra Humphreya« in druge. Na pisateljevem neposrednem opazovanju življenja temelji tudi roman »David Copperfield«, ki ima sicer avtobiografske poteze, vendar ne v vsakdanjem pomenu besede Dickens ga sicer piše v prvi osebi in zato prihajajo bolj do izraza njegove osebne življenjske izkušnje in misli, vendar je upodobil v »Davidu« ves London, ki ga je odlično poznal.

»David Copperfield« je eno tistih del, pri katerem težko govorimo »o kratki vsebini« ali »o povzetku vsebine«. Bogata pisateljeva fantazija je dosegla svoj vrhunec v neverjetni širini obvladovanja situacij in značajev. In prav Copperfieldovo pripovedovanje temelji bolj kot na zgodbi sami na pravi galeriji izvrstno orisanih značajev, ki nam ostanejo neizbrisno v spominu. Naj vam jih predstavimo: DAVID — s trdnjo voljo in pridnostjo se je pretolkel skozi vse bridkosti, postal pisatelj in si ustvaril prijeten dom in udobno življenje. Njegova nežna, OCIM, razvajena DORA, ki ga je zgodaj umrla MATI in mrki, hudi onesrečila in plemenita AGNES, ki ga je dvignila. PEGGOTTY, tolst, ganljivo dobra dekla; MICAWBER, genialni lahkomišel in optimist, pa še HEEP, rdečelasi zlobnež ter vrsta drugih. Razen tega prijetna šegavost in hudomušnost ter Dickensova bogata fantazija, ki drži zgodbo s primernim zapletanjem in razpletanjem v napetosti. V umetniškem pogledu vsekakor visoko vredno delo in ko ga bralec odloži bo bogatejši za močno doživetje.

Knjigo je izdala Cankarjeva založba v Ljubljani v treh delih. Iz dal je ponatis odličnega Zupančičevega prevoda. Z. L.

Jože Pohlen: detajl reliefa »Istrsko ljudstvo v borbi za svobodo«

PRI NAS GOSTUJE KITAJSKO KLASIČNO GLEDALIŠČE

Te dni je prišlo k nam kitajsko klasično gledališče, v katerem nastopajo člani pekinske Opere in Narodnega umetniškega gledališča iz Lioninga. To je prvo gostovanje skupine kitajskih umetnikov pri nas. Klasično gledališče na Kitajskem ima več kot dvanajst stoletij dolgo tradicijo, njegova zibelka je bil Peking, ki je tudi sedaj središče njegovega razvoja. Kitajsko gledališče je obiskalo našo državo po uspešnih gostovanjih v raznih evropskih državah, med drugim v Franciji, Švici, Belgiji, Angliji in na Finskem. Na tem gostovanju nastopajo kitajski umetniki z obsežnim repertoarjem, iz katerega bodo prikazali pri nas 6 klasičnih oper in dram, razne plesne točke in narodne pesmi. Prvo predstavo so že imeli v Beogradu, gostovali pa bodo še v Kreki, Sarajevu, Skopju, Zagrebu in Ljubljani.

UMRL JE HRVATSKI PESNIK TIN UJEVIĆ

Dne 12. novembra letos je umrl v Zagrebu po daljši bolezni v 65. letu starosti eden najbolj znanih in priznanih hrvatskih pesnikov Tin Ujević. Še pred kratkim je v Zagrebu izšla zbirka njegovih pesmi. Ujević je ustvarjal nad 40 let. Njegova dela so prevajali tudi v tuje jezike in jih uvlačali v tuje enciklopedije. V kratkem času je to že četrta huda izguba, ki je prizadela ne le hrvatsko, ampak vso jugoslovansko književnost in umetnost. Nedavno so umrli namreč še kritika in pisatelj Antun Barac in Mihovil Kombo! ter slikar Tomislav Krizman.

Ljudsko prosvetno dejavnost je treba okrepiti

Izredni kongres SVOBOD in prosvetnih društev na Jesenicah je izvedel združitve obeh več naših prosvetne dejavnosti. To ni majhen dogodek in veseli se ga vsak naš človek, ki razume osnovne črte našega boja za zgraditev socializma. Očitno je, da bo taka združena ljudska prosveta uspešneje povezovala mesto z vasjo in uspešneje dvigala izobrazbo našega človeka, od katere zavisi v dobri meri tudi naš napredek na splošno. V prosvetnem društvu si delavec in kmet širita obzorje na najrazličnejše načine in se zaradi tega uspešno uveljavljata tudi kot proizvajalca. Če pomislimo na vse to, nam bo jasna tudi vloga prosvetne dejavnosti in jasno nam bo tudi, da nas čakajo še mnoge in tudi težke naloge.

Skoraj vsaka tovarna ima že svoje prosvetno društvo. Na vasi pa je precej drugače. V našem okraju imamo prosvetna društva le v večjih in gospodarsko-močnejših krajih in vaseh. Vrzeli torej ne manjka in zaradi tega si pogostoma zastavljamo vprašanje: Kako naj dvignemo ljudsko prosveto, kjer je šibka in v povojih? Na taka in po-

dobna vprašanja bi morali najti v vseh primerih jasne in preprečevalne odgovore. Če v kaki vasi ni društva, lahko to pomeni, da se ljudje nimajo kje sestajati, lahko to pomeni, da se ljudje ne čutijo dovolj močne, da bi društvo sami vodili in zaradi posebnih prilik včasih niti ne čutijo potrebe, da bi ustanovili prosvetno društvo (takih primerov pa ni mnogo). V vseh treh primerih je potrebna pomoč in izkušeni prosvetni delavci jo bo tudi našli. Vprašanje sedeža prosvetnega društva ali kulturnega doma se lahko reši tudi s skromnimi sredstvi. Vsekakor bi bilo potrebno, da bi imele občine točen pregled krajev in vasi, kjer ni primernih prostorov za sestajanje in postavka o investicijah za kulturne domove ne bi smela manjkati v nobenem letnem proračunu!

Včasih slišimo pripombe, da so finančna sredstva zelo omejena in da bi morala zaradi tega prosvetna društva sama zbrati čim več sredstev. Take trditve so kajpak zgrešene, ker je meja finančnih možnosti zelo raztegljiva. Če gre za zelo važne stvari in ljudski prosveti, sredstev ne bi smelo primanjkovati. Enako zgrešeno je, če mislimo, da se da vse rešiti z nekimi prostovoljnimi prispevki. Da, če je kje potrebna iznajdljivost, če kje obstajajo najrazličnejše možnosti, tudi glede finančnih sredstev, velja to brez dvoma za ljudsko prosveto.

Vse naše Svobode in prosvetna društva stojijo zdaj pred vrsto organizacijskih nalog, ki jih morajo čim prej izpeljati. Če bomo lepo opravili občne zbornice, bo uspela tudi okrajna skupščina. Treba je torej pohiteti, ker je zima in z njo najlepši čas za izobraževanje pred vrati. V zvezi komun se nam nudijo nove možnosti in prosvetni delavci moramo zaradi tega izkoristiti vse možnosti, da še bolj okrepiamo prosvetno dejavnost.

V. S.

Prejeli smo:

MLADA POTA, št. 2

IZ VSEBINE — Proza: JOŠT CORAN: Hrošček, JOŽE HUDALES: Sence v jutru, ALA PEČE: UMIRANJE, VLADIMIR KAVČIČ: Dvorišče v senci, NIKO BURNIK: Cesta. Poezija: IVAN SENIČAR, TONE LAZNIK, IVAN ZORAN.

Poročila, recenzije, razprave, razmišljanja pogovori in beležke. Reviji so priloženi še likovni prispevki naših in tujih umetnikov.

S posebnim proglasom poziva revija mlade bralece, naj sodelujejo pri knjigi, ki jo bo napisala mladina vsega sveta, izdala pa založba Wetminster Press v Philadelphiji. Zaželeno je predvsem, da bi mladi ljudje pisali o dejavnosti mlade generacije Jugoslavije za boljše življenje in njene interese za mednarodno sporazumevanje. Uredništvo »Mladih potov« bo zbiralo prispevke pod naslovom »To je moja domovina« do 20. novembra 1955. Ameriška založba je tudi obljubila, da bodo vsi, ki sodelujejo pri natečaju, prejeli po en izvod tiskane knjige.

NAŠA SODOBNOST, št. 9

Iz vsebine: PROZA — Alojz Reblu: Lovorov grm, Katja Vodopivec: Zaščita osebnosti in družbe, Mira Miheličeva: Večerja ne more umreti, Ferdo Godina: »Delaj s čopičem!« POEZIJA — Lili Novy, Matej Bor, Jože Udovič, Ivan Seničar.

KNJIŽNE OCENE — Mitja Mejak (Ivo Zorman: Trije Borjanovi), Janez Zor (Saltikov-Ščedrin: Zgodovina mesta Glupova), F. Jakopin (Staroruski ep Slovo o polku Igoreve), GLASBA — Marijan Lipovšek: Nova slovenska glasbena monografija. LIKOVNA UMETNOST — Emilijan Cucc: »Pesnitev in resnica« Lojzeta Spacala II. FILM — France Brenk: O partizanski in sodobni tematiki v jugoslovanskem filmu.

PROBLEMI NAŠE DRUŽBE — Lojze Ude: Pravna zaščita narodnostnih pravic Slovencev in Hrvatov. RAZGLEDI — L. Č.: Tržaški dvomesečnik »Umana«, ZAPISKI — M. Kos: Deseti mednarodni kongres za zgodovinske znanosti v Rimu.

Imamo novo državo

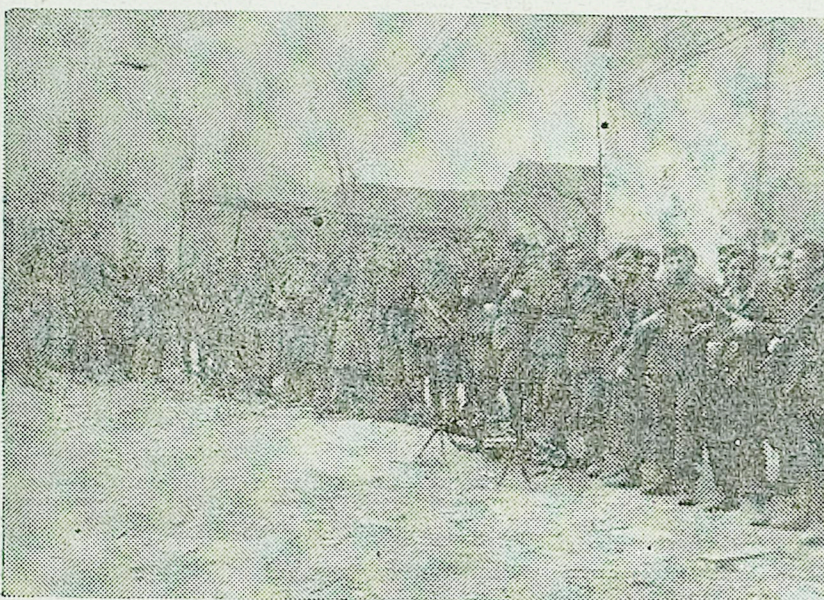
Z leve je priplaval odmev daljnega strela. Trije popotni tovariši so iz navade obstali in prislunili v tiho zgodnje zimske noči.

— Na železniški progi pri Bistriči je. Kar čudno je, kako osamljeni so zdaj strel. Pozna se, da so strahopetne Italijane zamenjali Nemci, ki bolj štedijo z municijo, — je tako dejal Gorazd tovarišema. In res se je bilo dokaj spremenilo po tistem času, ko je naprej fužizem vrag odnesel in so Primorci že mislili, da je konec vojne in vsa-ga gorja, ko je nato še Italija kapitulirala in so fašiste zamenjali SS-ovci in vsa množica druga sodrga: od importiranih »svobodrancev«, ki so se jim pridružili nekateri redki domači izdajalci, do četnikov in ustašev in Mongolcev in Vlasovcev — vsak huji od prvega.

— Zdaj pride najhujše, — je povedal Viktor, ko so trije tovariši pustili za seboj Šembije. — Pred nami je cesta in železnica in cesta in reka in že kar malo pozni smo. V dolini bo najtežje, ker bo tudi luna že zunaj, — je nadaljeval.

Napol so sli in napol je samo nebo navzdol — vsi trije so se križili pod težkimi nahrbtniki. V rokah brzostrelke in bombe za pasom — tako je trojka spesila v dolino.

— Ko bi Primorska vedela, kaj ji nosimo, bi nočjo noben Primorac ne spal. Veselili bi se z nami velikega dogodka! — je dejal Zvonko. — Kaj meniš, da še ne vedo vsi?

II. bataljon VDV 1944 v Renčah

Kaj pa radio Svobodna Jugoslavija? Saj imajo po partizanskih enotah in terenu tudi radijske sprejemnike, ki so gotovo že prestregli veliko novico, — je povedal Gorazd.

— Ze res, toda nikoli ni to tako, kot če imaš nekaj otipljivega v rokah, če lahko s svojimi očmi gledaš in bereš in bereš, dokler se ti za vse življenje ne vtisne vsebina v spomin, — je trdil svoje Zvonko.

— Zdaj na tihol že se bližamo cesti za Knežak. Lahko je koga hudo zmotil, da bo prav nočjo opredelil to okoli, — je veleval Gorazd. Srečno so prekobalili cesto, nato pa so tiho nadaljevali pot. Kmalu je bila pred trojko druga ovira: železniška proga.

— Do Topolovca zaidajo večkrat sovražne patrulje in rade napravijo tudi zasedo. Najbolje bo, če prečkamo progno eden po eden, ostala dva pa ga bosta ščitila, — je bil kratak dogovor.

Zvonko se je prvi tihol pognal čez železniški nasip in še čez cesto, okraj pa se je vlegel in obrnil brzostrelko nazaj. V nočnem mraku so plesale sence in prividi — slišati ni bilo ničesar. Viktor in Gorazd sta se hkrati in zložno pritihovala do Zvonka.

— Malo počitka ne bi nikomur škodilo — pa kaj, ko moramo pohiteti. Prebresti moramo še Reko — da bi se koj posušila, — je zabaval Viktor.

Posteno hladno je že bilo in že kratko sedenje na zmurjeni zemlji je hudo mrtvičilo mišičevje.

— Zdaj pa se v vodo — brrrr, že zdaj me stresa, ko se samo spominim, kako je mrzla, — je stokal Viktor.

— Fantje, da kdo ne omahne v vodo in mu Reka ne odnese bremenca, potem bo zaman vsa težka pot in ves doseđanji napor, — je opozarjal Gorazd. — Treba bo poskušati primerne palice za opore, ker je voda deroga. In najbolje se bo kar sezuti, ker ne bi bilo prijetno, še vso noč in morda tudi ves dan prebiti v mokrem obuvalu, ki bo zmuzovalo na nogah, — je uči.

Hitro so se sezuli in zabredli v deroga vodo.

— Uh, uh, oh! —

Kar sopo je jemalo, tako je bila voda mrzla. Kot železen priramež je grabila za prste, za stopala in ledeno nila kri, ki ni mogla dovolj hitro krožiti. Tisotó drobnih žgel se je hkrati zabolilo v kožo — prav tak občutek so imeli. Sreča, da voda ni bila široka. Kar popadali so na nasprotni breg ter hiteli brisati in trati mrzla stopala. Prste je zdaj prejšnjala nezemska vročina in kmalu so noge kar žarele. Hitro se obuli in že so spesili v breg proti daljnem Preložam. Pravzaprav vsa niti ni bila tako daleč, pa kaj, ko je bila pot naporna in bre-me tako težko. Zdaj so morali že večkrat počivati in spanec je v dno bilo sblil na oči.

— Kar v bunkerju bomo estali čez dan, grmovje ne nudi nobene zaščite več, razen tega pa je zunaj še velik mraz. Zvečer pa jo bomo že v prvem miraku mahlni naprej, — je Gorazd pred tovariša razvijal načrt za naprej, ko so spet optirali svoje nahrbtnike.

— Res je in še več kot res! — je zatrjeval Gorazd. — Na, tukaj imaš in si lepo sam preberi, kako in kaj. Kar pripravlj se, da to na kar najbolj slovesen način poveš borcem. Devetindvajseti november je bil velik dan za naše ljudi!

Tudi Zvonko in Viktor sta raznela veliko novico med znanici, ki sta jih sprti budila iz rahlega spanja. Kot na povelje so se vsi borci zbrali pred hišo, kjer je bil štab. Sumelo je in hrumelo kot v čehel-nem panju, ki se pripravlj za roj. Dežurni je pomohil glavo v sobo:

— Tovariš komisar, tebe hočejo. Prosjijo, da jim ti razložiš novico, — je raportiral.

V sobo je planil komandant, ki se je vrnil z obhoda:

— Kaj se dogaja? Je res ali si ti skuhal? — se je obrnil na Gorazda.

— Res je in še več je res! — je skoraj zahtel Mirko. Mogočna gij-njnost mu je skoraj jemala besedo, solze veselja so kar same silile na oči, telo je spreletavala mrštevica. Stopil je pred hišo:

— Tovariši, rodila se nam je nova domovina! V njej ni več prostora za kralje in izkoriščevalce, to bo svobodna država delovnih ljudi, naš borec za svobodo in boljše življenje!

Vse je prevzel velik trenutek saj so doživljali izpolnitev svojih želja in zahtev, izpolnitev svojih, ki so jih skupaj kovali med borbo.

— Trkral hura za maršala Titai in gromki klic iz vseh gij je priklical tudi vaščane na okna. Na vzhodu se je pričelo svetliti. Zaorila je partizanska pesem — borcem so pritegnili tudi vaščani, ki so jokali od veselja, ko so dojeli veliki dogodek.

— Salvo za našo republiko! — je padel klic iz venca borec pred štabom in takoj mu je pritegnilo mnogo glasov.

— Ne tako, tovariši! Zakaj v zrak, če pa imamo dobre tarče v dolini? Naj sovražnik občuti našo moč in naše veselje! V čast rojstva naše nove države rajši razbijemo nekaj okupatorskih betelc Predlagam akcijo na postojanko ali na progol, — je vse preglasil komandant Jure.

Naslednjo noč je pri Kilovčah zletel pod strmim bregu nemški transportni vlak, ki je peljal vojaštvo in orožje na Reko. Med sovražnikom je zagospodaril preplah, domačinom pa je rastle zavest moči in nezadržnega pohoda časa, ki je nekje v bližnji bodočnosti prinašal svobodo in lepše življenje tudi Primorski.

R. B.

— Dobro pripazi, — je še naročal Gorazd stražarju. — In nikar se ne razburjaj, če boš slišal preveliko razgrajanje v vasi!

Gorazd je stresal komisarja za rame:

— Oprosti, da te budim, važne novice imam zate! Razen tele pošete tudi nahrbtnik literature. Moram povedati, da sem nekoliko iznenaden, ker smo se srečali že tukaj. Računal sem, da se bomo videli šele nekje na Goriskem. —

— Imamo prav tod jutri nekaj opravka. Proti Bistriči pogledamo in poizkusili bomo spametovat nekaj sodrge, ki je postala že malo preveč predrzna, — je bil koj buden Mirko.

— Prav rad bi šel z vami, pa ne utegnem. Imam pa tudi zate in druge čudovito novico: imamo novo državo, svojo demokratično Jugoslavijo, svoje ljudsko predstavništvo, republiko samo, svojo vlado imamo in svojega maršala. Kar pa je najvažnejše za nas Primorce, zdaj smo tudi mi Jugoslavoani! Postali smo del te nove Jugoslavije! — je vse v eni sapi pravil Gorazd.

— Hej, počasi tovariš, kar vrti se mi v glavi, mislim, da se mi sanja. Ponovi še enkrat lepo po vrsti vse! Kar prelepo je, da bi bilo vse!

— Res je in še več kot res! — je zatrjeval Gorazd. — Na, tukaj imaš in si lepo sam preberi, kako in kaj. Kar pripravlj se, da to na kar najbolj slovesen način poveš borcem. Devetindvajseti november je bil velik dan za naše ljudi!

Tudi Zvonko in Viktor sta raznela veliko novico med znanici, ki sta jih sprti budila iz rahlega spanja. Kot na povelje so se vsi borci zbrali pred hišo, kjer je bil štab. Sumelo je in hrumelo kot v čehel-nem panju, ki se pripravlj za roj. Dežurni je pomohil glavo v sobo:

— Tovariš komisar, tebe hočejo. Prosjijo, da jim ti razložiš novico, — je raportiral.

V sobo je planil komandant, ki se je vrnil z obhoda:

— Kaj se dogaja? Je res ali si ti skuhal? — se je obrnil na Gorazda.

— Res je in še več je res! — je skoraj zahtel Mirko. Mogočna gij-njnost mu je skoraj jemala besedo, solze veselja so kar same silile na oči, telo je spreletavala mrštevica. Stopil je pred hišo:

— Tovariši, rodila se nam je nova domovina! V njej ni več prostora za kralje in izkoriščevalce, to bo svobodna država delovnih ljudi, naš borec za svobodo in boljše življenje!

Vse je prevzel velik trenutek saj so doživljali izpolnitev svojih želja in zahtev, izpolnitev svojih, ki so jih skupaj kovali med borbo.

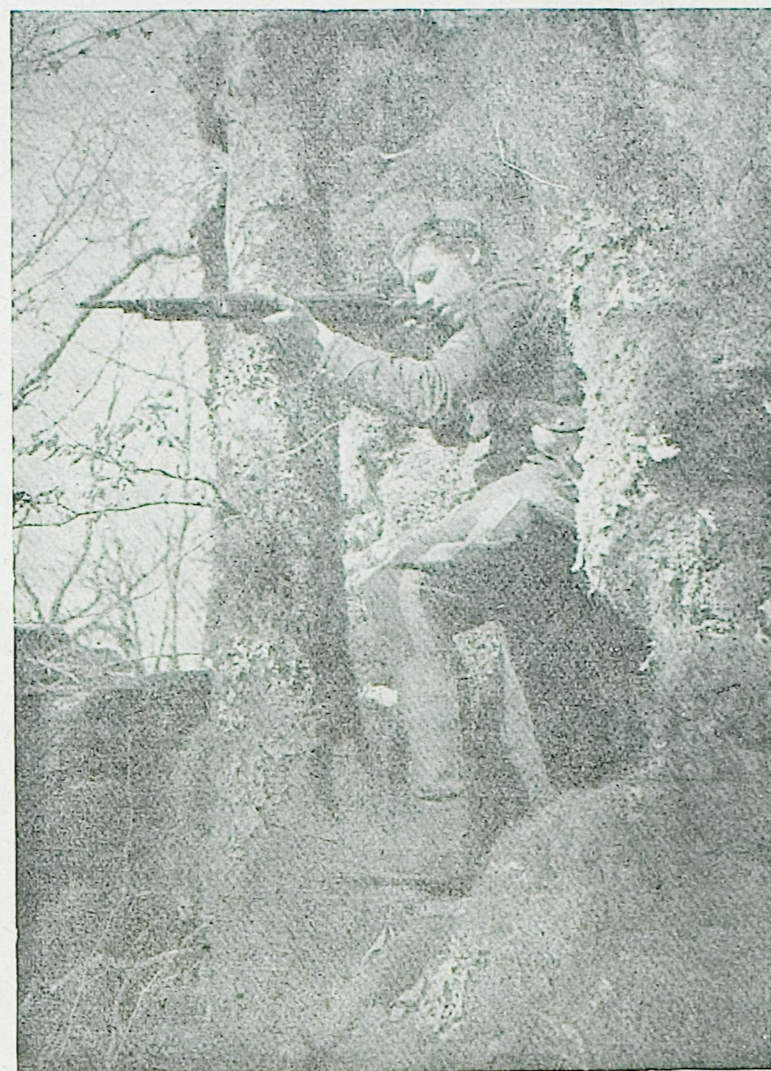
— Trkral hura za maršala Titai in gromki klic iz vseh gij je priklical tudi vaščane na okna. Na vzhodu se je pričelo svetliti. Zaorila je partizanska pesem — borcem so pritegnili tudi vaščani, ki so jokali od veselja, ko so dojeli veliki dogodek.

— Salvo za našo republiko! — je padel klic iz venca borec pred štabom in takoj mu je pritegnilo mnogo glasov.

— Ne tako, tovariši! Zakaj v zrak, če pa imamo dobre tarče v dolini? Naj sovražnik občuti našo moč in naše veselje! V čast rojstva naše nove države rajši razbijemo nekaj okupatorskih betelc Predlagam akcijo na postojanko ali na progol, — je vse preglasil komandant Jure.

Naslednjo noč je pri Kilovčah zletel pod strmim bregu nemški transportni vlak, ki je peljal vojaštvo in orožje na Reko. Med sovražnikom je zagospodaril preplah, domačinom pa je rastle zavest moči in nezadržnega pohoda časa, ki je nekje v bližnji bodočnosti prinašal svobodo in lepše življenje tudi Primorski.

R. B.

Da bo spet en sovražnik manj

Naši kulturni spomeniki GABROVICA

V ČASU NAJHUJŠEGA DIVJANJA FASISTOV JE OD TU VLVALA POGUM V SRCA SVOBODLJUBNEGA PRIMORSKEGA LJUDSTVA PART. ZANSKA TEHNIKA »ZENA«.

S temi besedami opozarja napis na kameniti plošči v popoldni zgradi samotelega popotnika, ki zaide z glavne avtomobilske ceste Ljubljana—Koper v nekdanjo prijazno staro vasico Gabrovico. Več kot deset let je tega, ko je ta vasica še čepela pod strmimi skalami ter dominirala nad rodovitnimi njivami v dolinici, ki se postopno razriva proti Oslu. Skozi ruševine, s katerih čas še ni izbrisal zadnjih sledov ognja, ki je upropadil vas in spremenil napore generacij v kopico razpadajočega kamena, zagledaš spodaj v dolinici novo vas, ki se belji v soncu med vinogradi, njivami in travniki.

»V ČASU NAJHUJŠEGA DIVJANJA FASISTOV«, da, tako pripoveduje plošča, je v vasi z vso silo plalo življenje. Iz Brkinov, od Idrije, iz Trsta, od vsepovsod so pod te pečine dan za dnem prihajali kuriji in partizanske patrulje.

Vse smeri so bogato obložene odnašale vse mogoče blago: orožje, hrano, obleko, sanitetni material in partizansko literaturo. Da, ta vasica je bila mostičke med Trstom in zaledjem. Svobode željni vaščani so stori vse, da bi partizanske edince, ki so hlabro toliko sovražnika in nadzorovale velik del Slovenske Istre, oskrbeli z vsem potrebnim. Maternal se je zbiral z vseh strani, prinašali so ga posebni kuriji iz Trsta, iz Milj, Koprja in okoliških vasi. Tu je bila tudi partizanska tehnika. Zalagala je s svojimi tiski velik del Primorske. S svojim delom je pričela že 9. maja 1943. Imenovala se je »Naš dom« in imela svoje sedež v Bertokih pri Dekanih, komaj 500 metrov od hiše našega prvoborca Ivana Čaha-Iskre. Imena, kot so Gubeč Milan, Miklave Avgust-Očka, Jodi, Skapin Ivana, Iskra in Stepan Bruno, so od prvega dne obstojale te tehnike tesno povezane z njeno nadaljnjo usodo. S potrebnim materialom se je tehnika po kurirjih oskrbovala iz Trsta.

Na tem mestu je tehnika delovala do 20. oktobra 1943, ko se je morala vsled prevelike bližine velikih mest in vsled naraščajoče nevarnosti, da jo izsledijo, umakniti na varnejše mesto. Pod noč tega dne so ves material tehnike s stroji vred prenesli pogumni kuriji na hribih v vas Gabrovico, kjer je v hči Valerija Baruta že čakal skrbno pri-

pravljen bunker. Zanj so uporabili prostor vinske kleti, ki so ga z premesno steno pregradili tako, da je dobra tretjina tega prostora lahko sprejela vse v opremo tehnike in njene delavce. V predprostoru je v kotu v tleh bila tesna kvadratna odprtina, ki jo je zapirala težka betonska plošča. Od steneh tega predprostorja pa so bile položene močne lege, na katerih so počivali veliki sodi in badnji. Vse je bilo urejeno tako, da se je dalo v trenutku nevarnosti enega teh sodov prevrtili na odprtino bunkerja ter ga tako povsem zakriti pred pogledom sovražnika. V tem prostoru, kamor ni pošjal žarek sonca, je tehnika nemoteno delala vse do 28. maja 1944. Izpremenila je svoje ime v »Snežnik« in kasneje v »Zeno«. Iz tesnega, temnega in vlažnega prostora so dan za dnem prihajali novi in novi svežnji Radio vestnika, Primorskega dnevnika, lista Unita, številne brošure pa tudi različni formulirji, ki jih je rabila pri svojem delu zadržajoča se ljudska oblast.

28. maja 1944 pa so se nad vasjo zgornji temni oblaki. Močni nemški oddelki, ki so prišli od Koprja in Kozine, so v zgodnjih jutrajnjih urah s tremi obroči obkolili vas in vneto iskali v vasi skriti bunker. Tedaj se je pokazala visoka patriotična zavednost vaščanov, ki so hoteli izdati skrivališča. V zadnjem trenutku se je desetletni gospodarjevi hčerki Nevenki Barut posrečilo, da je prevzela sod na odprtino skrivališča in s tem zaprla vhod v tehniko, kjer so ostali vsi

Emil Smole

28. maja 1944 pa so se nad vasjo zgornji temni oblaki. Močni nemški oddelki, ki so prišli od Koprja in Kozine, so v zgodnjih jutrajnjih urah s tremi obroči obkolili vas in vneto iskali v vasi skriti bunker. Tedaj se je pokazala visoka patriotična zavednost vaščanov, ki so hoteli izdati skrivališča. V zadnjem trenutku se je desetletni gospodarjevi hčerki Nevenki Barut posrečilo, da je prevzela sod na odprtino skrivališča in s tem zaprla vhod v tehniko, kjer so ostali vsi

Na tem mestu je tehnika delovala do 20. oktobra 1943, ko se je morala vsled prevelike bližine velikih mest in vsled naraščajoče nevarnosti, da jo izsledijo, umakniti na varnejše mesto. Pod noč tega dne so ves material tehnike s stroji vred prenesli pogumni kuriji na hribih v vas Gabrovico, kjer je v hči Valerija Baruta že čakal skrbno pri-

pravljen bunker. Zanj so uporabili prostor vinske kleti, ki so ga z premesno steno pregradili tako, da je dobra tretjina tega prostora lahko sprejela vse v opremo tehnike in njene delavce. V predprostoru je v kotu v tleh bila tesna kvadratna odprtina, ki jo je zapirala težka betonska plošča. Od steneh tega predprostorja pa so bile položene močne lege, na katerih so počivali veliki sodi in badnji. Vse je bilo urejeno tako, da se je dalo v trenutku nevarnosti enega teh sodov prevrtili na odprtino bunkerja ter ga tako povsem zakriti pred pogledom sovražnika. V tem prostoru, kamor ni pošjal žarek sonca, je tehnika nemoteno delala vse do 28. maja 1944. Izpremenila je svoje ime v »Snežnik« in kasneje v »Zeno«. Iz tesnega, temnega in vlažnega prostora so dan za dnem prihajali novi in novi svežnji Radio vestnika, Primorskega dnevnika, lista Unita, številne brošure pa tudi različni formulirji, ki jih je rabila pri svojem delu zadržajoča se ljudska oblast.

28. maja 1944 pa so se nad vasjo zgornji temni oblaki. Močni nemški oddelki, ki so prišli od Koprja in Kozine, so v zgodnjih jutrajnjih urah s tremi obroči obkolili vas in vneto iskali v vasi skriti bunker. Tedaj se je pokazala visoka patriotična zavednost vaščanov, ki so hoteli izdati skrivališča. V zadnjem trenutku se je desetletni gospodarjevi hčerki Nevenki Barut posrečilo, da je prevzela sod na odprtino skrivališča in s tem zaprla vhod v tehniko, kjer so ostali vsi

Na tem mestu je tehnika delovala do 20. oktobra 1943, ko se je morala vsled prevelike bližine velikih mest in vsled naraščajoče nevarnosti, da jo izsledijo, umakniti na varnejše mesto. Pod noč tega dne so ves material tehnike s stroji vred prenesli pogumni kuriji na hribih v vas Gabrovico, kjer je v hči Valerija Baruta že čakal skrbno pri-

pravljen bunker. Zanj so uporabili prostor vinske kleti, ki so ga z premesno steno pregradili tako, da je dobra tretjina tega prostora lahko sprejela vse v opremo tehnike in njene delavce. V predprostoru je v kotu v tleh bila tesna kvadratna odprtina, ki jo je zapirala težka betonska plošča. Od steneh tega predprostorja pa so bile položene močne lege, na katerih so počivali veliki sodi in badnji. Vse je bilo urejeno tako, da se je dalo v trenutku nevarnosti enega teh sodov prevrtili na odprtino bunkerja ter ga tako povsem zakriti pred pogledom sovražnika. V tem prostoru, kamor ni pošjal žarek sonca, je tehnika nemoteno delala vse do 28. maja 1944. Izpremenila je svoje ime v »Snežnik« in kasneje v »Zeno«. Iz tesnega, temnega in vlažnega prostora so dan za dnem prihajali novi in novi svežnji Radio vestnika, Primorskega dnevnika, lista Unita, številne brošure pa tudi različni formulirji, ki jih je rabila pri svojem delu zadržajoča se ljudska oblast.

Na tem mestu je tehnika delovala do 20. oktobra 1943, ko se je morala vsled prevelike bližine velikih mest in vsled naraščajoče nevarnosti, da jo izsledijo, umakniti na varnejše mesto. Pod noč tega dne so ves material tehnike s stroji vred prenesli pogumni kuriji na hribih v vas Gabrovico, kjer je v hči Valerija Baruta že čakal skrbno pri-

pravljen bunker. Zanj so uporabili prostor vinske kleti, ki so ga z premesno steno pregradili tako, da je dobra tretjina tega prostora lahko sprejela vse v opremo tehnike in njene delavce. V predprostoru je v kotu v tleh bila tesna kvadratna odprtina, ki jo je zapirala težka betonska plošča. Od steneh tega predprostorja pa so bile položene močne lege, na katerih so počivali veliki sodi in badnji. Vse je bilo urejeno tako, da se je dalo v trenutku nevarnosti enega teh sodov prevrtili na odprtino bunkerja ter ga tako povsem zakriti pred pogledom sovražnika. V tem prostoru, kamor ni pošjal žarek sonca, je tehnika nemoteno delala vse do 28. maja 1944. Izpremenila je svoje ime v »Snežnik« in kasneje v »Zeno«. Iz tesnega, temnega in vlažnega prostora so dan za dnem prihajali novi in novi svežnji Radio vestnika, Primorskega dnevnika, lista Unita, številne brošure pa tudi različni formulirji, ki jih je rabila pri svojem delu zadržajoča se ljudska oblast.

PARTIZANSKE BOLNICE

(Nadaljevanje)

Bolnica v Brkinih in na Snežniku

V prejšnjih dveh številkah smo objavili izvlečke iz zapiskov partizanskega zdravnika dr. Aleksandra Čaha-Petra. Ze objavljivi spomini prikazujejo v obrisih delovanje partizanskih bolnic na ozemlju današnjega goriskega okraja. Danes nadaljujemo in objavljamo nekaj spominov dr. Bogomira Magajne in bolničarja Vinka Staničica o bolnicah v Brkinih in na Snežniku v dobi od razpada Italije do osvoboditve 1945.

Dr. Magajna je prišel v Brkine iz italijanske internacije 20. septembra 1943. Prav tiste dni so na tem terenu ustanovili Brkinsko-snežniško brigado. Razen dr. Magajne, bolničarja Staničica in medicina Branka, ki so ga pri spopadu v

Klevniku pod Velikim Brdom obkolili in se je san z bombami prebil iz gorčice hiše, na tem ozemlju ni bilo drugih zdravnikov. Brkinsko-snežniška brigada je imela v borbi pod Velikim Brdom samo enega ranjenca, ki so ga potem skrili med civile. Brigada je po tem odšla na Mašun. Dr. Magajna se je pridružil komandi mesta in po hišah organiziral zasilno bolnico, ki je oskrbovala od 20 do 30 laže ranjenih in bolnih, med katerimi je bilo tudi več Italijanov. Ambulanca pa so organizirali v šoli v Tatrah. Zasilna bolnica se je na ukaz zdravnika X.V. divizije Lojzeta Pirca premaknila v gozdarske hiše v Leskovo dolino. Le nekaj kilometrov od tega kraja so v gozdu začeli graditi zakonspirirano bolnico. Ze prve dni gradnje nove bolnice so vdrlj v Leskovo dolino Nemci. Uspelo je rešiti vse ranjence in osebe bolnice razen dveh nosačev.

Postojanka se je nato prenesta v Stari trg v Loški dolini. Osebe bolnice so bili dr. Bogomir Magajna, bolničar Sančič, bolničarki Slavica in Tončka Bidovec ter medicince Janko Milnar, danes major JLA. Okrog 15 oktobra 1943 so v Starem trgu organizirali tudi ambulanco. Ob hajki se je bolnica umaknila v Knežke njive. Dr. Magajna in obe Bidoveci so pravčasno odnesle vse sanitetni material, da so ga prtem imeli za več mesecev dovolj. V Knežkih njivah je tov. Bračič izročil dr. Magajni 10.000 lir in preskobel voz z gumi-

tehničarji. Nemci so Nevenko zaprosili v vasi, ki so ga z tepakom so jo hoteli prisiliti, naj pove, kje je bunker. Toda deklica je vzdržala. Nemci so v onemogočen besu začeli divjati po vasi, odganjali so živino ter tpaali prebivalce na kamione, da jih odvleče-tonka plošča. Od steneh tega predprostorja pa so bile položene močne lege, na katerih so počivali veliki sodi in badnji. Vse je bilo urejeno tako, da se je dalo v trenutku nevarnosti enega teh sodov prevrtili na odprtino bunkerja ter ga tako povsem zakriti pred pogledom sovražnika. V tem prostoru, kamor ni pošjal žarek sonca, je tehnika nemoteno delala vse do 28. maja 1944. Izpremenila je svoje ime v »Snežnik« in kasneje v »Zeno«. Iz tesnega, temnega in vlažnega prostora so dan za dnem prihajali novi in novi svežnji Radio vestnika, Primorskega dnevnika, lista Unita, številne brošure pa tudi različni formulirji, ki jih je rabila pri svojem delu zadržajoča se ljudska oblast.

Ko so po opravljeni moriji Nemci odhajali iz vasi, so preostali vaščani odprli bunker in iz kadečega se pogoršča potegnili še komaj žive tehnike. Še po požigu vasi je tehnika nadaljevala s svojim delom vse do septembra istega leta, ko so Nemci v požigani vasi postavili svojo postojanko. Tedaj so partizani in aktivisti vse stroje poskrili v naravnih jami nad vasio. Preostali vaščani so izkopali in pepela izkopali, kar je 12. junija 1944 ustanovili Knečko zadrugo.

Se danes stoji v vasi stavba, v kateri je delovala tehnika »Zena«, vendar kaže v svojih zidovih toliko poškodb, da grozi nevarnost zrulčenja. Naloga Komisije za zaščito kulturnih spomenikov, predvsem pa naloga Zveze borec bi bila, da najpove vse sila, da se ta kulturni spomenik polpreletke dobe uredi in očuva bodočim rodovom.

Emil Smole

28. maja 1944 pa so se nad vasjo zgornji temni oblaki. Močni nemški oddelki, ki so prišli od Koprja in Kozine, so v zgodnjih jutrajnjih urah s tremi obroči obkolili vas in vneto iskali v vasi skriti bunker. Tedaj se je pokazala visoka patriotična zavednost vaščanov, ki so hoteli izdati skrivališča. V zadnjem trenutku se je desetletni gospodarjevi hčerki Nevenki Barut posrečilo, da je prevzela sod na odprtino skrivališča in s tem zaprla vhod v tehniko, kjer so ostali vsi

Na tem mestu je tehnika delovala do 20. oktobra 1943, ko se je morala vsled prevelike bližine velikih mest in vsled naraščajoče nevarnosti, da jo izsledijo, umakniti na varnejše mesto. Pod noč tega dne so ves material tehnike s stroji vred prenesli pogumni kuriji na hribih v vas Gabrovico, kjer je v hči Valerija Baruta že čakal skrbno pri-

pravljen bunker. Zanj so uporabili prostor vinske kleti, ki so ga z premesno steno pregradili tako, da je dobra tretjina tega prostora lahko sprejela vse v opremo tehnike in njene delavce. V predprostoru je v kotu v tleh bila tesna kvadratna odprtina, ki jo je zapirala težka betonska plošča. Od steneh tega predprostorja pa so bile položene močne lege, na katerih so počivali veliki sodi in badnji. Vse je bilo urejeno tako, da se je dalo v trenutku nevarnosti enega teh sodov prevrtili na odprtino bunkerja ter ga tako povsem zakriti pred pogledom sovražnika. V tem prostoru, kamor ni pošjal žarek sonca, je tehnika nemoteno delala vse do 28. maja 1944. Izpremenila je svoje ime v »Snežnik« in kasneje v »Zeno«. Iz tesnega, temnega in vlažnega prostora so dan za dnem prihajali novi in novi svežnji Radio vestnika, Primorskega dnevnika, lista Unita, številne brošure pa tudi različni formulirji, ki jih je rabila pri svojem delu zadržajoča se ljudska oblast.

Na tem mestu je tehnika delovala do 20. oktobra 1943, ko se je morala vsled prevelike bližine velikih mest in vsled naraščajoče nevarnosti, da jo izsledijo, umakniti na varnejše mesto. Pod noč tega dne so ves material tehnike s stroji vred prenesli pogumni kuriji na hribih v vas Gabrovico, kjer je v hči Valerija Baruta že čakal skrbno pri-

pravljen bunker. Zanj so uporabili prostor vinske kleti, ki so ga z premesno steno pregradili tako, da je dobra tretjina tega prostora lahko sprejela vse v opremo tehnike in njene delavce. V predprostoru je v kotu v tleh bila tesna kvadratna odprtina, ki jo je zapirala težka betonska plošča. Od steneh tega predprostorja pa so bile položene močne lege, na katerih so počivali veliki sodi in badnji. Vse je bilo urejeno tako, da se je dalo v trenutku nevarnosti enega teh sodov prevrtili na odprtino bunkerja ter ga tako povsem zakriti pred pogledom sovražnika. V tem prostoru, kamor ni pošjal žarek sonca, je tehnika nemoteno delala vse do 28. maja 1944. Izpremenila je svoje ime v »Snežnik« in kasneje v »Zeno«. Iz tesnega, temnega in vlažnega prostora so dan za dnem prihajali novi in novi svežnji Radio vestnika, Primorskega dnevnika, lista Unita, številne brošure pa tudi različni formulirji, ki jih je rabila pri svojem delu zadržajoča se ljudska oblast.

Na tem mestu je tehnika delovala do 20. oktobra 1943, ko se je morala vsled prevelike bližine velikih mest in vsled naraščajoče nevarnosti, da jo izsledijo, umakniti na varnejše mesto. Pod noč tega dne so ves material tehnike s stroji vred prenesli pogumni kuriji na hribih v vas Gabrovico, kjer je v hči Valerija Baruta že čakal skrbno pri-

pravljen bunker. Zanj so uporabili prostor vinske kleti, ki so ga z premesno steno pregradili tako, da je dobra tretjina tega prostora lahko sprejela vse v opremo tehnike in njene delavce. V predprostoru je v kotu v tleh bila tesna kvadratna odprtina, ki jo je zapirala težka betonska plošča. Od steneh tega predprostorja pa so bile položene močne lege, na katerih so počivali veliki sodi in badnji. Vse je bilo urejeno tako, da se je dalo v trenutku nevarnosti enega teh sodov prevrtili na odprtino bunkerja ter ga tako povsem zakriti pred pogledom sovražnika. V tem prostoru, kamor ni pošjal žarek sonca, je tehnika nemoteno delala vse do 28. maja 1944. Izpremenila je svoje ime v »Snežnik« in kasneje v »Zeno«. Iz tesnega, temnega in vlažnega prostora so dan za dnem prihajali novi in novi svežnji Radio vestnika, Primorskega dnevnika, lista Unita, številne brošure pa tudi različni formulirji, ki jih je rabila pri svojem delu zadržajoča se ljudska oblast.

Na tem mestu je tehnika delovala do 20. oktobra 1943, ko se je morala vsled prevelike bližine velikih mest in vsled naraščajoče nevarnosti, da jo izsledijo, umakniti na varnejše mesto. Pod noč tega dne so ves material tehnike s stroji vred prenesli pogumni kuriji na hribih v vas Gabrovico, kjer je v hči Valerija Baruta že čakal skrbno pri-

pravljen bunker. Zanj so uporabili prostor vinske kleti, ki so ga z premesno steno pregradili tako, da je dobra tretjina tega prostora lahko sprejela vse v opremo tehnike in njene delavce. V predprostoru je v kotu v tleh bila tesna kvadratna odprtina, ki jo je zapirala težka betonska plošča. Od steneh tega predprostorja pa so bile položene močne lege, na katerih so počivali veliki sodi in badnji. Vse je bilo urejeno tako, da se je dalo v trenutku nevarnosti enega teh sodov prevrtili na odprtino bunkerja ter ga tako povsem zakriti pred pogledom sovražnika. V tem prostoru, kamor ni pošjal žarek sonca, je tehnika nemoteno delala vse do 28. maja 1944. Izpremenila je svoje ime v »Snežnik

Uspel roditeljski sestanek v Sežani

Pravilna telesna in duševna vzgoja je dolžnost staršev

V Sežani smo imeli pretekli teden prvi roditeljski sestanek, ki se ga je udeležilo nad 50 očetov in mater šolobveznih otrok. Na sestanku je imela učiteljica Crmekova referat o prehodu od brezskrbnega igranja doma v šolske klopi.

ZACETEK OBVEZNEGA ŠOLANJA — VELIKA SPREMENBA V OTROKOVEM ŽIVLJENJU

Ta prehod bi moral biti za otroka vesel dogodek in ne vzgojno strahilo, ki ga uporablja starši, češ, v šoli ti bodo že posvetili! Otroku, ki začne hoditi v šolo, ni lahko. Potegniti mora črto pod dotodanjim brezskrbnim življenjem in igrani. Šola pomeni nov svet, nekaj resnega. Naravno je, da potrebuje otrok takrat več opore in razumevanja pri starših. S tem, da je začel hoditi v šolo, ga tudi ne bi smeli kruto iztrgati iz dotodanjega otroškega življenja, pri novih začetnih težavah pa mu moramo pomagati, da ne obupa.

Predvsem moramo otroku pri vzgojiti smisel za red. Torbico s knjigami, zveski in drugimi šolskimi potrebščinami naj vedno spravljamo na isto mesto. Čeprav so naša stanovanja tesna in skromna, bomo vendar z malo dobre volje in truda našli kotiček za otroka, kjer bo mirno pisal svoje naloge in kjer bo hranil svoje šolske stvari, pa tudi igrače. Ne pozabimo, da smo dolžni ustvariti otroku prijetno okolje. Ne smemo ga vznemirjati s svojimi težavami in nerazpoloženjem, z ostrimi besedami, ki včasih padajo v družini. Če imamo doma delo, ne smemo poditi otroka na cesto, razložimo mu raje, da mora biti miren ali pa naj nam pomaga. Sicer se bo navadil potepanja in ga ne bo nikoli doma pred večerom.

LJUBO DOMA, KDOR GA IMA!

Tako pravi naš veljavni. In če to velja za odrasle, velja še v toliko večji meri za otroke.

Kdor ima otroke, se mora tudi zavedati, da je njegova dolžnost skrbeti za zdrav otrokov razvoj. Z vsestransko pravilno vzgojo morata vzgajati oče in mati otroka v marljivega in poštenega člana socialistične družbe. To je velika odgovornost, ki se je morajo zavedati starši. Pravilen razvoj pa je možen samo v urejenem in prijetnem domu.

»ZAKAJ? ODKOD? KJE?«
OTROKU MORAMO POVEDATI
RESNICO, ČE HOČEMO, DA
NAM BO ZAUPAL

Po petno leto starost je otrok vedno bolj radoveden. Vse ga zanima. Ali naj otroku odgovorimo na

vsa vprašanja in kako? Otroku ne bi smeli ostati dolžni odgovora in največkrat prav pri tem grešimo. Ni redek primer, da starši otroka grobo zavrnejo, češ, kaj te to briga, to ni za otroke, nimam časa, in sploh, daj mir. Včasih vpraša otrok tako, da spravi mater ali očeta v zadrego. Takrat se, žal, zatečejo starši navadno k laži in se ne zavedajo, da so napravi slabšo uslugo otroku in sami sebi. Kaj si bo mislil otrok, ko bo zvedel odgovor neke za oglom? Zato odgovarjamo na otrokova vprašanja odkrito, vendar v skladu s otrokovo starostjo in dejstvom. Vse mu bomo razložili pozneje, postopoma, ko bo otrok naš odgovor že razumel. Včasih se nas otrok ne upa spraševati nekaterih stvari, čeprav ga mučijo dvomi. Ali naj mirno čakamo, da bo otrok dorasel v pubertetni ali mladelega človeka, ne da bi se mu skušali približati? To gotovo ne bi bilo prav. Če je otrok plah, je dolžnost staršev, da sami napeljejo pogovor, ki bo otroku pojasnil stvar, ki ga mučijo. Navsezadnje gre tudi za zaupanje, ki si ga morajo pridobiti starši.

Posvetimo otrokom čim več časa. Kadarkoli utegnemo, jih povabimo na skupen sprehod. Z njimi razpravljamo tudi pri domu, na polju in doma. Bodimo prijazni in potrpežljivi. Pomagajmo jim. Odmerno otroku čas za učenje in čas za igro. Prav tako pa mora naša skrb veljati pravilni prehrani.

DISKUSIJA O KONKRETNIH
PROBLEMIH

V diskusiji po referatu nekateri Gremekove starši osvetlili so nekatere negativne pojave na šoli. Šlo je predvsem za tretji razred. Nekateri

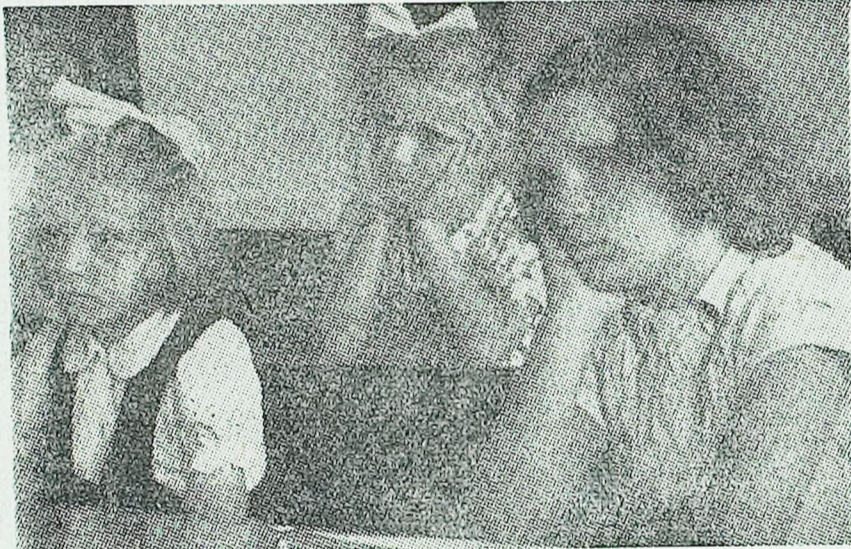
učenci v tem razredu so zelo nemirni in čez mero razposajeni. Po-uku ne sledijo, izmišljujejo si ne-lepše šale. Za učiteljico je bilo to vedenje uganaka vse do dneva roditeljskega sestanka. Ta dan so namreč iztuhali nekaj, kar je dalo misliti tako učiteljici kot staršem, obenem pa je ta prizor pojasnil, odkod pretiran nemir, razposajenost in odsotnost pri pouku. Starši so se prav gotovo strinjali s tov. učiteljico Bregantovo, ki je priporočila staršem večjo skrb za moralno vzgojo pri teh otrocih.

Poseben problem je bilo tudi vprašanje obiska kinopredstav. Pri tem je težko najti ustrezno rešitev. Šola sicer to upošteva pri redu izvedenja, toda kako naj oceni starše, ki otrokom dovolijo pretiran obisk kina in to še večernih predstav? Uprava kina tudi lahko pomaga tako, da otrokom ne proda vstopnic. To bi bilo vsekakor treba poostri in izvajati dosledno. Isti problem je pri zabavah, obisku gostiln itd. Pri vsem tem je šola brez moči, če ji starši ne pomagajo. Ob takih in podobnih vprašanjih se je diskusija nujno dotaknila vprašanja povezanosti s domom. Starši ne bi smeli nikoli zmanjševati učiteljev ugled in odobravati nekaj, kar so v šoli prepovedali.

V splošnem lahko rečemo, da je prvi roditeljski sestanek v Sežani dobro uspel. Zal pa se ga niso udeležili starši okoliških vasi, ki so prav tako zainteresirani pri vzgojnih problemih.

Morda bi bilo dobro, če bi za prihodnji sestanek pripravili vsaj kratek pregled uspeha in problemov za vsak posamezen razred. S tem bi brez dvoma sprožili še živahnejšo diskusijo.

— por

V šoli sicer pazljivo poslušajo, kdo pa ve, če so z mislimi res pri tistem, kar razlaga učitelj

Johnny in začetek vseh stvari

Nenadoma se je spomnil: kakšen je bil pravzaprav njegov začetek? — Prejšnji teden je psica Louisa dobila mlade. Bilo jih je sedem. Dan prej jih še ni bilo nikjer, kar na lepem pa so ležali v košari, ki jo je mama obložila s staro paj uo ipni — jaoj, oina ouaj moral nekega dne začeti. Nekega dne ga še ni bilo, drugi dan pa je bil že tu. To ga je presenetilo, tako da je zdirjal nanj in mu rekel: »Kje sem bil, ko me še ni bilo tu?« Vprašanje je priletelo iz njega kot zamašek iz steklenice.

Mama ga je začudeno pogledala: »Kaj bo hotel s tem vprašanjem?«

Johnny je postal nejevoljen. »Ko še nisem bil tukaj, kot mladi psički. V ponedeljek jih še ni bilo, v torek pa so se valjali v košari. Kje so bili prej?«

Mama se je zasmejala: »Se še niso rodili.«

»Rodili?«

»Da.« je ponovila mama, »rodili. Vsako bitje se rodi. Tudi ti si se rodil in jaz.«

»Ne morem se spomniti, da bi se rodil,« je glasno mislil Johnny.

»Zato pa se jaz dobro spomnim. Kričal si, ličeca pa si imel čisto rdeča.«

»Zakaj sedaj kričal?«

»Verjetno ti ni bilo všeč, da si se rodil. Ne vem, zakaj. Mali piščančki se brez hrupa izkljujejo iz lupine. Tudi psički lajajo, ko pridejo iz svoje matere.«

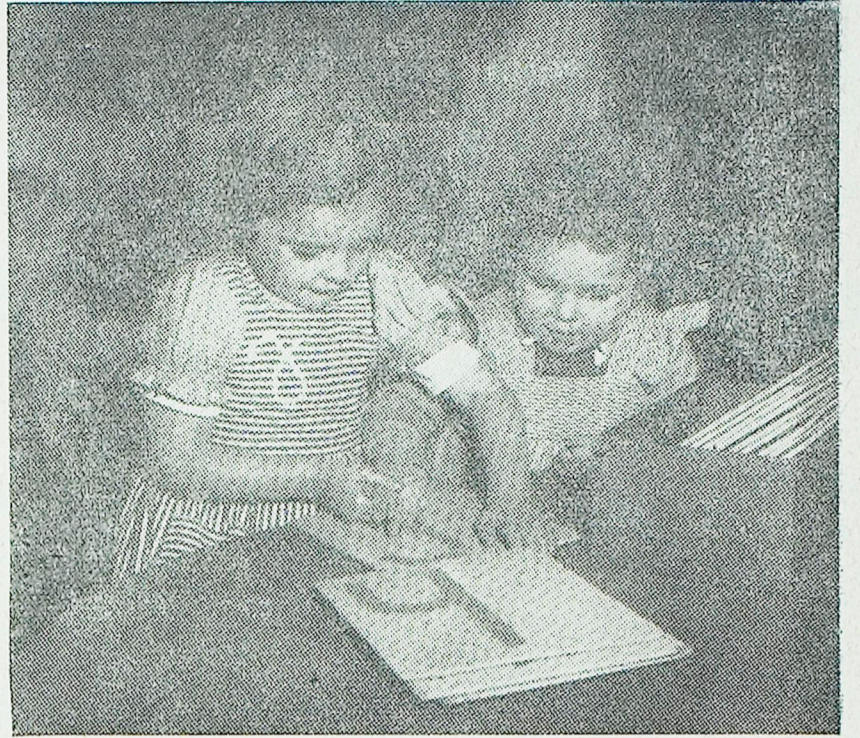
Johnny je bil presenečen: »Kaj sem tudi jaz prišel iz tebe?«

»Seveda,« je rekla mama, »morala sem delati marsikaj, ko si bil v meni. Jedla sem veliko hranljivih stvari, da bi bil velik in močan.«

Eno »zakaj« pelje brez dvoma v drugo in Johnny je čutil, da s tem še ni zadovoljen. Toda tokrat ni bilo »zakaj« ampak »kje.«

»Kje sem bil pri tebi?«

Mama se je pobožala po svojem okroglem trebuščku. Ze več mesecev se ji je zdela, da se redi. »Prav tukaj,« je rekla, »imel si majhen prostor, samo zase.«

V Franciji imajo vzgojne šole, ki jih je ustanovila znana pedagoginja in velika prijateljica otrok Maria Montessori. V teh šolah učijo otroke po posebnih vzgojnih in učnih metodah, brez knjig. Na sliki vidimo, kako učijo pisati majhne otroke. Večja deklica uči svojo majhno tovarišico (štiri in pol leta) pisanja črk, tako da z njenim prstkom sledi po nalepljeni črki. »Dotikati se črk, to je začetna mišična vaja za dobro pisanje. Čutni spomin bo pozneje pomagal vidnemu,« je rekla Maria Montessori

NAŠA KUHINJA

ZIMSKE JEDI
S KISLIM ZELJEM

SARMA:

1 in pol kg kislega zelja (ena in pol glave srednje velikosti), 1 4 kg govejega mesa in 1/4 kg svinjskega, 8 dkg čebule, 20 dkg riža, 1 jajce (lahko tudi brez), 2 dkg sladke paprike, sol, poper, 6 dkg masti, 6 dkg moke, voda.

Meso srebro zrezemo, jo zmešamo, sesekljamo čebulo, ali prepražimo na masti ali slanini, dodamo meso, jajce, sol, poper, riž, vse dobro zmešamo. Pripravljeni nadev zavijamo po eno veliko žlico v zeljnate liste, ki jim odrežemo debelo rebro. Potem preostale liste položimo na dno kozice in nanje lepo naložimo zavito sarmo, zalijemo z vodo in kuhamo. Ko je n pol kuhano, zalijemo s prežganjem, ki smo ga pripravili iz masti, moke in sesekljane čebule. Nato kuhamo, dokler ni mehko, toda ne mešamo, le od časa do časa potresemo, le od časa do časa potresemo. Če nimamo kislih zeljnatih glav, si pomagamo s sladkimi. V tem primeru liste

poparimo in v njih zavijemo mesnar nadev, na dno kozice pa položimo sesekljano kislno zelje, na katerega položimo vrsto zavitih sarm. Nadaljnji postopek je ravno tak kot prej.

Priprava sarme traja 2 do 2 in pol ure.

KISLO ZELJE PO LISKO:

1 in pol kg kislega zelja, 3 4 kg prekajene mesa, 10 dkg prekajene slanine (seskljane), sol, rdeča paprika, voda.

Meso operemo in prežgamo na koščke. Slanino prepražimo, mast, ki jo dobimo, damo v lonec, v katerega nalagamo 1 vrsto kislega zelja, potem zopet slanino in mesa, potem zopet zelje itd. Na koncu vse pokrijemo z vodo in nalijemo toliko vode, da je pokrito. Kuhamo pokrito brez mešanja, le včasih potresemo. Ko je kuhano, potresemo v večjo skledo in obložimo s kuhanim krompirjem ali žganci iz bele moke.

Priprava traja 2 uri.

»Odkod jajce?« je vprašal Johnny. »Odkod je prišlo tele in kdje sem bil jaz, ko še nisem bil tukaj?« Težko je odgovarjati, ko začne otrok tako spraševati in ko je že tako velik, da ga ne zadovoljimo z neverjetno pravljico. Pa tudi pametno to ni, kajti otrok bo stvar, ki ga zanimajo, zvedel pri vrstnikih in verjetno ne v obliki, ki bi nam ugajala. Ameriška pisateljica PEARL S. BUCK nam v pričujoči črtici takole pripoveduje o spolni vzgoji:

Johnny je imel pet let. Imel je modre oči in lase rumene kot slama in vedno je hotel vse vedeti. Zakaj, zakaj, zakaj? Tako je začel skoraj vsak stavek, ko je govoril. Največ je hotel vedeti o »začetku« vsega. Morda je bila to novost. Rečimo na primer jajca. Vsak dan so ležala svoja jajca v kurniku. »Od kod so prišla jajca?« je vprašala njoja mama.

»Popolnoma razumljiva stvar, znesejo jih kokoši,« je rekla mama in pri tem posipala cimet po koluču z jabolki.

»To že vem,« je mislil na glas Johnny, »toda zakaj?«

»Zato. Če ne bi bilo jajc, tudi ne bi bilo nikoli kokoši.«

»Torej so jajca začetek piščancev?« je spraševal dalje Johnny.

»Prav tako,« je odgovorila mama in pokazala kolač v pečico.

Toda ni ostalo samo pri jajcih. Johnny je hodil po hlevih. Tam je videl drobno tele, ki je prišlo od nekod na svojih majhnih nogah in ga je začudeno gledalo.

»Odkod je tele?« je vprašal Johnny.

»Naravno, iz krave,« je odgovorila vedro mama.

»Kot jajca?« je vprašal Johnny. »Potem je tele začetek krave?«

»Ali bika,« je rekla mama. »Saj veš, da so živali in ljudje dveh vrst.«

»Toda jaz nisem dva, jaz sem samo eden. Rad pa bi imel nekoga, s katerim bi se lahko igral.«

»Dobro bi bilo, ko bi imel sestro ali brata,« je dopolnila mama.

Začel je Koliko jih jel! Ob koncu zime, ko se je topil sneg na pobočjih, je šel Johnny v gozd in je videl, kako se začenja pomlad. Iz rjave zemlje se je rinil zvonček, bele snežne kepe so imele papoke. Z rokami je razgrnil suho listje pod hrastom in glej — pod gorkim pokrivalom je prihajala na dan travica, tanka kot nit.

»To je nemogoče,« je pribil Johnny, »prevelik sem.«

»V začetku nisi bil. Nič večji nisi bil od najmanjšega cvetnega semena.«

»V začetku?« je vprašal Johnny.

»Da — ko si začel živeti.«

»Kje pa sem bil pred tem?«

»Vedno si bil v meni.«

»In predno si se ti rodila?«

»Tudi jaz sem bila nekoč drobno v moji materi in ona zupet v svoji, tako to gre nazaj do začetka nas vseh.«

»Razmišljal bom samo o svojem začetku, ne o vseh,« je zaključil Johnny.

Johnny je napenjal svoje možgane. »Če sem bil tako majhen v tebi, kako sem postal potem večji?« je vprašal.

Mama se je zopet nasmehnila: »Ti si pameten deček, Johnny! Seveda je treba nekaj dodati, da se povzroči začetek. Vidiš, oče povzroči rast krali v materi in zato tudi imamo bitja dveh src.«

»Toda kako...« je začel Johnny.

»Počakaj,« ga je ustavila mama. »Zdaj ne sprašuj več. To boš še zvedel. Nekega dne, ko boš velik, boš srečal dekle, ki jo boš vzljubil in vse se bo začelo spet znova. Se nekaj ti bom povedala. Kmalu boš dobil nekoga, s katerim se bo lahko igral. V meni prav zdaj nastaja otroček, upajmo, da bo sestrica.«

Johnny je bil tako presenečen, da mu je padel kolač iz roke. »Pa več zagotovo, da bo sestrica?«

»Ne. Želiš lahko sicer, kar hočeš, veseliti pa se moraš tistega, kar dobiš.«

»Ali bo že jutri tukaj?«

Mama je zanikala z glavo. »Jutri še ne. Treba je veliko časa, preden je tako majhno bitje gotovo.«

»Pa si prepričana, da dobro getaš?« je zanimalo dečka.

»Oh, saj nisi ne delam veliko: Jem, spim in sem srečna. Tako, zdaj je dovolj. Povej mi počitnice in se igra. Toliko si me spraševal, da potrebujem počitnice.«

Johnny je odšel, da bi razmišljal o vsem, kar je slišal. Majhna sestra, čeprav tudi bratec, to bi bilo nekaj! Kako velika bo, ko se rodi? Ali se bo lahko vozila na njegovem trokolesu? Sel je v hišo, da bi tudi to vprašal mamo. Toda mama je trdno spala in Johnny je po prstih odšel.

(Konec prihodnjic)

PROF. ING. JEGLIČ:

Koper se zanima za nove parke

Koper, ponosen na svoje dragocene starine, gleda z zaupanjem tudi v svojo bodočnost. Volja po zdravem razvoju se očituje tudi v načrtih za ureditev mesta in okolice. V teh načrtih bo posebna skrb posvečena urbanistični hortikulturi, ki naj daje prebivalstvu zelo važno socialno pomoč z javnimi vrtovi in parki. Tako je upati, da bo Koper najbrž že kmalu dobil n. pr. sodobno urejeno otroško igrišče, in sicer v prijaznem vrtovnem okolju, ki bo nastalo na prostoru med Dijaškim domom in Casa de Belli. Dalje se predvideva že za bližnji čas boljše ureditve belvederskega sprehajališča, zlasti parkovnega prostora pri Okraju itd. Trenutno je pa najbolj aktualno vprašanje, ki se pojavlja glede parka pred hotelom Triglav.

Park na obali pred hotelom »Triglav« še nima tiste vsebine in oblike, kakršno zahteva ta dragoceni prostor, ki je izločen iz zazidave tudi po novi regulaciji Kopra.

Se pred nekaj leti je bila ta površina docela zanemarjena in so jo udarniki vsaj za silo in začasno uredili za potrebe javnega parka. Danes je pa čas, da se to delo dopolni in da se tudi v značaju tega parka jasneje pokaže kulturno hotenje današnjega Kopra.

Za kaj torej gre? Za takšno preureditev nasadov, da bo to vhodnišče v Koper dobilo prijaznejši obraz, da bo ta razmeroma majhna površina boljše izkoriščena in da bo ves park mikavnejši za domače prebivalstvo in turistične goste. Manj naj bo betona in več zelenine, manj šablone in več prisrčnosti in predvsem naj bo več sproščenosti v zimzelenih gmotah drevja in grmovja, ki naj obdaja notranji parkovni prostor.

Sedaj vidimo v parku vse ciprese razvrščene togo v enakomernih razdaljah, kakor se to prilega n. pr. kakšni sadni plantaži (za te ciprese tudi ni prav, da so jim vse spodnje veje odrezali, bolje bi bilo, da so ostale z zelenjem lepo do tal oblečene). Te ciprese so bile semkaj vsajene menda pred 5 leti. Sedaj jih bo še mogoče uspešno presaditi odn. pregrupirati. Vse te ciprese namreč tudi po preureditvenem načrtu ostanejo v tem istem parku, treba jih je le pregrupirati ter ustvariti iz njih mestoma tudi kompaktnejše gmote zelenine. Tako bi se ob enem prikriilo, da so drevesa spodaj preveč gola, saj se bodo ob njih razkošatili še gosti nasadi zimzelenega grmovja (lemprike, Iovorja, Iovorikovca in drugih). Naj torej ne bo strahu, da bi ob preureditvi hotel kdo uničil že obstoječe drevice!

Ostane na istem mestu v parku tudi vodni bazen. Toda njegova okolica bo intimnejše urejena in sploh bo vsa notranjost parka bogata z mikavnimi motivi mediteranskega rastlinstva. Mnogo bo ob lorovju, rožmarina, lavandule in lepih cvetlic. Namesto parkovne trate, ki jo je v primorskem parku težko vzdrževati, se bo v osrčju parka sprostirala gosta preproga iz pritlikavih trajnic (n. pr. timijan, v njem gnezda Henchera, blazinastih spomladanskih cvetlic itd.).

Na bazenu ne bo več videti puštega betona, obdajale ga bodo plošče prirodno lomljenega kamna in v tem kotičku bo vzraslo nešteto ljubeznivih rastlin, ki so drage vsakemu prirodoljubu in jih bodo ljudje lahko od blizu opazovali. Bazenu z že dano lokacijo se bo torej po preureditvenem načrtu uveljavljaj kot važen estetski motiv v celotni kompoziciji parka, za katero je bistveno, da prav razmestimo drevje in grmovje. Drevje, ki je ogrodje parka, bo dajalo skupaj z gostimi nasadi zimzelenega grmovja živahno razčlenje-

no obliko vsej notranjščini parka. Predvsem so torej za podobo parka važne konture teh zelenih gmot. Ob tej priliki je treba pripomniti, da so za naš park zelo zaželeni dovolj gosti obrobni nasadi, ki bodo varovali notranjost proti neprijetnostim z bližnje ceste. Saj je ta park v celoti še majhen, povezal se bo pa pozneje v zeleni pas na Bonifiki. Tudi sedanje otroško igrišče bo z novo ureditvijo le pridobilo na veljavi.

Vsa preureditev računa s tem, da bodo stroški čim manjši. Park pa mora intenzivneje služiti svojemu namenu! Stroški bodo razmeroma zares majhni in sreča je tudi v tem, da je komunalna občina Koper ravno sedaj dobila med svoje strokovne sodelavce vrtnarskega mojstra, ki temeljito obvlada izvedbo takega parkovnega dela.

Mislím, da je nujno treba najprej urediti ravno ta park ob morju, ki je vsem zelo na očeh, in s tem dati dober primer še za druge hortikulture ureditve. Z delom je pa treba začeti takoj, da bo uspeh očiten že spomladi.

Kmetijsko-gospodarske šole

Vprašanje strokovne izobrazbe kmečke mladine je povsod eno tistih vprašanj, ki zaskrbčujejo gospodarstvenike in starše. O tem je razpravljaj na svoji seji tudi občinski ljudski odbor kopske občine. Sklep razprave je bil, da se v Dekanih, Marezigah in Šmarjah, ki so nekaka središča svojih okolišev, ustanovijo kmetijsko-gospodarske šole. Te šole bodo dveletne in bodo v njih pridobivali strokovno izobrazbo mladi kmečki fantje. Pouk na teh šolah bi trajal od 15. novembra do 15. aprila.

Ustanovitev teh šol bodo gotovo z veseljem pozdravili vsi ljudje po vaseh. Starši, vzgojitelji, množične organizacije in drugi naj bi vplivali na mladino, da bi v čimvečjem številu obiskovala te šole, ki jih ima takorekó pred nosom. Kot je v zadnjih desetih letih napredovala industrija, tako je potrebno, da napreduje tudi kmetijstvo. Zastarelemu obdelovanju zemlje je odzvonilo. Kder ne bo znal dobro uporabljati vseh pridobitev znanosti v kmetijstvu, bo ostal zadaj in ga bo razvoj prehitel.

Prebivalce vasi, kjer so bili zadnje čase izvoljeni krajevni odbori, bo razveselila vest, da so na isti seji sprejeli odlok, ki določa, da bodo krajevni uradi lahko izdajali razna potrdila in dovoljenja, ne da bi

se bilo treba na to obračati na občinski urad v Kopru, čeprav spada izdajanje takih dovoljenj v njegovo pristojnost.

Na isti seji so sprejeli odlok o občinskih dokladah, ki bodo formirane na osnovi odmere davka za tekoče leto. Občinsko doklado bodo pobirali samo za drugo polletje in jo bodo morali davkoplačevalci poravnati do 15. decembra tega leta. Ta sredstva bodo uporabili za izboljšanje kmetijstva ter komunalnih in zdravstvenih naprav na podeželju.

Zakaj 47 milijonov din izgube na narodnem dohodku?

Z Goriškega pišejo, da je bilo v prvih šestih mesecih tekočega leta 557 nezgod pri delu zaradi neupoštevanja higiensko-tehničnih predpisov. Od teh nezgod je bil en smrtni primer, 79 pa je bilo težjih telesnih poškodb. Te nesreče so povzročile narodnemu dohodku nič manj kot 47 milijonov dinarjev izgube. Praktično povedano je to 14.000 delovnih dni.

Čeprav so sindikalne podružnice, delavski sveti in upravni odbori posvetili vprašanju zaščite zaposlenih delavcev precej pozornosti, vendar izgleda, da še premalo. V bodo bodo morali vsi organi družbenega

Urbanistični načrt ter pretekla in polpretekla zgodovina na Koprskem

Ves obalni pas od Ankarana do Lucije pri Portorožu je s svojimi mesteci in vasi kot pisan zgodovinski mozaik. Za urbanista, esteta, turista, zgodovinarja, pa tudi preprostega človeka je v tem mozaiku še veliko neurejenega. Čeprav je bilo v letih po osvoboditvi nekaj napravljenega, ostaja še vedno ogromno dela. Pretekla in polpretekla zgodovina govori skoraj na vsakem koraku. Dolga desetletja se roka arhitekta ali zidarja ni dotaknila podirajočih se hiš v Kopru, ki je med obalnimi mesti nekako zrcalo neurejenosti in natlačeniosti. Pri taki zanemarjenosti je na hitro res težko kaj dobrega napraviti in urediti. To je delo več desetletij.

Urbanisti imajo pri sestavljanju načrtov velike težave. Za Koper sam takega načrta ni bilo, zato ga šele izdelujejo. Urbanisti imajo velike težave, ker prav zaradi neobstoječega urbanističnega načrta ne morejo ugoditi nekaterim prošilcem, ki bi radi gradili. Tako niso letos mogli začeti z gradnjo nove slovenske gimnazije, čeprav so bila potrebna denarna sredstva zagotovljena. Telesnovzgojno društvo »Partizan« ima že dve leti pripravljen načrt za gradnjo novega doma, pa še ne ve, kje bo dom lahko gradilo. Podjetje »Globus« prav tako čaka na določitev prostora za gradnjo nove kinodvorane.

Pri sestavljanju urbanističnega načrta morajo urbanisti upoštevati vrsto vprašanj. Treba je gledati, da nove stavbe ne zakrijejo starih zgodovinskih zgradb, ki so v vsakem starem mestu velika privlačnost za turiste in zgodovinarje. Ni lahko določiti prostor za nove gradnje v tako natlačeni mestu kot je Koper. Veliko je število hiš, ki jih ne bo mogoče adaptirati. S porušenjem teh bodo dobili nove površine za gradnjo stanovanj. Na drugi strani pa je v Kopru več starih zgodovin-

ske važnih poslopij, ki bodo morala ostati. V mestu so tudi precejšnje površine vrtov, kjer posamezniki že od nekaj pridelujejo zelenjavo za potrebe trga. Nekateri zavzemajo precejšnje površine. V te vrtove turisti nimajo vstopa ker so ograjeni z visokimi zidovi. Mogoče bi kazalo take neokusne, da ne rečemo trdnjavske zidove podreti in vrtove ograditi z lepimi estetskimi mrežami, ki bi prav tako dobro branile vstop nepoklicanim, oko pa bi le prišlo na svoj račun. Tudi mesto samo s svojimi številnimi ozkimi ulicami bi potem zadihalo.

Strokovnjaki pravijo, da bodo nekatere detajle urbanističnega načrta lahko v kratkem pripravili, tako da ne bo ovir za gradnjo nekaterih nujnih del, ki jih zaradi še ne izdelanega urbanističnega načrta še niso mogli začeti.

Manj težav pri izdelavi urbanističnega načrta bo v okolici Kopra, kjer gradijo stanovanjsko naselje. Tu je zemljišče prosto in nezazidano.

Za Izolo urbanistični načrt že obstoja, ki ima nekatere pomanjkljivosti, katere pa ne povzročajo posebnih težav. V Strunjanu, Portorožu in v Piranu bo v bodočnosti nastalo veliko slovensko turistično središče. Letošnja turistična sezona je pokazala, da je zmogljivost obstoječih turističnih obratov v Portorožu vse premešana in bo treba misliti na gradnjo novih. Sedanja cesta, ki pelje skozi Portorož in Piran, bo treba premečati. Do sedaj še ne vedo, kod bo šla nova cesta. To zavira gradnjo novih turističnih objektov, ker zanje ne morejo izdelati načrtov, dokler ne bo znana lokacija nove ceste. V Portorožu in okolici bodo imeli urbanisti veliko dela, vendar bodo v kratkem izdelali nekatere detajle urbanističnega načrta.

Z izdelavo urbanističnega načrta za ves obalni pas od Ankarana do Lucije pri Portorožu in njegovo praktično izvedbo bo ta lepi košček slovenske obale dobil tisto urejeno sliko — zgodovinsko in estetsko — ki bo obiskovalcem prikazovalo nekdanje in sedanje življenje.

Planinska kočja na Slavniku

Vse ljubitelje planinarstva bo razveselila vest, da gradnja planinske kočje na Slavniku dobro napreduje. Slavnik je najbližja planinska postojanka, ki pride v poštev za vse tiste turiste, ki niso navajeni daljših in napornih gorskih tur. Nova planinska kočja, ki bo stala pod vrhom Slavnika v višini 100 metrov nad morjem, bo imela štiri sobe s 300 ležišči. Predvidevajo, da bodo kočjo dokončno opremili do začetka prihodnje turistične sezone.

Pretekli so tako štirje meseci takega, skoraj zakonskega življenja. Nobene posebne neprilike ni bilo, razen Sammarucinega oprezovanja, kar pa ju je le malo skrbelo. Tonét si je že mislil, da bo Nelletta le ugodila njegovim željam. Postajala je vse bolj zamišljena, pokončna brazda, ki se ji je bila zarezala med obrvi, je odkrivala zaskrbljenost. Zadostovala je najmanjša nerodnost, da je zavpila nad Tonétom. Zalila ga je, odbijala, tožila nad njegovo ljubeznijo in preklinjala trenutke, ko se mu je bila vdala. Toda kasneje, ko je v njej zarjula strast, se je vrgla v njegovo naročje, kot bi bila bolečina, ki jo je mučila, nepotešljiva.

Njen nestalni in nervozni značaj je spreminjal njune ljubezenske noči v ostre pogovore, med katerimi se je prepir mešal z božanjem in je le malo manjkalo, da se niso poljubi spreminjali v pravcate ugrize. Končno je Nelletta neke noči v čustvenem razburjenju, ki je trgalo besede, nenadoma razkrila skrivnost. Dotlej je o tem ves čas molčala, ker še ni zagotovo vedela za svojo nesrečo; toda sedaj, ko sta pretekla že dva meseca, ji je bilo jasno, da je zanosila . . . Tonéta je novica napolnila z nepopisno srečo, toda temu čusivu se je kaj primešalo drugo, čustvo groze. Nobena nesreča ne bi bila, če bi se bilo to zgodilo v času, ko je bil Canamel še med živimi, zdaj pa . . . prav hudobec je vtaknil vmes svoje krepplje, ko je v teh težkih trenutkih bolj kot kdajkoli prej hotela prikriti svojo ljubezen, da bi ne dovolila zmage svojim sovražnikom.

Po prvem trenutku začudenja je Tonét krotko vprašal Nelletto, kaj misli storiti. Zenska je iz njegovega dvomečega naglasa spoznala njegove skrivne misli in bruhnila v ironičen smeh. Ah! . . . Pa ne da bi mislil, da se bo zaradi tega odlo-

čila in se z njim poročila . . . Premalo jo pozna. Prepričan je lahko o tem, da bi se prej, ko bi se vdala svojim sovražnikom, raje ubila. Vse, kar ima, je po zakonu njena last, in to bo ohranila. Da bi se poročila? Za vse na svetu ne! Vse se da še popraviti!

Ljubimca sta po tem kratkem prepiru zaradi nesrečne igre narave, ki se je na njuno škodo z njima poigrala v času, ko sta živela bolj kot kdajkoli srečna in mirna, se naprej živela kot doslej, kot bi se ničesar ne bilo zgodilo. Polagoma sta se kar privadila novemu stanju ter se celo izogibala omembi tega zadržka z nedoločnim upanjem v nekaj nepričakovane, kar bi bilo zmožno rešiti ju iz zadrege.

Toda Nelletta, čeprav je bila v svojih odnosih z ljubimcem silno oprezna, je vendar neprestano vrtala po svojih možganih in iskala neko sredstvo, da bi na kak način le zadušila v sebi tisto novo življenje, ki je preteče grozilo njene-mu pohlepu po bogastvu.

Teta, kateri je Nelletta vse to zaupala, ji je prestrašena nasvetovala vsa mogoča učinkovita zdravila. Spominjala se je medsebojnih zaupnih pogovorov stark iz Palmara, ki so tožile nad toliko rodovitnostjo, ki je večala že itak veliko revščino družin v vasi. Zaradi teh nasvetov je odhajala v Ruzafo in Valencio in se zaupala mazačkam, ki so slovele v revnih socialnih plasteh. Domov se je vračala s prečudnimi zdravili, ki so jih sestavljale same zoprne zmesi.

Tako je Tonét ponoči večkrat našel na zeninem telesu smrdeče maže, v katerih je gostilničarka polagala svoje upanje, ali obliže iz gozdnih trav, ki so v njenih ljubezenskih bdenjih razširjale rezek vonj po čarovnijah.

Čas pa je tekel in vsi poskusi so bili zaman. Obupana Nelletta si je postala svesta svoje nemoči in ničnosti vseh poskusov. Novo bitje se je je bilo oprijelo kot s krepplji, tako je modrovala teta, in vse Nelletino prizadevanje, da bi se tega bitja znebila, je bilo zaman.

Nočni pogovori so postajali vedno bolj vznemirljivi. Zdelo se je, kot bi Canamel oživel in se maščeval tako, da ju je sprl med seboj.

Nelletta je joki in obtoževala Tonéta svoje nesreče. On kaj se je v ženski dogajalo.

je bil kriv in zaradi njegove krivde bo odslej nesrečna. In ko je bila vsa besna zaradi svojega stanja in trudna od besed, s katerimi ga je zalila, je jezno pogledala na treh, ki je dobival vsako noč pošastnejše oblike, osvobojen od pritiska, pod katerim je bil ves dan, da bi presleplil ljudi. Zenska je z divjim besom sovražila bitje, ki je utripalo v notranjosti. S pestjo se je divje bila po trebuhu, kot bi ga hotela zmečkati v toplem zavetju.

Tudi Tonéta se je polastil Nelletin pohlep, zato je sovražil tisto bitje, ki je prinašalo nesrečo, in s strahom je mislil na izgubo tistega dela sreče, ki ga je smatral že za svojega. Nelletti je nasvetoval vse poskuse, ki jih je mimogrede ujel med pogovori ribičev. Bili so to odurni poskusi, prava nasilja nad naravo. Že ob sami misli nanje so se človeku ježili lasje, ali pa so bila to le smešna zdravila. Toda Nelletina življenjska sila se je iz vsega tega norčevala. Njeno telo, navidez nežne narave, je bilo močno in je brez vsakršnih motenj vršilo najbolj vzvišeno človeško poslanstvo. Vsi nezdravi poskusi niso mogli ustaviti njene rodovitnosti.

Minevali so meseci in Nelletta se je morala zateči k skrajnim sredstvom ter se podvreči neverjetnemu mučenju. Da je vaščanom zakrila svoje stanje. Zjutraj si je opasala steznik na tako strašen način, da je še Tonéta plašil.

Včasih, ko so ji moči popuščale, je popustila trakove steznika ljubimcu in s surovo kretnjo govorila:

— Stisni . . . stisni! . . . — Pri tem si je do krvi grizla ustnice, da bi zadržala krike bolečine.

Tonét je stiskal, na čelu pa se mu je nabiral mrzel pot. Ves prestrašen zaradi Nelletine močne volje je požiral solze.

Da se je lahko prikazala v gostilno sveža, lepa in brezskrbna kakor vedno, se je lepotičila in uporabljala vse dišave in cenena kozmetična sredstva, da bi njen obraz ne izdal njenega stanja.

Sammaruca, ki je vohala okrog hiše, kot kak lovski pes, je kradoma pogledovala v gostilno, ko je šla mimo; slutila je, da nekaj ni v redu. Ostale žene v vasi so s posebnim občutkom, ki je lasten ženskemu spolu, neposredno spoznale,

Praznik v Šmarjah

Prav rad sem se odzval vabilu, naj si ogledam priprave za svečano otvoritev elektro-radio mehanike »ERMA« v Šmarjah, ki bo v nedeljo.

Za človeka, ki ni iz teh krajev, je že na prijetni vijugasti cesti od Kopra proti Šmarjam v tem letnem času presenetljivo, da more spotoma opazovati na travniku vrsto veselih koscev. Tudi ob prihodu v novo tovarno doživi človek samo veselje: z vso ljubeznijo in zavestjo kar mrgole ljudje, ki hočejo do nedelje, do svečane otvoritve, narediti poslopje in njeno notranjost kar se da lepšo, čistejšo in okusnejšo. Zadnje napeljave instalacij itd. Vzlic pripravam pa vendarle mala tovarna dejansko obratuje že, kakor bi rekel, s polno paro, saj bo nedeljska otvoritev pravzaprav bolj mejnik, ko bo tovarna dejansko res popolnoma gotova in urejena.

Ko sem sedel v hladni direktorjevi sobici — peč je posodil montažnemu oddelku, kot pravi, boljše je, da njega zebe kot pridna dekleta — in

Anton

V nedeljo je bil prvi roditeljski sestanek ob veliki udeležbi staršev šolobveznih otrok. Otroci vseh razredov so izvedli kratek kulturni spored, ki je obsegal recitacije, deklaracije, pevske točke in kratek prizorček. Starši so bili zelo zadovoljni, ker so se prepričali, da se njihovi otroci dobro učijo.

Upraviteljica šole je podala referat o družinski vzgoji, ki so ga starši z velikim zanimanjem poslušali in odobraval. Sledila je krajša razprava. Bila sta navzoča tudi šolska nadzornika Vidmar in Valentincič iz Kopra.

Prihodnji mesec bodo roditeljski sestanki po razredih, da bodo starši dobili vpogled, kako njihovi otroci napredujejo v šoli.

poslušal njegovo pripovedovanje o nastanku, ureditvi, zmogljivosti in v resnici lepi bodočnosti te nove tovarne radijskih delov, aparatov, gospodinjstvih električnih aparatov itd. me je v nasprotju z mnogimi drugimi podobnimi primeri, verujete mi, najbolj prevzel droben, droben podatek, pa sila zanimiv in — če hočete — tudi zelo poučen za vse kolektive, ki si grade novo tovarno: gre za začetek tovarne, ki je resda svojevrsten. V svojem prvem obdobju je tovarna začela s skromno produkcijo kar v prostorih Zadrúžnega doma. Vse dotlej, dokler si ni s svojo produkcijo »prislužila« večino sredstev za novo sodebno in lepo urejeno tovarniško poslopje, ki so si ga zgradili na hribčku s prekrasnim razgledom na bližnjo okolico in morje. Drugod pa marsikje zahtevajo in pravijo: hočemo denar, zgradite nam tovarniško poslopje, pa se bomo šli tovarno.

Vsa partizanska vas Šmarje je, rekel bi, zaljubljena v to pomembno pridobitev svojega kraja. Otroci, odrasli in stari ljudje, vsi izgovarjajo s posebno ljubeznijo besedico »tovarna«. To ljubezen pa tudi dejansko izkazuje novemu podjetju na vse mogoče načine, saj so s požrtvovalnostjo vložili v gradnjo novega tovarniškega poslopja veliko prostovoljnega dela, tako, da so tudi s tem stroški gradnje manjši.

Sedaj pa še nekaj podatkov v prav tako zgoščeni obliki. V kakršni mi jih je pripovedoval direktor tovarne Šorli Roman — Istok:

Začeli so letos marca, prvega oktobra pa so se že vselili v novo tovarniško poslopje. Medtem so se v Zadrúžnem domu pripravljali za serijsko proizvodnjo. V tej tovarni je našlo kruh 120 ljudi, prihodnje leto jih bo nad 200. Pravijo, da bodo prihodnje leto dali na trg približno 10 tisoč radijskih sprejemnikov in prav toliko gospodinjstvih električnih aparatov, medtem ko bodo izdelali nad

150 tisoč kosov raznih radijskih delov, ki jih sedaj še uvažamo. Cenijo, da bo njihova proizvodnja vredna nad milijardo dinarjev (!), vrednost proizvodnje na enega zaposlenega je ogromna. Zraven naštetih predmetov bodo izdelovali namreč vrtilne kondenzatorje, razne tipke, trimereje itd. Gospodinjje pa bodo prav gotovo najbolj navdušene nad ličnimi sesalci za prah in praktičnimi ščetkami za čiščenje parketa.

Še in še bi mogel naštevati o stvarih, ki sem jih videl in so me tako prevzele v tej tovarni, vendar, bolje je tako, ogledajte si sami. Otvoritev tovarne bo v nedeljo, 27. t. m. ob desetih dopoldne, na katero vabijo delovni kolektiv in prebivalci Šmarji. Še to naj povem, da si bodo po svečani otvoritvi in slavnostni akademiji dali duška svojemu veselju v vseh prostorih Zadrúžnega doma.

Piranski cicibani postanejo pionirji

Praznik 29. novembra bo še prav posebej praznik za piranske cicibane, kajti sprejeti bodo v pionirsko organizacijo. Vsega jih je 167 (147 slovenske narodnosti, 20 pa Italijanske), ki si bodo prvič zavezali pionirsko ruto in nadali titovko na glavo.

Prvi pionirski odred v Piranu se bo imenoval po tov. Albertu Jakopiču-Kajtimiru, sekretarju OK ZK koprsko skupnosti komun, starem primorskem borcu. Piranski pionirji upajo, da jih bo ob tej slovesnosti obiskal in da bi v njihovi sredi prebil kako urico.

Svečan sprejem v pionirsko organizacijo bo združen s proslavo Dneva republike, po proslavi pa bo sprejem pri predsedniku občine tov. Davorinu Ferligoju, hkrati pa bodo pionirji s skromno čajanko zaključili svojo slovesnost.

S seje sveta za notranje zadeve

Okrepiti bo treba tudi gasilsko organizacijo

Minuli teden je imel svojo sejo tudi Svet za notranje zadeve pri OLO. Razpravljal je o gasilski organizaciji in varnostni požarni službi v našem okraju.

Znana stvar je, da je gasilstvo v našem okraju, zlasti pa na Sežanskem in Koprskem, daleč pod slovenskim povprečjem. Za to so objektivni vzroki: italijanska okupacija je popolnoma spodrezala vsako društveno dejavnost na Primorskem in kajpada tudi gasilsko. Po osvoboditvi je bilo veliko storjenega za napredek te vrste družbene dejavnosti, vendar se v našem predelu ne moremo preveč pohvaliti. V kolikor smo uspeli tudi ustanoviti PGD, imajo ta premalo članov, da bi lahko uspešno delovala. Nekatera društva tudi nimajo potrebne opreme, ki je tudi sicer na splošno pereč problem.

Problem je tudi politična dejavnost društev. Kjer je le malo članov, tam skorajda ne moremo govoriti o njej, pa tudi v večjih društvih je večkrat v vprašanju političnost. Tudi gasilska organizacija je nedeljiv del naše družbene skupnosti in bi morala po svojih močeh pomagati pri graditvi socializma.

Res je, po drugi strani, da se druge politične organizacije in zlasti SZDL premalo zanimajo za probleme gasilstva in za politično delo v gasilskih društvih. Prav tako bi morali vsi pomagati društvom, da bi se vanje vključevali novi člani, predvsem pa naraščaj iz vrst mladih.

Razen PGD sta v okraju tudi dva poklicna gasilska voda, ki bdiata zlasti nad omeženjem skupnosti — nad tovarnami, žagami, gozdovi itd.

Svet je obravnaval tudi stanje požarne varnosti po podjetjih in tudi sicer. Ugotovil je, da je ta zelo pomanjkljiva. Prav tako še ni v redu dimnikarska služba — ne za-

radi dimnikarjev, marveč zaradi ljudi na koprskem področju posebno, ker ti smatrajo, da ni potrebno ometati dimnikov. Dimnikarji so nekaj takih bili prisiljeni prijaviti sodniku za prekrške, ki pa doslej še ni postopal.

Svet je sprejel vrsto umestnih in koristnih sklepov, ki bodo prav gotovo pozitivno vplivali na razvoj gasilstva v našem okraju.

Povečana kmetijska proizvodnja zavisi od razvijanja socialističnih odnosov na vasi

(Nadaljevanje s 4. strani)

zadrúžni sektor pa ima v svoji trgovski mreži 46% kvalificiranega, 50% polkvalificiranega in 4% nekvalificiranega kadra (po nepopolnih podatkih). Takšno stanje je trenutno razmeroma zadovoljivo, vsekakor pa bo prav to vprašanje postalo zelo pereče, ko bomo pričeli ustanavljati nujno potrebne nove prodajalne.

POTROSNISKI SVETI NAJ POMAŽAJO UREDITI TRGOVINO PO ZELJAH VSEH PREBIVALCEV!

O družbeni kontroli v zvezi z živili, se pravi o volitvah potrošniških svetov, je tov. Rožanc navedel, da so storjeni vsi potrebni koraki in priporočila glede čimprejšnje realizacije te institucije. Na posebnem sestanku vodilnega osebja iz trgovine, ki ga je organizirala 5. XI. Trgovinska zbornica, so bili sprejeti pozitivni sklepi v tem smislu, da bo trgovska mreža po vseh svojih močeh forsirala ustanovitev potrošniških svetov.

V razpravi o teh vprašanjih je bilo izrečeno dokaj konkretnih napak v naši trgovski mreži, hkrati pa tudi predlogov za izboljšanje razmer. O teh problemih pa bomo v našem listu še pisali. s. 5.

Občinski ljudski odbor Sežana
Občinski komite ZKS Sežana
Občinski odbor SZDL Sežana
Občinski odbor ZB NOV Sežana
Občinski sindikalni svet Sežana

čestitajo k

Dnevu republike
vsem prebivalcem občine Sežana

Občinski ljudski odbor
Občinski komite ZKS
Občinski odbor SZDL
Občinski odbor ZB NOB

KOPER

čestitajo vsem občanom k Dnevu republike in jim želijo mnogo uspehov pri delu za skupno korist in napredek!

Okrajni ljudski odbor

Okrajni komite ZKS

Okrajni odbor SZDL KOPER

čestitajo vsemu prebivalstvu ob velikem prazniku
jugoslovanskih narodov - 29. NOVEMBRU

TELESNA VZGOJA

Sport - šah

Kaj je s tabelo Primorske nogometne podzveze?

Naš idrijski sodelavec nam je poslal zanimiv dopis, ki ga objavljamo v izvlečku.

Po osvoboditvi smo v Idriji dosegli na telesno vzgojnem področju lepe uspehe tudi v republiškem merilu. Iz fizikulturega društva, ki smo ga ustanovili takoj po osvoboditvi, sta se pozneje formirala TVD Partizan in Rudar. Čeprav je Idrija drugo največje mesto na Primorskem, niso uspehi Rudarja v zadnjih letih na odgovarjajoči višini. Res je sicer, da so smučarji dosegli nekaj uspehov in da imajo ugodne pogoje za razvoj, vendar je precej nazadovala lahka atletika, ki

je v začetku najbolje kazala. Društveni funkcionarji trdijo, da je glavni vzrok v pomanjkanju strokovnih moči, ki bi se resneje oprijele dela z mladino.

Širok krog navijačev ima v Idriji nogomet. Vendar se vsa povojna leta ni mogel dvigniti na primerno višino, čeprav so mu društveni funkcionarji posvetili največ pozornosti. V odločilnih srečanjih je Rudar odhajal vedno poražen z igrišča.

Letos se je Rudarju v okviru primorske nogometne podzveze obrnilo na bolje. Rudar je odigral sedem tekem, od teh jih je pet dobil, eno izgubil in eno igral neodločeno. Predvidevamo, da je zdaj po končanem jesenskem prvenstvu na drugem mestu. Točno pa ne vemo, kaj ti temu tekmovalcu se iz nerazumljivih vzrokov poklanja le malo pozornosti, vodstvu podzveze pa se doslej ni zdelo vredno objaviti službene tabele.

Zelo lep uspeh so dosegli tudi idrijski mladinci, ki so iz štirih tekem nabrali sedem točk in dosegli godiferenco 13:5 v svojo korist.

NEDELJSKI NOGOMETNI DOGODKI

Na čast Dneva republike je nogometni Klub Izola organiziral sindikalni nogometni turnir, za katerega se je prijavilo 8 moštvo. V prvem kolu so dosegli naslednje rezultate: kombinirano moštvo Izole — Trgovski sindikat 13:3, Mehano-tehnika — Arrigoni 7:1, Postaja Ljudske milice — Trgovsko podjetje Jadranka 4:1 in Občinski LO — Ampelea 7:0.

S A H

SOVJETSKI VELEMOJSTER V KOPRU

Po zaključku mednarodnega šahovskega turnirja v Zagrebu bodo sovjetski velemojstri Smislov, Geller in Bondarevski obiskali Slovenijo, kjer bodo odigrali več simultank. Kakor smo obveščeni, bodo obiskali tudi Koper.

V nedeljo je bil v Portorožu moštveni pokalni turnir piranske občine, ki so se ga udeležili šahisti Pirana, Portoroža in Sečovlj. Pokal je osvojilo moštvo Pirana, ki je nabralo 12 in pol točk, na drugem mestu je Portorož z deset in pol točkami, na tretjem pa Sečovlje s sedmimi točkami. Turnir so organizirali na čast Dneva republike. Pokal si bo priborilo v trajno last moštvo, ki bo zmagalo trikrat zapored.

Prijetno srečanje

V soboto smo imeli koprski dijaki športno srečanje z dijaki Pomorske srednje šole iz Pirana. Imeli smo v gostih 110 Pirančanov in smo z njimi preživeli prijeten dan. Tekme so se v glavnem zaključile z zmago Koprčanov, saj smo pomorsčake premagali v odbojki (3:0), nogometu (5:1) in šahu (10:9), oni pa so bili močnejši v košarki, kjer so zmagali s 51:36. Zvečer smo imeli skupno družabno prireditev.

Za srečanje gre pohvala predvsem mladinskemu odboru gimnazije, ki je, kakor vse kaže, začel letos z novim elanom, saj je imel že pred dvema tednoma podobno srečanje z dijaki VI. drž. gimnazije iz Ljubljane, močno pa je razvil kulturno in politično delovanje. Dijaki višjih razredov pripravljajo francosko komedijo »Srečne dneve«, svečano akademijo ob desetletnici šole, koncert pevskega zbora, skupaj z drugimi srednješolci prireditve v počastitev 29. novembra in Prešernovo proslavo. Ustanovili smo tudi marksistični krožek in Mladinsko ljudsko univerzo.

Za mnogo tega gre zasluga predvsem predsedniku organizacije, tovarišu Elerju, pa tudi drugim članom odbora, zlasti osmošolcem.

—k

Ljubiteljem harmonike!

Obveščamo vas, da je v založbi revije »Borec« izšla pesmarica »Partizanske koračnice z harmoniko«. Obsega 26 najlepših partizanskih pesmi in jo lahko naročite po 200 din za izvod pri Upravi revije »Borec«, Ljubljana, Erjavčeva 16, p. p. 195 — tek. račun 60-KB-1-Z-1195.

Šport utrjuje prijateljstvo

Prejšnji mesec je Višja gimnazija v Novi Gorici prejela povabilo Slovenske gimnazije iz Gorice (Italija) za prijateljska tekmovanja v nogometu, odbojki, šahu in košarki. Novogoričani so se vabilu takoj odzvali. Sporočili so kolegom, da pridejo, čim dobijo propustnice za mali obmejni promet. Ker pa še niso dobili propustnic, bodo prišli slovenski gimnazijci iz Italije v Novo Gorico, kjer bodo odigrali z domačini nogometno tekmo.

To srečanje bo vsekakor utrdilo prijateljske vezi s slovenskimi dijaki v stari Gorici, ki jih je krivična meja odrezala od matične države.

D. S.

RADIO KOPER

NEDELJA, 27.: 8.15 Nedeljski mozaik slov. narodnih pesmi; 8.40 Za naše kmetovalce; 9.00 Ritmični panoptikum; 9.30 Mladinski tednik; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Naši kraji in ljudje: Perspektive divjaške občine; 15.30 Nedeljski promenačni koncert; 16.40 Kulturno-prosvetni obzornik; 21.00 Popularen simfonični koncert; 23.40 Glasba za lahko noč.

PONEDELJEK, 28.: 14.00 Od melodije do melodije; 14.45 Narodne pesmi; 20.00 Sentimentalno potovanje; 20.40 Oddaja za ljubitelje dalmatinskih pesmi; 21.00 Program naslednjega tedna; 21.10 Lahka in zabavna glasba; 21.30 Morja široka cesta; 21.45 Dve rapsodiji J. Brahmsa; 22.10 Plešite v našem ritmu; 23.40 Glasba za lahko noč.

TOREK, 29.: 7.45 Ob današnjem prazniku Dneva Republike; 7.53 Množične pesmi; 8.30 M. Lipovšek: »Domovina« simfonična pesnitev — R. Gobec: »Himna delu«; 9.00 Ob 11. praznovanju Dneva Republike — govorno-glasbena oddaja; 9.30 »Na poti do osvobodene domovine« — delo partizanskega zbora »Srečko Kosovel«; 13.45 Cestitke delovnih kolektivov; 15.00 Iv. Matečić-Ronjgov: »Otroci vsega sveta«; 15.20 Popularni koncert; 16.00 Naši kraji in ljudje: Primorske komunne praznujejo Dan Republike; 16.30 Partizanski motivi v narodni pesmi; 20.30 L. M. Škerjanc: Sonetni venec — kantata za soli, zbor in orkester na tekst F. Prešerna; 22.00 Lahka glasba; 23.40 Glasba za lahko noč.

SREDA, 30.: 14.00 Od melodije do melodije, vnes ob 14.10 Glasbena kromika; 14.45 Partizanske in narodne poje slovenski oktet; 20.00 Melodije iz znanih filmov in opere; 20.40 Bosanske pesmi; 21.00 Kulturni pregled; 21.10 Ludvig Rogovski: Dubrovaške impresije — suita. 21.30 Odlomki iz jugoslov. književnosti o NOB in revoluciji; 22.00 Sedem partizanskih samosplovov; 22.17 Plesna glasba; 23.40 Glasba za lahko noč.

ČETRTEK 1.: 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Kulturno pismo; 14.50 Slovaške narodne pesmi; 20.00 Operetna glasba; 20.40 Zborske zesmli; 21.40 Istrska srečanja; 21.30 Naš četrtkov operni sestanek: Od arije do zbora; 23.40 Glasba za lahko noč.

PETEK, 2.: 11.00 Solska ura; 11.30 Poje zbor pionirjev iz Idrije p. v. M. Znidarska; 11.45 Popularna orkestralna glasba; 13.45 Glasba po željah; 14.45 »Stoji učilna zidana...« in druge narodne; 20.00 Melodije G. Gershwin; 20.40 Vojvodinske narodne pesmi; 21.00 Balletna glasba; 21.30 Glasbeni poet finske sage Jean Sibelius — 90-letnik; 23.40 Glasba za lahko noč.

OBJAVA

PEČAR Franc, pok. Antona, rojen 12. 5. 1899 na Elerjih 451, stanujoč ravno tam, je izgubil osebno izkaznico, izdano od Občinskega ljudskega odbora v Kopru, ter jo razglašajo za neveljavno.

Sporočamo žalostno vest, da nas je nenadoma zapustil naš dobi tovariš in zvesti delavec-komercialist

Franjo Dolinšek

Truplo pokojnega bo prepeljano v Ljubljano. Pogreb bo v petek dne 25. novembra v Ljubljani.

Zvestega tovariša in zglednega delavca bomo ohranili v trajnem spominu.

Uprava in delovni kolektiv Ladjedelnice »Pirana« v PIRANU

DRZAVNO PRVENSTVO V HOKEJU NA KOTALKAH

Nepričakovan poraz Goričanov

V četrtem kolu državnega prvenstva v hokeju na kotalkah je moštvo Nove Gorice nepričakovano izgubilo srečanje s Cementom v Pulju z 1:3. Tako je borba za prvo mesto med Novo Gorico in Puljem postala zanimivejša, saj ima tudi Cement vsaj teoretične možnosti, da prekriža račune prvemu ali drugemu.

V srečanju med Puljem in Viktorjem Lencem iz Reke so Puljčani za beležili ne preveč prepričljivo zma-

go 10:6. Vse kaže, da se Viktor Lenac počasi rešuje krize in da z njim v prihodnje ne bo več mogoče računati kot z moštvom, ki drugim le izboljšuje razliko v golih.

Po četrtem kolu je tabela državnega prvenstva v hokeju na kotalkah naslednja:

Pulj	4 3 0 1	41:21	6
Nova Gorica	4 3 0 1	27:17	6
Cement	4 2 0 2	28:19	4
Viktor Lenac	4 0 0 4	13:52	0

Ledenodobni človek v Slovenskem Primorju

(Nadaljevanje s 5. strani)
v Slovenskem Primorju okrog Crnega kala pračlovek.

V sledeči plasti srednjedebela gruča so bili živalski ostanki zopet le zelo redki. Pač pa so se pomnožili v pod njim ležeči čisti ilovici. Tu je bilo poleg zob in spodnjih čeljustnic tudi več cevastih kosti jamskega medveda. Razmeroma dobro ohranjena lobanja je ležala v planti obrnjena z osnovnim delom navzgor. V bližini lobanje je bil odkrit sklepní del nadlaktice, ki utegne pripadati okostju jamskega leva.

Omenjena plast je ležala na debelogrščasti s sigo trdno in popolnoma zlepljeni plasti. Obenem z gručcem so se sprieli mnogostevilni zobje in kostni odlomki jamskega medveda. Mestoma je plast predstavljala pravi kostni sprimek. Zaradi izredne zasigantosti je bilo zelo težavno izluščiti posamezne zobe, medtem ko kostnih odlomkov brez okvar sploh ni bilo mogoče izločiti. V zgornjem delu te precej debele plasti je bilo odkritih tudi nekaj zob jelenov. Pomembna pa je tu najdba dveh kamenih, ki sta v eocenskem opnencu ležeči jami tuji. Vprašanje je, kako je zašel v jamo okrog dva kilograma težki kos rdečega apnenca kijašte oblike? Za vodni prenos ni bilo nobenih znakov in prvotno ležišče rdečega apnenca v bližnji okolici vsaj za sedaj ni znano. Prav tako tudi ni mogoče razložiti kaj bi zaneslo v jamo v neposredni bližini odkrito ploščico temnosive kremenovine. Nehote je treba misliti na še precej starejši podoslej še ni bila prekopana, čeprav seg jamskega človeka. Plast v celoti je bila mestoma že načeta pod njo ležeča plast močno rdeče ilovice, med katero so zelo korodirani večji kosi gruča in mnogočevilne, zaradi pritiska stisnjene in precej preperle kosti jamskega medveda. Upravičena je domneva da je bila ta plast odločena v zadnji (ričkovirski) medledení dobi, pred 120.000 do 150.000 leti.

Globje ležeče plasti, ki so vsaj še dva metra debele, doslej še niso bile raziskane. Od daleč je vidno, da so pri dnu naplavljenne rumenkaste flišne ilovice. Do približno konca meseca utegnejo biti tudi te prekopane in izkopavanje zaključeno.

Raziskovanje je obrodilo bogate sadove. Ugotovljena je zelo raznovrstna ledenodobna favna, in to ne samo v domnevani, temveč v več plasteh. Podrobno raziskavo in določitev živalskih ostankov bo izvršil Geološko-paleontološki inštitut Univerze v Ljubljani. Po vsej verjetnosti bodo dognane še razne druge živalske vrste, ki jih na prvi pogled ni mogoče določiti. Tolmačenje profila jamskih plasti bo omogočilo natančnejšo razčlenitev mlajšega dela ledene dobe. Profil bo mogoče koristno izrabiti za primerjavo z jamskimi profili drugih naših kraških jam. Prav posebno razveseljivo pa je, da se je zanesljivo moglo ugotoviti, da je že v prednjem ogledu stare kamene dobe (v moustérienu) tudi v našem Primorju prebival pračlovek. Ugotovitve pa kažejo še na verjetnost, da je že pred tem in tudi še kasneje ledenodobni človek na svojih lovskih pohodih posečal jame v današnjem kamnolomu v Crnem kalu.

Končno naj še omenimo, da kaže paleolitska postaja Crni kal glede kulturne pripadnosti in živalska, ki to pripadnost spremlja vse značilnosti, ki jih ima postaja ledenodobnega človeka in jami Pod kalom pri Nabrežini (odkrita pred prvo svetovno vojno, raziskana leta 1926). Na celotnem slovenskem ozemlju se je z novim odkritjem pomnožilo število najdišč, ki pričajo, da je povsod pri nas v davni preteklosti, pred mnogo deset in deset-tisoči leti živel in se boril za obstanek takoimenovani jamski človek. Povečalo se je omrežje starokamenodobnih postaj, ki močno zanimajo ves mednarodni znanstveni svet.

Sončni avtomobili prihodnosti

Po dolgem času se je danes posrečilo ljudem, da so »vpregli« e-nergijo, ki nam jo daje zastoj Sonce vsak dan. Pred kratkim so izdelali sončni avtomobil.

Ni prvič, da pišemo o sočni energiji. Zavzela je takšen obseg in obrnila nase tako pozornost, da ne moremo mimo, ne da bi o njej pisali. Okrog nje je bilo v zadnjem času vsaj toliko govora, kot okrog atomske. Poznani francoski novinar Serge Gronssard je pred nedavnim napisal, da čeprav je izkoriščanje atomske energije le logična evolucija iz današnjih razmer, bi izkoriščanje sončne energije predstavljalo pravo revolucijo v našem življenju. Samo Evropa bi z izkoriščanjem tiste majhne količine, ki prodré skozi atmosfero, lahko imela 200-krat več energije kot sicer, ker daje izkoriščanje sončnih žarkov na zbirnih zrcalih dokaj visoko toploto.

Predvsem dve stvari sta, ki naj ju s tem v zvezi omenim: avtomobil na sončni pogon, ki so ga izdelali v Ameriki, in sončni motor, ki ga je izdelal italijanski fizik Daniele Gasperini za neko kalifornijsko družbo.

Ko je leta 1935 namestil Gasperini v Libiji več hladnih naprav, mu je prišel pod tistim neizkoriščenim soncem na misel motor, ki bi ga pogonjalo sončni žarki. To bi predstavljalo obenem tudi edino možnost za pridobivanje energije v ogromnih puščavskih predelih, edino gorivo, ki bi bilo prosto vseh davkov in bi se ne moglo niti izžrpati, niti pokvariti.

Njegova zamisel je bila zasnovana na močno realni podlagi, saj se je porodila fiziku, ki se je ukvarjal predvsem s spreminjanjem oblik energije. Model avtomobila na sončni pogon, ki je prav gotovo prvi izdelek te vrste na svetu, so razsta-

vili na razstavi motorjev v Detroitu. Ta je imela namen, pokazati važnost Dieselovih motorjev v svetu. V posebnem oddelku, »Energija prihodnosti«, pa so bile razstavljene različne novosti, med njimi najpomembnejši »Sunmobil« — avtomobil na sončni pogon. Model je dolg kakih 40 centimetrov in ima 12 fotoelektričnih celic, ki spreminjajo električno svetlobo v električno energijo, ta pa vrtila kolesa, da avtomobilček premikajo.

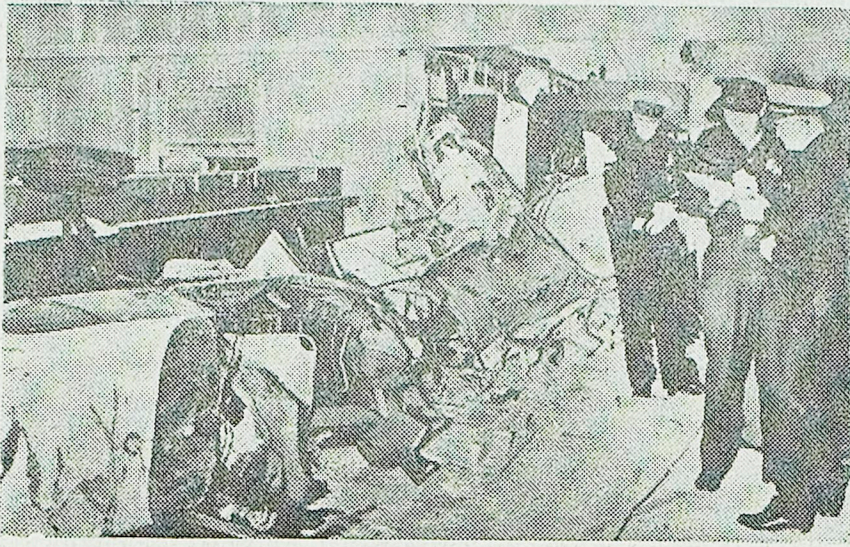
Razstava sončnega modela je dala obiskovalcem možnost, da si zamislijo življenje in vse delo v bližnji prihodnosti. Avtomobil še nima praktične vrednosti, ker si še niso na jasnem, kako bodo avtomobil vozili ponoči. Mogoče pa je, da se bo odvečna dnevna sončna energija akumulirala, ali pa da bodo avtostrade prihodnosti ponoči — prazne.

Oporoka strastnega kadilca

Holandci so splošno znani kot veliki ljubitelji tobaka. Pri njih imajo kmetje navado, da ne merijo dolžino neke poti z miljami ali kilometri, ampak kar s pipami. Tam dobite cigareto, ko pridete na obisk, ko se poslavljate, ko se srečate na ulici, skratka povsod, kjer človeka lahko vidite. Mnogi zaspijo zvečer s cigareto v ustih, zjutraj pa morajo kaditi predno se umijejo. Ze Diderot je napisal o Holandcih, da so »živi dimniki«, iz katerih se ne prestanto kadi.

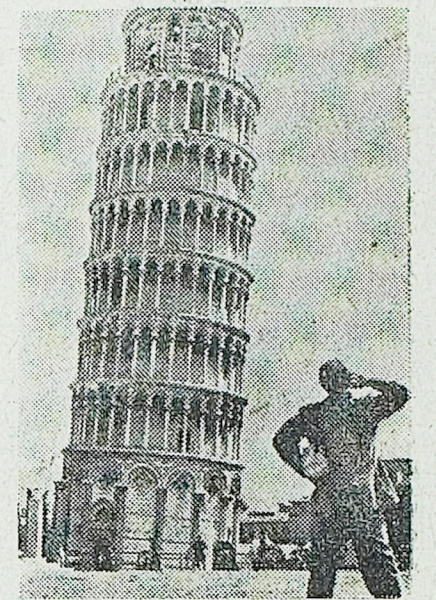
Neki strastni kadilec je napravil na svoji smrtni postelji kaj zanimivo oporoko: že davno pred smrtjo je obogatel in lahko uresničil svojo največjo željo: odprl je muzej najrazličnejših pip, od starih časov pa do najnovejših dni. Vsakomur, ki je njegov muzej obiskal, je napolnil ob odhodu žepa s tobakom. Dnevno je pokadil tudi do 150 gramov tobaka. Umril je star 98 let in je v svojem življenju pokadil kakih 4380 kilogramov tobaka. Iz njega bi lahko napravili cigareto, dolgo nal 16 kilometrov.

Njegov testament je bil kaj čuden. Hotel je, da povabijo na njegov pogreb vse kadilce iz mesta. Vsak naj bi dobil dve pipi in primerno količino tobaka. Ostali ljudje, ki bodo na pogreb prišli, naj

Benjamin Fauth je bil nekoč letalski pilot, v nevarnih vojnih dneh je tvegaj svoje življenje. Potem pa ga niso več potrebovali kot pilota in zdaj so mu dali odpustnico še v ameriški banki, kjer je bil zaposlen. Fauth je bil obupan, najel je športno letalo in zavozil v blagajniško okence mednarodnega letališča v Los Angelesu. Seveda je Fauth našel pri tem smrt in to je tudi želel. Na sliki komisija na letališču po nesreči

Nemški ing. Friederich Koch je vzbudil veliko zanimanje v celi Italiji in tudi drugod, ko je sporočil, da je izdelal načrt, ki bo omogočil, da bo viseči stolp v Pisi še nadalje v svojem visečem položaju. Stolp se namreč že več let vztrajno, po nekaj milimetrov nagiba in obstoja nevarnost, da se nekega dne zruši. Mnogi so že predlagali, da bi stolp podrl in na novo zgradil na trdnjših temeljih, drugi so zopet predlagali, da bi se stolp izravnalo. Ti predlogi pa so zelo razburili prebivalce mesta Pi-

se, ker je stolp glavna zanimivost mesta ravno zaradi njegove viseče lege in privablja mnogo turistov. Ing. Koch misli stolp podpreti z oporniki, ki bodo težo stolpa prenesli na sredino njegovega temelja. S temi oporniki bo dosegel to, da ne bo sila, ki nagiba stolp, večja od sile, ki ji bo nadaljnje nagibanje preprečila. Po njegovem načrtu bodo zvonovi v stolpu zopet zvonili. Ti zvonovi namreč že trideset let počivalo, ker so s zvonjenjem povzročili vibracijo stolpa in s tem nevarnost, da se prevrne

SLIKA NA LEVI

Na sliki vidimo največjega kralja sveta. Največjega? Seveda, saj meri v višino 2 metra in 12 centimetrov. Imenuje se Charles Mutara Rudahigwa de Ruanda Urundi (Belgijske Kongo). Kralja spremlja njegova žena. Oba zdaj potujeta po Italiji, kjer vzbujata veliko pozornost.

Barba Vane pravi...

Prvi zračni napad

Zračni napadi niso postali znani šele z odkritjem letal, ampak so jih delali že veliko prej. Ze pred več stoletji sta Avstrija in Benetke reševali neke sporne zadeve z vojno. Avstrijski vojaški inženir Franc Uhacius je predlagal, da napadejo Benetke iz zraka in sicer tako, da postavijo eksplozivne bombe na balone, napolnjene s toplim zrakom. Grel bi ga poseben ogenj, ki bi gorel v škatli jod balonom.

Predlog so najprej zavrnili, a ko je vmes posegel sam cesar, so ga je izvedli. Uhacius je pripravil 100 balonov, 50 jih je poslal prvič v boj. Odpeljali so jih na »nosilki letala« »Volkan« do Benetk, kjer so se baloni dvignili v zrak. Prvo bombo je spustil prvi bombader na neko močno prometno ulico, kjer je povzročila strašno paniko. Poleg bomb so začeli padati iz Benetke tudi goreči baloni, ki so vneli hiše v mestu. Z bombardiranjem so dosegli svoj namen, a bi jih morali še ponovljati, da bi spravili Benečane na kolena. Vendar pa so Uhaciusovi zavidneži prepovedali uporabo balonov in zato je Avstrija bitko izgubila.

NAJDALJŠA BRZOJAVKA NA SVETU

Najdaljši telegram na svetu so poslali državljani Alabame (v ZDA) predsedniku Roosweltu kot čestitko za rojstni dan leta 1934. Bil je 400 metrov dolg, podpisanih je bilo 41.000 oseb. Da so ga prenesli predsedniku ZDA so ga tipkali 19 ur na najmodernejšem telegrafskem aparatu Združenih držav. Stal je 321 dolarjev (kakih 200.000 din).

Na, pa imam hudiča! Mi je zabrusil upravnik: »Veš kaj Vane, takih pa že ne boš streljal! Stopaš mačkom na rep, da mijavkajo, opraskan bi bil kmalu pa jaz. In še greš, pa se v svoji nepremišljenosti zamerniš s svojim kritiziranjem, namesto da bi vse lepo pogladil in pohvalil. Veš kaj, kako bomo pa živeli, če nam boš na ta način oglaš odjedal? Se je zaradi tebe nad menoj razbesnel, sedel sem namreč, drugače bi bil nizko pod menoj! odgovorni pri nekem podjetju: »... in še se mi kdaj prikažite po oglasi, vam bom že dal vrage!...« Jezen je že bil, jezen, naš upravnik, zaupal mi je pa le: »Da ne boš preveč v skrbeh, ti povem, da mož še ni dal za naš list niti toliko, kolikor je za nohtom črnega«.

Dobro, sem si mislil, v tem primeru je itak vseeno. Kaj pa bi bilo, če bi moral jaz biti zaradi oglasa nekemu tiho, ali pa bi ne bil tiho in bi bil list potem zaradi mene na taki izgubi? Seveda pa najbrž veste, da ni tudi oglasa čez celo stran v Jadranu, ki bi mu usta zamašili, če vem, da je v interesu skupnosti nekemu potrebno zapeti levite.

Na Skofijah se pritužujejo matere, da le slabo deluje jutranja in opoldanska dijaška avtobusna zveza, v kolikor pa funkcionira, ga pa zasedejo odrasli, dijaki pa ostanejo lepo v Kopru do večera ter s tem močno veselijo svoje starše, lahko v neredu delajo domače naloge in podobno. Zato bi bilo priporočljivo, da bi jim profesorji v šoli avtomatično popravili faje in cveke, kot bi bilo priporočljivo, da

bi se kadilcem avtomatično zvišale plače, ker imajo od nekadilcev vsak mesec toliko in toliko manjše prejemke — odvisno pač od tega, koliko denarja s pomočjo tobaka spremenijo v dim.

Ko sem že pri avtobusih, mdram povedati, da v Ilirski Bistrici nikjer nimajo avtobusnega voznege reda in sem se zato zadnjič nasankal in sem moral prespati v Zmagi, ki me je pošteno zmagala in mi navrtala žep — ne zato, ker bi bila v splošnem merilu kaj dražja od drugih prenočišč, pač pa zato, ker je bil to nepredviden izdatek, za katerega še zdaj ne vem, kje in kako bi ga nadoknadil.

In ko sem še pri avtobusih, naj povem še to, da je za šoferje avtobusov, ki vozijo v Piran in iz Pirana, ena najlepših zabav, ko se morajo izogibati otrokom na najozjemem delu ceste prav pred Piranom. Menda so starši tako lepo naučili svoje nadebudne potomce, da skačejo pred avtobusi čez cesto, da jim celo kažejo jezik in salutirajo ter uganjajo podobne akrobacije po cesti. Pravo čudo, da se vse doslej še ni zgodila kakšna nesreča.

Blizu Pirana pa je Izola in tam imajo neko restavracijo, ki se ji pravi Galeb. Slovci po neki posebnosti: iznašli so namreč pisavo, ki se precej razlikuje po pomenu od naše navadne. Uporabljajo jo na jedilnem listu ali ceniku. Tam na primer piše, da stane narezek 160 dinarjev, ko pa ga poješ, zahtevajo zanj 250 dinarjev. In ko se seveda siromak, ki je komaj spravil skupaj dovolj za zajetek, razjezi in vpraša brhko gostiteljico, zakaj taka

praksa, ona brž odzvrngoli: »So i v kuhinji rekli tako«. Zoper kuhinji ta je nevidna in za steno ter se njo seveda človek ne more nič, kajti človek ne more in ne sme kar tako zameriti. Kaj se ve, morda drugič niti po taki ceni ne bi več dobil finega narezka, če bi zaradi zamere postal preveč znan.

Neka žena iz Dolnjih Ležeč se je pritožila na občinski ljudski odbor v Divači, da je vodnjak pri njej doma postal pravo smetišče in stranišče in je prisila, naj bi zadevo nekako uredili. Občina je predmet odstopila v pristojno rešitev Higijenski postaji v Sežani. Od nje je žena v Ležečem takoj dobila odgovor:

Sežana, dne 14. XI. 1955
ZDRAVSTVENI DOM SEŽANA
Higijenska postaja
Št. 269/1-55

Predmet: Opomin za plačilo takse
V zvezi z Vašo prijavo, ki ste jo vložili na Občinskem ljudskem odboru v Divači, Vas naprošamo, da nam dostavite drž. takso v znesku din 180.— ter 95.— din lokalne takse.

V slučaju, da takso ne dostavite ostane prijava kot nerešena na tuk. higijenski postaji.

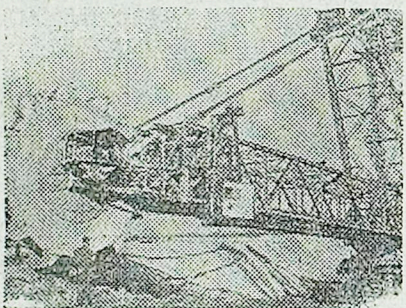
Smrt. fašizmu — svobodo narodu!

Zig:
Higijenska postaja Sežana
Sef higijenske postaje
sanitarni inšpektor
(Dr. Boris Cergolj)

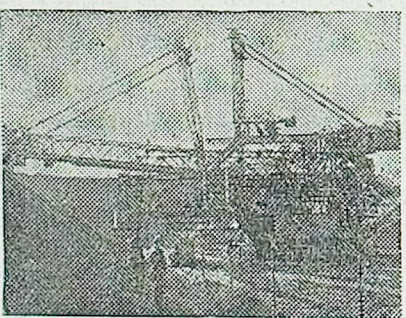
Zanj Pavšič Maks, l. r.
Žena nima denarja za takso in bo seveda zato iz vodnjaka še naprej prijetno nedišalo.

Pa še drugič kaj!
Vaš Vane

»Mammuth« se imenuje ta orjaški stroj, skonstruiran v Nemčiji. Preizkusili so ga v rudniku lignita v Auenheimu. Ker se je njegova uporaba odlično obnesla, bodo začeli s serijsko izdelavo. Tudi Amerika je že naročila več »mammuthov«, ker čeprav je to dežela robotov, še ni videla tako ogromnega in rentabilnega stroja.

bilnega stroja. Opremljen je z zobčastim kolesom, katerega premer meri 16 metrov. S svojimi zobmi se zagriže v zemljo, jo dviga v prostorne zbiralnike in jo potem odlaga na tekoči trak, iz tekočega traku pa v posebne železniške vagoncine. »Mammuth« meri v dolžino 200 metrov, visok je 50 metrov, poganja ga 116 električnih strojev, izkoplje pa 100.000 kubičnih metrov materiala na dan. S tem novim pripomočkom moderne tehnike je zelo

olajšano kopanje, delo poteka veliko hitreje in z večjo gotovostjo. Tehniki so ugotovili, da nadomestuje »mammuth« delo nekaj desetih delavcev, dvanaestih navadnih strojev za izkopavanje in vse to v veliko krajšem času. Upravlja ga lahko en sam človek in to brez posebnih težav

„Kraški zidar“ - vzorno gradbeno podjetje

V zadnjih treh letih za nad pol milijarde dinarjev gradbenih storitev

Splošno gradbeno podjetje »Kraški zidar« so ustanovili že meseca junija leta 1947 v Divači. Tam je bil takrat sedež okrajnega gradbenega odseka. Le-ta je skrbel za obnovo vojnih ruševin na vsem predelu Krasa, ki ga je upravljala tedanja vojna uprava JLA. Vojnih ruševin je bilo toliko, da so se jih prvi gradbeni delavci z zadrego lotevali. Skraj niso vedeli, kje naj začnejo, tako je vse sililo in bilo

svoj delež iz Divače v Sežano. Kolektiv je kaj kmalu narasel na 250 ljudi. Nove delovne moči, nova gradilišča. Začeli so z gradnjo poslopij mehanične delavnice, mlekarne, zdravstvenega doma v Komnu in tudi obnovo mogočne in moderne bolnice v Sežani so začeli gradbeni delavci »Kraškega zidarja«. V Sežani je razen navedenih objektov dogradil »Kraški zidar« še radiomontažno tovarno — »Teleko-

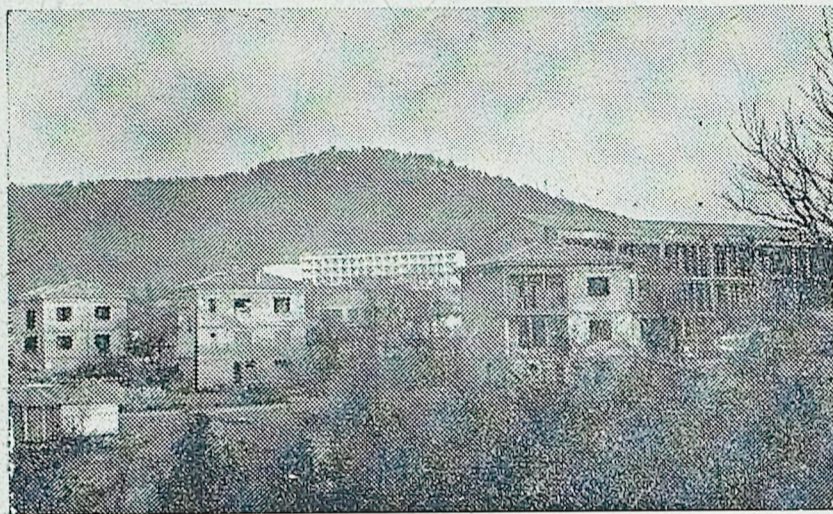
meroma kratki dobi sedmih let svojega obstoja zgradil »Kraški zidar« 60 novih družinskih stanovanj. Samo v zadnjih treh letih je podjetje dogradilo za nad pol milijarde dinarjev vrednosti zgradb, ki že služijo svojemu namenu. Trenutno dokončuje »Kraški zidar« dela pri gradnji poslopija obmejnega bloka na Skofijah, v Sežani pa zgradbo sedmih stanovanj in v Dutovljah poslopije mizarske delavnice. Nedavno so »kraški zidarji« zakoličili v Divači nov zdravstveni dom, v Kubedu pa bodo dogradili skladišče za mlin. Za podjetje »Elektro Sežana« bodo začeli graditi upravno poslopije in dve zgradbi za štiri stanovanja. V Hraščah pri Postojni je na vrsti graditev hleva in senika za tamkajšnje kmetijsko posestvo, medtem ko v novem neslju v Kopru z izredno naglico dokončujejo dve zgradbi za deset stanovanj. Razen ponudbe za graditev upravno-gospodarskega poslopija v Črmem kalu imajo predvidenih še več drugih del.

Vse to je na kratko orisana dejavnost »Kraškega zidarja«. Mnogo truda in naporov je bilo treba, preden si je ta gradbeni kolektiv pridobil ugled. Zato pa lahko zdaj trdimo, da je podjetje organizirano na solidnih temeljih in ima svetle perspektive. Predvsem se to odraža v kolektivnem upravljanju. Delav-

sonje, drobilcev in mlinov za kamenje. Želijo si izpopolniti tudi vozni park. S tem bodo pospešili in pocenili gradnje, z lastnimi tovornjaki, »kyperji«, pa bi lahko prihranili samo v tem letu okrog deset milijonov dinarjev, ki so jih izplačali za prevozne usluge. Vendar s ije kljub težavam podjetje uredilo lastne delavnice za izdelavo mizarskih oprem za gradbene ob-

jekte. Prav tako imajo »kraški zidarji« lastne delavnice kot so: kovačnica, kleparska, soboslikarska in inštalaterska delavnica. Skrb in prizadevanje za nadaljnji razmah podjetja se pri tem delovnem kolektivu kaže med drugim tudi v šolanju vajencev. Tako imajo v uku zidarske, plesarske in mizarske vajencev, skupno 22 mladih ljudi.

G. B.

Stanovanjske hiše v Sežani, delo »kraških zidarjev« — V ozadju sežanska bolnica, katere temelje so prav tako postavil »kraški zidarji«

nju. Vse to ni vzelo poguma pri obnovi »Kraškega zidarja«, čeprav jih je bilo v začetku le devetdeset brez primernega orodja, strojnih pomagala in prevoznih sredstev. Pogumno so zavihali rokave. Najprej je bilo treba obnoviti komunikacijske objekte, med drugim postajno poslopije in kurilnico v Divači; dalje dijaški dom v Hrpeljah, številne žole po vaseh. Vsaj za silo je bilo treba usposobiti manj koškodovana stanovanjska poslopija. Podjetje si je pridobilo v tej dobi obnove velik ugled in po septembrski priključitvi leta 1947 je veljalo za najmočnejše gradbeno podjetje v sežanskem okraju.

S priključitvijo Primorske k Jugoslaviji se je obetal Sežani kot sedežu okrajnega razvoja. Število prebivalstva je vidno iz dneva v dan naraščalo. Hkrati pa je rasla tudi stanovanjska stiska. Potreba po postavitvi nekaterih industrijskih podjetij, ki bi vsaj delno omilila gospodarsko pasivnost novega okrajja, je postajala vse večja. V svojem novem središču so ljudje bližnjih, pa tudi oddaljenih vasi iskali zaposlitve. Zaradi tega so postajali prostori teh podjetij tesni. Treba je bilo graditi.

»Kraški zidar« je tedaj prenesel

komunikacije, tovarno pletenin, več transformatorskih postaj itd. Kolektiv »Kraškega zidarja« je napeljal na desetine kilometrov vodovodov, med drugim tudi glavni vodovod

Mehanična delavnica v Sežani, ki jo je zgradilo podjetje »Kraški zidar«

Križ-Sežana, zgradil je tri nova šolska poslopija: v Sežani gimnazijo, v Gračišču in Kovčicah pa osnovni šoli. Poslopij telovadnega doma v Sežani ter zadružnega hleva in senika v Komnu so prav tako dogradili »kraški zidarji«. Razen del pri adaptaciji devetdesetih stanovanjskih in drugih zgradb je v tej raz-

skji svet in upravni odbor podjetja si kar najbolj prizadevata, da si z ustvarjenim dobičkom nabavijo čim več potrebnih gradbenih sredstev, da bi na ta način pospešili in še bolj mehanizirali delo. Trenutno imajo namreč le nekaj betonskih mešalcev, motornih dvigal, kompre-

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA „MESOPROMET“ KOPER

čestita k Prazniku republike vsem svojim odjemalcem ter delovnemu ljudstvu naše socialistične skupnosti!

Vsem našim strankam iskren pozdrav ter čestitke ob DNEVU REPUBLIKE — 29. NOVEMBRU!

„ŽIVILA“ TRGOVSKO PODJETJE PIRAN

Stil

TOVARNA POHIŠTVA — KOPER

izdeluje vse vrste opreme in pohištva od najfinejšega do najcenejšega.

OB PRAZNIKU — 29. NOVEMBRU ISKRENO ČESTITA!

Čestitamo vsemu delovnemu ljudstvu k DNEVU REPUBLIKE z željo, da bi pridobitve tega zgodovinskega dneva rodile vedno večje sadove v izgradnji socializma!

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE MOTORNIH KOLES

»TOMOS« KOPER

TRGOVSKO
PODJETJE

„TABOR“ V SEŽANI

s svojimi poslovalnicami v Reki, Podgradu, Kozini in Komnu vam nudi v veliki izbiri tekstilno, galanterijsko, specerijsko in kolonialno blago. Poslužujte se naših trgovin! — Vsem našim strankam iskreno čestitamo k PRAZNIKU REPUBLIKE!

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KOPER UPRAVA za GOZDARSTVO s sedežem v IZOLI

z revirnimi vodstvi v Kopru, Hrpeljah-Kozini, Sežani, Divači, Ilirski Bistrici, Pivki, Postojni in Bukovju, pošilja ob DNEVU REPUBLIKE vsem državljanom borbene pozdrave ter jim iskreno čestita!

Gradnja ene izmed mnogih transformatorskih postaj po kraških vaseh

AVTOPODJETJE
»**SLAVNIK**«
V KOPRU

priporoča svoje prevozniške usluge gospodarskim organizacijam in posameznikom. — Potujte z našimi avtopulmani!

OB 29. NOVEMBRU VSEM NAŠE ISKRENE ČESTITKE!

TRGOVSKO
PODJETJE

„**ZADRUŽNIK**“
S E Ž A N A

NUDI VSEM KMETOVALCEM
AGROTEHNIČNE PRIPOMOČKE

Čestitamo vsem svojim strankam in delovnim kolektivom ob PRAZNIKU REPUBLIKE! Kolektiv

»**Z A Č I M B A**« **PROIZVODNJA** **Z A Č I M B** **P O R T O R O Ž**

Priporočamo naše odlične naravne in umetne začimbe in dišave: poper, cimet, klinčke, muškat, čaj, majaron, papriko itd., ki jih prodajamo v originalnih zavitkih.

Ob Prazniku republike čestitamo vsem našim odjemalcem ter delovnemu ljudstvu!

ZADRUŽNO TRGOVSKO PODJETJE

čestita vsem kolektivom naše domovine
ob 29. NOVEMBRU, obletnici rcjsiva
socialistične Jugoslavije

Vsem svojim gostom čestita ob 29. NOVEMBRU,
DNEVU REPUBLIKE delovni kolektiv

Restavracije »TRST« Sežana

Iskrene čestitke vsem svojim gostom pošilja
DELOVNI
KOLEKTIV
GOSTIŠČA

»**JADRAN**«
I Z O L A

ob prazniku vseh jugoslovanskih narodov
29. NOVEMBRU!

Vsem svojim članom iskreno čestita in jim želi nadaljnjih uspehov pri pospeševanju kmetijstva ob DNEVU REPUBLIKE

KMETIJSKA
ZADRUGA
ŠTANJEL

Kmetijska zadruga Dutovlje

pozdravlja vse zadružnike ter jim iskreno čestita ob DNEVU REPUBLIKE, 29. NOVEMBRU!

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE **GORICA**, NOVA GORICA

Račun Podr. N. B. Nova Gorica št. 655-T-59, telefon 47, žel postaja Gorica

PREVZEMAMO VSA GRADBENA DELA,
KI JIH IZVRŠIMO HITRO IN SOLIDNO

Ob Dnevu republike čestitamo vsem delovnim kolektivom. Naj živi, se razvija in procvita neodvisna socialistična Jugoslavija!

Občinski komite ZKS
Občinski odbor SZDL
Občinski odbor ZB

PIVKA

čestitajo in želijo še v bodoče vsemu ljudstvu Jugoslavije obilo uspehov pri graditvi socializma!

Tovarna likerjev (prej Corrado)
K O P E R

proizvaja prvovrstne likerje: MILEFIORI, FERNET, PELINKOVEC, AMARO D'ISTRIA itd. - Potrošniki zahtevajte vedno naše proizvode, ker Vas bodo gotovo zadovoljili.

Ob obletnici naše republike, 29. novembra, čestitamo vsem delovnim kolektivom in vsemu ljudstvu naše domovine!

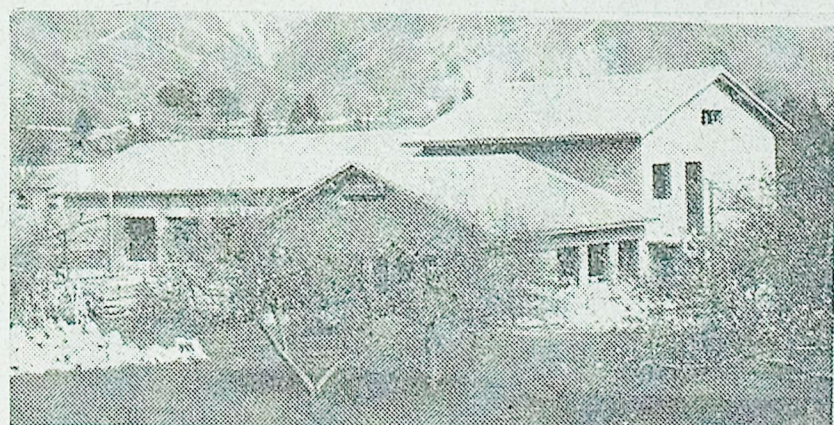
„**STANDARD**“

TELEFON šte. 40.
ŽELEZNIŠKA POSTAJA
MOST NA SOČI

čestita vsem delovnim kolektivom ob prazniku republike - 29. novembra:

Izvršujemo vsa gradbena dela. Podjetje gradi vse vrste industrijskih nizkih in visokih zgradb ter izvršuje vsa v to stroko spadajoča gradbena dela. Vsem investitorjem priporočamo svoje usluge.

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE **TOLMIN**

Podjetje za izposojevanje filmov in uprava kinematografov

GLOBUS - KOPER

čestita vsem obiskovalcem kinematografov
in vsem delovnim ljudem ob Dnevu
republike - 29. novembru

MEDNARODNA SPEDICIJA IN TRANSPORT

**INTEREUROPA
K O P E R**

opravlja Transporte v tuzemstvu in inozemstvu ter vse
spedijske usluge s svojimi izpostavami v Sežani,
na Reki, v Pulju, Podgorju in na Kozini
Vsem svojim poslovnim prijateljem čestitamo k prazniku 29. novembru

Ob dnevu republike
čestita vsem svojim
cenjenim gostom ter
se priporoča

GOSTIŠČE

„PRI VIPAVKI“

K O P E R

TRGOVSKO PODJETJE

„SADJE - ZELENJAVA“

NOVA GORICA

čestita vsem svojim dobaviteljem in
odjemalcem k prazniku ustanovitve
nove Jugoslavije - 29. novembru

Vsem delovnem ljudem naše
socialistične domovine
čestitamo ob Dnevu republike

29. novembru

TRGOVINSKA

Z B O R N I C A

K O P E R

OB PRAZNIKU VSEH JUGOSLOVANSKIH NARODOV
29. NOVEMBRU POŠILJAMO ISKRENE POZDRAVE
IN ČESTITKE NAŠIM CENJENIM GOSTOM
HOTEL „TRIGLAV“ KOPER

Delovni kolektiv
trgovskega podjetja

„V I N O“

P O S T O J N A

čestita vsem svojim cenjenim odjemalcem,
dobaviteljem in delovnim ljudem k prazniku
republike!

OBRATNO PREDELOVALNO PODJETJE

„K L A V N I C A“

T O L M I N

odkupi vse vrste živine za zakol
ter predeluje v prvovrstne mesne izdelke

Ob dnevu jugoslovanskih narodov -
29. novembru pošiljamo iskrene pozdrave in čestitke!

Tiskarna in
knjigoveznica

=Jadran=

K O P E R

Ob prazniku ustanovitve nove Jugoslavije - 29. novembru
- naš pozdrav in čestitke vsem, ki so sodelovali
pri ustvaritvi naše socialistične domovine!

„TRGOVSKI DOM“

veleblagovnica v Kopru

iskreno pozdravlja in čestita svojim
odjemalcem in dobaviteljem k
Dnevu republike - 29. novembru

Trgovsko podjetje na veliko

„P R E R A D“

P O R T O R O Ž

nudi vse vrste prehranbenih in špecerijskih predmetov.
Sprejema naročila blaga tudi po telefonu Prerad
telefon 33 Portorož

Ob prazniku - 29. novembru - iskreno čestitamo vsem
našim odjemalcem!

SPLOŠNA TRGOVSKA

IMPORT-EXPORT

K o p e r

Izvozne - uvozne usluge s inozemstvom

Vsem svojim poslovnim prijateljem
iskreno čestitamo ob prazniku republike - 29. novembru!

TRGOVSKO PODJETJE

„Agraria“

P O S T O J N A

Vsem neuklonljivim borcem za napredek
čestitamo ob zgodovinskem prazniku vseh
delovnih ljudi Jugoslavije 29. novembru!

»KRAS IMPEX«

ZADRUŽNO IZVOZNO - UVOZNO PODJETJE

HRPELJE - KOZINA

UPRAVA V POSTOJNI

čestita vsem strankam in poslovnim
prijateljem k državnemu prazniku -

29. novembru!

„SOČA“ - KOPER
TRGOVSKO PODJETJE
V KOPRU

nudi v svojih poslovalnicah v Kopru in Izoli svojim cenjenim odjemalcem vse vrste tekstilnega blaga, moškega in ženskega perila, trikotaže in usnjene galanterije

Odkupujemo vse poljske pridelke. Nudimo prehranbene in industrijske predmete po najnižjih cenah

KMETIJSKA ZADRUGA - BERTOKI

Čestitamo k prazniku republike - 29. novembru!

Vsem članom naše zadruga tople pozdrave in čestitke ob Dnevu republike - Naša naloga je - čimvečji dvig kmetijske proizvodnje

**DELOVNI KOLEKTIV KMETIJSKE ZADRUGE
POBEGI - ČEŽARJI**

**KMETIJSKA
ZADRUGA
ANKARAN**

čestita svojim članom, odjemalcem in dobaviteljem k državnemu prazniku - 29. novembru!

Kupuje vse kmetijske pridelke ter nudi svojim odjemalcem raznovrstno blago

„MIZARSTVO“ Divača

z obrati v DUTOVLJAH in DOLU iskreno čestita vsem delovnim kolektivom ob Dnevu republike!

K Dnevu republike
čestita podjetje

ELEKTRO-SIGNAL LJUBLJANA

Mnogo uspehov pri nadaljnem delu ter iskrene čestitke svojim članom pošilja

**KMETIJSKA
ZADRUGA
LOKEV
PRI DIVAČI**

DELOVNI KOLEKTIV KMETIJSKEGA POSESTVA

**DEBELI RTIČ
ANKARAN**

pozdravlja vse delovne ljudi ter jim iskreno čestita ob prazniku vseh jugoslovanskih narodov

**Tovarna „ARRIGONI“
IZOLA**

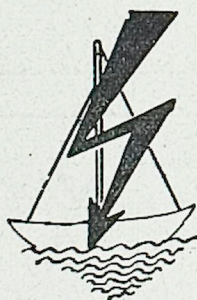
izdeluje razne vrste ribjih konserv, kot sardine v olju, skuše v olju, tuno v olju, razne vrste filetov, ribjo pasto, pikantne predjedi.

KONSERVIRA:

razno povrtnino in sadje, kot paradižnikovo mezgo, vloženi paradižnik, jajčevci, kompote, jame in marmelade.

„ELEKTRO-KOPER“ Koper

preskrbuje z električno energijo območje bivšega okraja Koper, gradi daljnovode visoke napetosti, nizkonapetostna omrežja ter transformatorske postaje. Izvršuje instalacije vseh vrst, električna dela v svojih delavnicah ter vrši projektiranje električnih naprav.

K PRAZNIKU 29. NOVEMBRU iskreno čestitamo vsem našim odjemalcem in ostalim kolektivom!

Priporočamo svoje znane lesne izdelke: panel-plošče, kakovostne vezane plošče in furnir za potrebe naše lesne industrije in za izvoz

**LESNI KOMBINAT
„JAVOR“
PIVKA**

ČESTITAMO ODJEMALCEM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
TER VSEM JUGOSLOVANSKIM NARODOM K PRAZNIKU
REPUBLIKE - 29. NOVEMBRU!

GOSTILNA
ČEPAR JOSIP
MARKOVŠČINA

čestita vsem svojim gostom
k 29. novembru!

KOLEKTIV
TRGOVSKEGA
PODJETJA

»**TOBAK**«
V KOPRU

čestita vsem delovnim kolektivom naše socialistične domovine ob DNEVU REPUBLIKE 29. NOVEMBRU!

Čestitamo k prazniku 29. novembru vsem svojim cenjenim abonentom.

Postrežemo Vas vedno z najboljšo svežo hrano po solidnih cenah. Pridite in prepričali se boste!

Gostišče „**PRI POŠTI**“
K O P E R

AVTOOBNOVA
V
ŠEMPETER
PRI GORICI

čestita vsem svojim poslovnim prijateljem in delovnim ljudem ob DNEVU REPUBLIKE 29. NOVEMBRU!

Opravljamo vsa tekoča dela in generalna popravila vseh vrst motornih vozil.
SE PRIPOROČAMO!

OBČINSKI
LJUDSKI
ODBOR
POSTOJNA

čestita vsem prebivalcem občine k našemu prazniku
29. NOVEMBRU!

Pozdravljamo vse zadružnike ter jim čestitamo k prazniku 29. novembru z željo, da bi imeli pri nadaljnjih naporih še več uspehov!

KMETIJSKA
ZADRUGA
V
ŠMARJE

KMETIJSKA ZADRUGA
SENOŽEČE

čestita vsem kmetijskim proizvajalcem k 29. NOVEMBRU ter jim želi obilo napredka v kmetijski proizvodnji!

OBČINSKI
SINDIKALNI SVET
K O P E R

pozdravlja vse svoje člane ter jim čestita k prazniku
29. NOVEMBRU!

TRGOVSKO PODJETJE
„**JESTVINA**“
ILIRSKA BISTRICA

iskreno čestita vsem svojim odjemalcem ter dobaviteljem ob DNEVU REPUBLIKE!

V naši trgovini boste vedno solidno in hitro postreženi!

„**SODA**“
OBRATNO PODJETJE
KEMIČNIH PROIZVODOV
K O P E R

čestita k Prazniku 29. novembru!

PRIPOROČAMO
svoje izdelke najboljše kakovosti po nizkih cenah

DELOVNI KOLEKTIV
„**OPEKARNE**“
ILIRSKA BISTRICA

želi ob Prazniku republike 29. novembru vsemu ljudstvu naše domovine največje uspehe ter jim ob tej priložnosti čestita!

KMETIJSKA ZADRUGA
PODGRAD

iskreno čestita svojim članom kmetovalcem ter prebivalstvu naše republike za 29. november!

Vsem članom ter delovnim ljudem naše domovine iskreno čestita ob prazniku 29. novembru

KMETIJSKA
ZADRUGA BAČ
S SVOJIMI POSLOVALNICAMI
V BAČU in JURŠČAH

KMETIJSKA ZADRUGA
OBROV

ter podružnici v GRADISČU in GOLACU odkupuje vse kmetijske pridelke po najvišjih dnevnih cenah. - Ob Dnevu republike 29. novembru čestitajo!

GORIŠKE STROJNE
TOVARNE IN LIVARNE
NOVA GORICA

iskreno čestitajo vsem svojim poslovnim prijateljem ter delovnim kolektivom naše domovine ob PRAZNIKU 29. NOVEMBRU!

KOLEKTIV PODJETJA ZA PREDELAVO IN REZANJE LESA

»**JELKA**«
K O Z I N A

čestita k Prazniku republike 28. novembru vsem delovnim ljudem z željo, da bi bili srečni in zadovoljni v naši socialistični domovini!
Hitro in solidno režemo vse vrste hlodovine in se priporočamo.

Bogato izbiro raznega manufakturnega blaga po najnižjih dnevnih cenah Vam nudi trgovina

TEKSTILIJA
ILIRSKA BISTRICA

K PRAZNIKU 29. NOVEMBRU ČESTITAMO VSEM NAŠIM ODJEMALCEM!

KMETIJSKA ZADRUGA

s svojimi poslovalnicami v Trnju, Selcah, Palčju in Kalu

PIVKA

se pridružuje čestitkam ob prazniku
29. NOVEMBRU!

Ob Dnevu republike čestitamo vsem našim
odjemalcem ter jim želimo veliko uspeha
pri nadaljnjem delu

KOLEKTIV

»MEHANOtehNIKE«

TOVARNE TEHNIČNIH IGRAČ in KOVINSKIH IZDELKOV

VSEM ČLANOM NAŠE ZADRUGE ISKRENE
ČESTITKE K PRAZNIKU REPUBLIKE
29. Novembru!

Kmetijska zadruga

DEKANI

Vse naše sile bomo posvetili delu za dvig kmetijske proizvodnje!

Grosistično

trgovsko

podjetje

»SLAVICA« - KOPER

- ♦ nudi svojim odjemalcem po najnižjih cenah tekstil, galanterijo, usnje, barve
- ♦ in lake, železnino, posodo, porcelan, gradbeni material itd.

Ob prazniku jugoslovanskih narodov
iskreno čestitamo!

VSEM ČLANOM
KMETIJSKIH ZADRUG
ČESTITAMO
OB DNEVU
REPUBLIKE
TER JIM ŽELIMO
MNOGO USPEHOV
PRI DVIGU
KMETIJSKE
PROIZVODNJE

**KMETIJSKA ZADRUGA
ČRNIKAL**

KMETIJSKA ZADRUGA

s poslovalnicama

v Marezigah in Borštu

KRAJEVNI ODBOR
SZDL MAREZIGE

KRAJEVNI KOMITE
ZKS MAREZIGE

čestitajo ob Dnevu republike vsemu delovnemu
ljudstvu in mu želijo obilo uspehov!

SPLOŠNO GRADBENO
PODJETJE

»GORICA«
NOVA GORICA

prevzema v gradnjo
stanovanjske in industrij-
ske zgradbe, železobetonske
konstrukcije in vsa
druga gradbena dela

K prazniku republike —
29. novembru
čestita vsem
investitorjem, delovnim
kolektivom in vsemu
ljudstvu

»OKRAS«

OBRTNO PODJETJE
IZOLA

vrši vsa pleskarska, črkoslikarska in
dekoraterska dela hitro in solidno

Priporočamo svoje usluge vsem podjetjem,
ustanovam, kmetijskim zadrugam in zasebnikom

Ob Dnevu republike iskreno čestita vsem!

Iskrene pozdrave in
čestitke ob Dnevu
republike vsem našim
potrošnikom ter
dobaviteljem

Obiščite naše trgovine,
kjer boste hitro in
solidno postreženi

TRGOVSKO PODJETJE

»Jadranka«
IZOLA

★ KMETIJSKA ZADRUGA ★
★ KRAJEVNI KOMITE ZKS ★
★ KRAJEVNI ODBOR SZDL ★
★ KRAJEVNI ODBOR ZB ★
Sv. ANTON pri DEKANIH

čestitajo vsem prebivalcem svojega okoliša
k prazniku — 29. novembru!

»DELAMARIS« EXPORT-
IZOLA IMPORT

nudi prvovrstne proizvode ribje industrije: sardine, sardelne zrezke,
sardelne obročke, skuše, skušine zreske, tunino, ribje predjedi, ribjo
pasto, ribji puding, ribe v pikantni omaki in slane ribe raznih vrst.
Priporočamo vsem, naj se prepričajo o kvaliteti naših proizvodov!

»Sijaj«
GALVANOPLASTIKA
IZOLA

sprejema vse kovinske izdelke v kromanje,
poniklanje, posrebenje in barvanje, kar Vam
izvrši hitro, solidno in poceni

Vsem interesantom se priporočamo!

vsa gradbena dela Vam najhitreje in
solidno izvrši

SPLOŠNO
GRADBENO PODJETJE

»PRIMORJE«

Ajdovščina

K prazniku republike — 29. novembru čestitamo
vsem investitorjem, gradbenim kolektivom
in vsemu ljudstvu!

DELOVNI KOLEKTIV KOBILARNE

L I P I C A

pri Sežani

čestita k Prazniku republike vsem delovnim ljudem Jugoslavije

Vse svoje goste toplo pozdravlja ter jim čestita k prazniku jugoslovanskih narodov

29. novembru

KOLEKTIV GOSTIŠČA

„TURIST“
(prej Taverna)
IZOLATRGOVSKO
PODJETJEK
L
A
V
N
I
C
A

čestita ob Dnevu republike vsem svojim cenjenim odjemalcem

Priporočamo obisk naših poslovalnic, kjer dobite vedno sveže meso in vse vrste mesnih izdelkov

IZOLA

INDUSTRIJA KRAŠKEGA MARMORJA

SEŽANA - sedež Dutovlje

ŽELI MNOGO SREČE IN DELOVNIH USPEHOV LJUDSTVU JUGOSLOVANSKIH NARODOV TER MU ČESTITA K DNEVU REPUBLIKE!

V naših poslovalnicah v Izoli, Kopru, Portorožu in Piranu dobite vedno sveže in najboljše mlečne izdelke po nizkih cenah

TRGOVSKO PODJETJE

„M L E K O“
I Z O L A

Ob prazniku 29. novembru pošiljamo čestitke vsem našim poslovnim prijateljem!

KMETIJSKA ZADRUGA

Čestita vsem svojim članom ob prazniku jugoslovanskih narodov - 29. novembru!

BRANIK

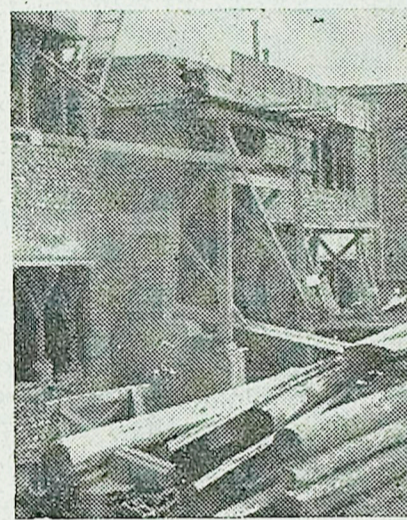
„Brest“

TOVARNA POHIŠTVA
IN LESNE GALANTERIJE
CERKNICA PRI RAKEKU

čestita vsem svojim poslovnim prijateljem in delovnim kolektivom naše socialistične domovine k prazniku - 29. novembru!

Priporočamo naše kvalitetne izdelke pohištva in vseh vrst lesnogalanterijskih izdelkov

GRADBENO PODJETJE

»REMONT«
D I V A Č A

★

I Z V R Š U J E
VSE NIZKE GRADNJE
SOLIDNO IN POCENI

Vsem našim poslovnim prijateljem in delovnim kolektivom čestitamo ob Dnevu republike!

REMONTNO
GRADBENO
PODJETJE

DUTOVLJE

s sedežem v Skopem

čestita k prazniku - 29. novembru

Izvršujemo vse visoke in nizke gradnje po najnižjih dnevni cenah

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
IZOLAčestita za državni praznik
29. november vsem
prebivalcem nove Jugoslavije!

LJUBLJANA

VELETRGOVINA Z USNJEM, GUMO
IN TEHNIČNIM TEKSTILOM

Naslov: Ljubljana, Bežigrad 6

Telefoni: Centrala, računovodstvo in sekretariat, Bežigrad 6, 32-394, direktor 30-013, komercialni oddelek 32-470

Skladišče usnja, čevljarških, sedlarskih, tapetniških potrebščin, zaščitnih sredstev in tehničnega tekstila, Bežigrad 6, telefon 32-394

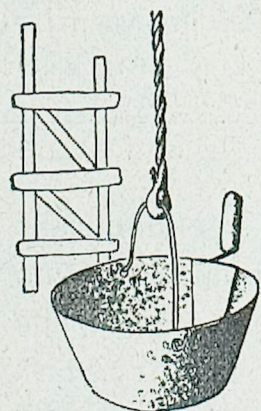
Skladišče gumijevih izdelkov in plastičnih mas, Titova c. 17, telefon 21-425

Poslovalnica za gumo in plastične mase, Titovac. 17, telefon 21-424

Poslovalnica za tehnični tekstil, Kolodvorska ul. 26, telefon 31-758

„ASTRA“ specializirano trgovsko podjetje za usnje, gumo, plastične mase, čevljarške, sedlarske, tapetniške potrebščine in orodje, tehnični tekstil in zaščitna sredstva. Vam postreže iz svojih sortiranih zalog vedno po najnižjih konkurenčnih cenah. Rudniki, tovarne, obrtna podjetja, trg. podjetja, transportna podjetja, mlinska podjetja, gradbišča in ustanove, prepričajte se o solidni postrežbi in najnižjih cenah veletrgovine »ASTRA« ♦ Vsa naročila, tako osebna in pismena ali preko naših potnikov, izvršujemo solidno in hitro - Pri naročilih tehničnega materiala Vas postrežemo tudi s strokovnimi nasveti

★ KMETIJSKA ZADRUGA „VREME“ ★

pozdravlja vse delovne ljudi naše domovine, posebno svoje člane ob Prazniku republike
Naša naloga je, da dvignemo proizvodnjo kmetijskih pridelkov

Splošno gradbeno

T
A
N
D
A
R
D

podjetje

T o l m i n

Telefon št. 40

Železniška postaja
MOST na SOČI

Izvršujemo vsa gradbena dela na stanovanjskih ter ostalih gradnjah. Prevzemamo celotno izvedbo, za katero jamčimo s solidnimi obrtniki

Se priporočamo za naročila!

OB PRAZNOVANJU LETOSNJE
OBLETNICE DNEVA REPUBLIKE
ČESTITAMO DELOVNEMU
LJUDSTVU, ki je sposobno premagovati
največje gospodarske težave in poglobiti
PRIDOBITVE REVOLUCIJEO K R A J N A
ZADRUŽNA ZVEZA
K O P E R

Delovni kolektiv Sečoveljskega premogovnika V SEČOVLJAH

pozdravlja vse delovne ljudi naše republike ter jim čestita ob DNEVU REPUBLIKE - 29. NOVEMBRU - z željo, da bi imeli še več uspehov pri graditvi socializma

Okrajna uprava za melioracije

V KOPRU

čestita svojim koristnikom, dobaviteljem in vsemu delovnemu ljudstvu Jugoslavije k prazniku republike - 29. NOVEMBRA!

»SNEŽNIK«

PODJETJE Z MESOM - ILIRSKA BISTRICA

POSILJA ISKRENE POZDRAVE IN TOPLE
ČESTITKE VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
OB DNEVU REPUBLIKE!

OKRAJNI VODOVOD KOPER

Ob dnevu ustanovitve nove Jugoslavije
29. NOVEMBRU
pošiljamo najlepše čestitke in pozdrave!

TRGOVSKO PODJETJE

„KLAS“ - KOPER

Vam nudi v svojih trgovinah vse vrste artiklov prehranske industrije ter druge gospodinjske potrebščine. — Obiščite naše poslovalnice - ne bo Vam žal!

Ob prazniku vseh jugoslovanskih narodov - 29. novembru - pošiljamo iskrene pozdrave in čestitke!

KMETIJSKA ZADRUGA SEČOVLJE

nudi svojim članom raznovrstno blago po najnižjih cenah.

Ob PRAZNIKU REPUBLIKE čestitamo vsem delovnim kolektivom in delovnim ljudem naše domovine.

Vsem mizarskim in furnirskim delavcem priporočamo našo proizvodnjo KAZEIN KLEJA »ZIBKLEJ«, ki ga lahko uporabljate za mizarska dela, lepljenje porcelana in stekla. ZIBKLEJ je novost, ki vzdrži razne kombinacije v lepljenju, n. pr. lesa na železo in stekla z lesom. — Podjetje Vam nudi tudi visoko kvalitetno čajno maslo z odlično aromo. Trgujemo z vsemi kmetijskimi proizvodi

TRGOVSKO PODJETJE

»ZADRUŽNIK« ILIRSKA BISTRICA

Ob DNEVU REPUBLIKE čestitamo vsem odjemalcem in delovnemu ljudstvu!

KAVARNA »SNEŽNIK« ILIRSKA BISTRICA

se priporoča tudi v bodoče svojim cenjenim gostom

Čestitamo ob Dnevu republike!

OBIŠČITE
KAVARNO »SPORT« v Ilirski Bistrici
ki Vam nudi najboljšo ekspresno kavo ter vse vrste alkoholnih pijač.
NAŠE CENJENE OBISKOVALCE POZDRAVLJAMO
TER JIM ČESTITAMO OB DNEVU REPUBLIKE!

AVTOPODJETJE

»TRANSPORT« ILIRSKA BISTRICA

★

čestita vsem poslovnim prijateljem in delovnim kolektivom socialistične Jugoslavije!

★

Vsem našim gostom iskrene čestitke ob Prazniku republike!
Ne pozabite, da boste pri nas vedno najbolje postreženi!

BUFFET

ILIRSKA BISTRICA

»ILIRIJA«

TRGOVSKO
GROSISTIČNO
PODJETJE
ILIRSKA
BISTRICA

se toplo priporoča vsem svojim odjemalcem.

Iskrene čestitke ob prazniku 29. novembru vsem delovnim ljudem naše republike!

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA »TOBAK« POSTOJNA

s skladišči v Postojni, Ilirski Bistrici, Rakeku in Pivki čestita vsem potrošnikom naših proizvodov ob DNEVU REPUBLIKE!

OKRAJNA OBRTNA ZBORNICA KOPER

pošilja najtoplejše pozdrave in iskrene čestitke ob prazniku ustanovitve socialistične Jugoslavije!

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVINE Z ŽELEZNINO

»OPREMA« ILIRSKA BISTRICA

se priporoča tudi v nadalje svojim odjemalcem. Potrudili se bomo, da boste zadovoljni z našo postrežbo.

Iskrene čestitke ob prazniku 29. novembru!

Vino, žganje in druge alkoholne pijače najboljšje kvalitete dobite pri TRGOVSKEM PODJETJU

VINO GORICA - SOLKAN

Čestitamo ob 29. novembru, prazniku naše domovine!

TRGOVSKO PODJETJE »TEHNOSERVIS« K O P E R

Vam nudi v svojih poslovalnicah vse vrste železnine, gospodinjske posode, barve in lake, drogerijsko in bazarsko blago, pohištvo, ravno in votlo steklo ter lovske in ribiške potrebščine. — Zato kupujte samo v naših trgovinah, kjer boste točno in solidno postreženi.

Čestitamo k prazniku republike 29. novembru!

Kmetijska zadruga Izola

pošilja iskrene pozdrave in čestitke vsem svojim članom ter odjemalcem ob DNEVU REPUBLIKE

Kolektiv Grosističnega trgovskega podjetja

„PRESKRBA“ - SEŽANA

čestita delovnemu ljudstvu k PRAZNIKU REPUBLIKE. — Svojim odjemalcem in poslovnim prijateljem se še v naprej priporoča z bogato izbiro vseh potrošnih artiklov odlične kvalitete po nizki ceni

GOSTILNA „MALALAN“ SEŽANA

čestita vsem svojim gostom ob DNEVU REPUBLIKE 29. NOVEMBRU!

Nudimo vedno sveža topla in mrzla jedila ter prvovrstni kraški teran po nizki ceni!

„Avtoprevoz - Sežana“

z avtomehanično delavnico za generalna, srednja in tekoča popravila vseh vrst in znamk motornih vozil z oddelkom za avtokaroserije in specialnim oddelkom za tkačilke nafte

Ob DNEVU REPUBLIKE
iskreno čestitamo vsem našim koristnikom!

Delovni kolektiv Valjčnega mlina Rižana

čestita vsemu prebivalstvu naše domovine k prazniku republike - 29. NOVEMBRU!
Se priporočamo za mletje vseh vrst žitaric.

PRALNICA - KOPALNICA - KEMIČNA ČISTILNICA IN BARVARNA V KOPRU

ČESTITA VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
OB DNEVU REPUBLIKE!

DELOVNI KOLEKTIV Tovarne pletenin - Sežana

čestita vsemu delovnemu ljudstvu po naši domovini ob PRAZNIKU REPUBLIKE — 29. NOVEMBRU!
Priporočamo svoje prvovrstne in cenene volnene izdelke

TRGOVSKO PODJETJE

»MODA« I Z O L A

čestita vsem svojim poslovnim prijateljem ter cenjenim odjemalcem k prazniku republike!

Priporočamo ogled naših trgovin, kjer si lahko nabavite raznovrstno blago najboljše kakovosti po zmernih cenah.

Občinski ljudski odbor
Občinski komite ZKS
Občinski odbor SZDL
Občinski odbor ZB PIRAN

čestitajo vsem občanom ob DNEVU REPUBLIKE in jim želijo mnogo uspehov pri njihovem delu

GRADBENO PODJETJE „KONSTRUKTOR“ PIRAN

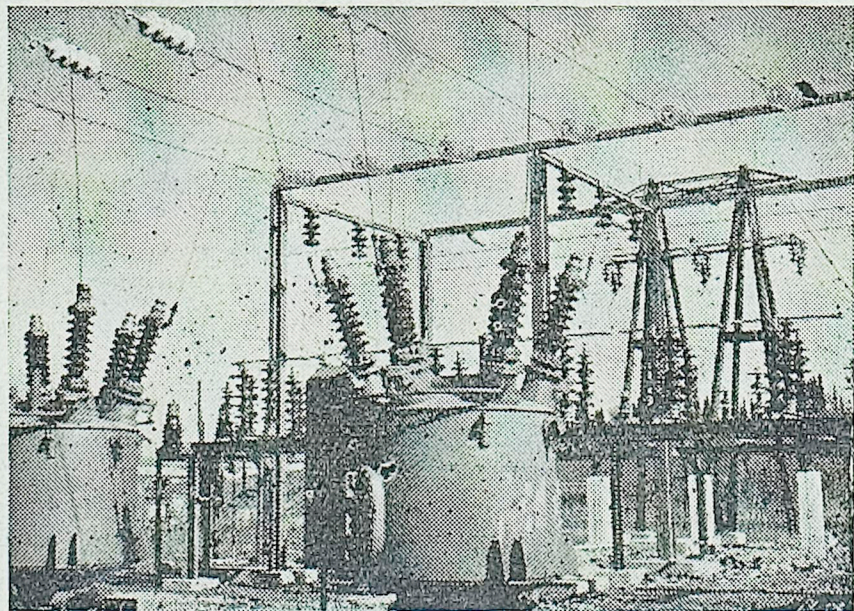
ČESTITA VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM IN INVESTITORJEM OB DNEVU REPUBLIKE!

Priporočamo se tudi v naprej za izvedbo vseh gradbenih in v gradbeno stroko spadajočih obrtniških del

ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE V KOPRU

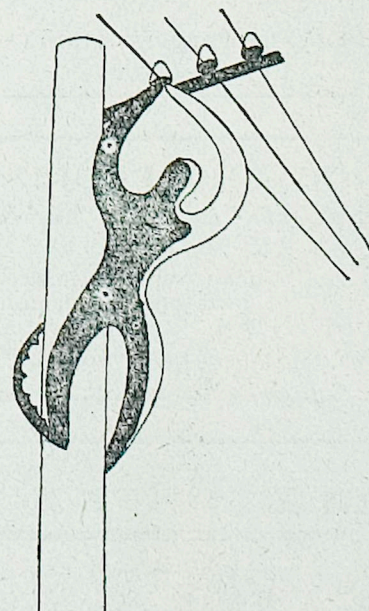

čestita vsem svojim zavarovancem in vsem delovnim ljudem v naši socialistični domovini PRAZNIK REPUBLIKE - 29. NOVEMBER

»Elektro-Sežana«

z rajoni: SEŽANA, POSTOJNA, PIVKA, ILIRSKA BISTRICA, DIVAČA, KOZINA in KUBED ter s svojo vzdrževalno skupino čestita ob DNEVU REPUBLIKE vsem svojim potrošnikom

Svoje goste najtopleje pozdravljamo ter jim čestitamo ob Dnevu republike 29. novembru z željo, da bi bili vedno zadovoljni z našo postrežbo

Kolektiv gostilne „TRIGLAV“
Ilirska Bistrica

Mizarsko podjetje Senožee

Proizvaja:

spalnice, kuhinjsko opremo, omarice za radio aparate in drugo pohištvo v serijski izdelavi in po naročilu.

Svojim odjemalcem in delovnemu ljudstvu iskreno čestitamo k prazniku 29. novembru

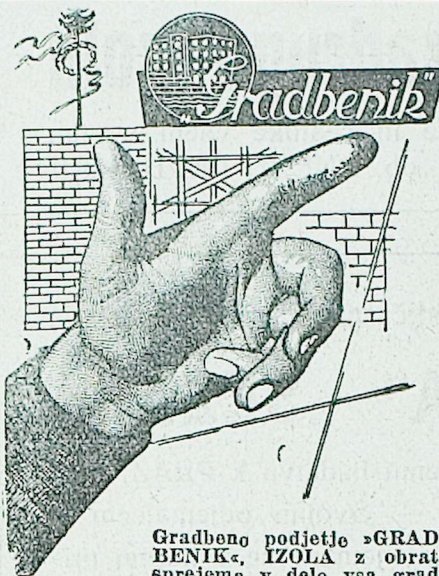
V MESTNI GOSTILNI

„Taverna“

V KOPRU

dobite vedno raznovrstna topla in mrzla jedila ter priznana istrska vina po nizkih cenah

Našim cenjenim gostom čestitamo ob Prazniku republike!

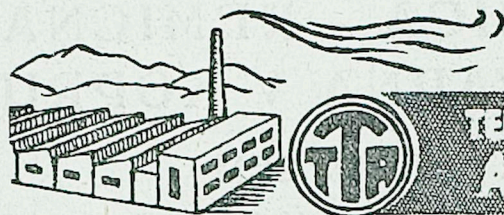
Gradbeno podjetje »GRAD-BENIK«, IZOLA z obrati sprejema v delo vsa gradbena dela in se za naročila priporoča

DELOVNI KOLEKTIV

OB DNEVU REPUBLIKE čestitamo vsem delovnim kolektivom in investitorjem z željo da bi imeli v bodoče še več uspehov pri graditvi boljše bodočnosti

Gostinska podjetja na Kozini, Hrpeljah in Krvavem potoku Vam vedno nudijo dober prigrizek ter pijače najboljše kvalitete.

Ako potujete, obiščite naša gostišča!
Čestitamo delovnim ljudem naše domovine!

TEKSTILNA TOVARNA
AJDOVŠČINA

Izdeluje razne vrste bombažnih tkanin kakor: kreton, kanafas, molinè, oksford, stanične tkanine in flanela rjuhe

Cene ugodne - solidna postrežba
Ob Dnevu republike iskreno čestitamo vsem delovnim ljudem naše domovine!

Zadružno lesno podjetje VOLČJA DRAGA

prevzema vsa stavbna mizarska dela, izdeluje vinske sode, leseno emblažo. Trgovina z lesom in kurivom. Potrošniki, zahtevajte vedno naše izdelke, ker so najcenejši ter najboljše kvalitete!

Delovnemu ljudstvu Jugoslavije čestitamo k prazniku 29. novembru

KMETIJSKA ZADRUGA MATERIJA

s trgovinskimi poslovalnicami

v Materiji
in Markovščini

z gostilno Slavnik v Materiji ter mesnico, pekarijo, strojno postajo, kamnolomom in plemenilno postajo za živino sivorjave pasme v Materiji - odkupuje živino in vse kmetijske pridelke

K Dnevu republike iskreno čestita vsem članom in poslovnim prijateljem

KOLEKTIV IZVOZNO - UVOZNECA PODJETJA PRIMORJE - EXPORT NOVA GORICA

Rožna dolina

Telefon: Nova Gorica 7

Šempeter 12

Vsem svojim poslovnim prijateljem in delovnim ljudem širom po naši socialistični domovini naj veljajo iskrene čestitke ob prazniku republike - 29. novembru

Podjetje opravlja vse izvozne-uvozne usluge z inozemstvom

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR PIVKA

Pošilja ob dnevu ustanovitve nove Jugoslavije 29. novembru najlepše čestitke in pozdrave svojim občanom, delovnim kolektivom in vsem državljanom

TRGOVSKO PODJETJE „JADRANKA“

T O L M I N

nudi svojim odjemalcem raznovrstno manufakturno, konfekcijsko, galanterijsko, živilsko ter kolonialno blago po konkurenčnih cenah

Čestitamo vsem delovnim ljudem ob Prazniku republike

VINARSKO SADJARSKA ZADRUGA VIPAVA

OB DNEVU REPUBLIKE ČESTITAMO VSEM NAŠIM ČLANOM
IN DELOVNIM LJUDEM SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE!

KMETIJSKA ZADRUGA KNEŽAK

s poslovalnicami v Koritnici, Šembijah in Zagorju

Ob prazniku ustanovitve nove Jugoslavije - 29. novembru - naj velja naš pozdrav in čestitke vsem, ki so pomagali ustvariti našo novo socialistično državo in ki tudi danes prispevajo svoj delež za splošno blaginjo delovnih ljudi!